

Ministerul Culturii al Republicii Moldova
Biblioteca Națională pentru Copii „Ion Creangă”

*Aniversări
Culturale
2015*

CZU 008(058)

A 61

Responsabil de ediție:

Claudia Balaban

Alcătuitori

Text: Maria Harea, Mariana Ursu, Tamara Pereteatcu

Bibliografie: Elena Cugut, Sabina Dodul, Tamara Maleru

Redactori:

Claudia Gurschi

Tamara Maleru

Biblioteca Națională pentru Copii „Ion Creangă”, 2014

FEP *Baștina-RADOG* SRL, 2014

Descrierea CIP a Camerei Naționale a Cărții

Aniversări culturale... / Bibl. Naț. pentru Copii „Ion Creangă”; alcat.: Maria Harea, Mariana Ursu, Tamara Pereteatcu; bibliogr.: Elena Cugut, Sabina Dodul, Tamara Maleru; resp. de ed.: Claudia Balaban. – Ch. : „Baștina-Radog”, 2014. – ISBN 978-9975-4234-8-9

...2015. – 2014. – 148 p. – Bibliogr. la sfârșitul fișierelor și biogr. lucrărilor. – Ind. de nume: p. 143. – 500 ex. – ISBN 978-9975-4420-9-1

008(058)

A 61

ISBN 978-9975-4420-9-1

INTRODUCERE

Publicația Bibliotecii Naționale pentru Copii „Ion Creangă” *Aniversări culturale*, devenită deja tradițională, prezintă datele remarcabile ale anului 2015.

O bună parte a datelor vizează scriitorii pentru copii, iar celelalte sunt în legătură cu personalitățile marcante ale literaturii, științei, artei universale, a căror activitate prezintă interes pentru copii.

Unele date, nominalizate în *Enumerare*, sunt însemnate cu asterisc (*), ceea ce înseamnă că acestea pot fi găsite în continuarea lucrării, fiind urmate de scurte date biografice, bibliografii.

Bibliografiile sunt alcătuite în baza colecțiilor Bibliotecii Naționale pentru Copii „Ion Creangă” și conțin cărți, articole din cărți și publicații periodice, materiale audiovizuale.

Selectarea bibliografică a fost finalizată în luna iunie 2014.

Descrierile bibliografice sunt aranjate în ordine alfabetică la cărți și în ordine invers cronologică la publicațiile periodice.

Referințele, ce urmează după fiecare listă bibliografică, oferă o imagine sumară asupra activității personalității respective.

Indexul de nume de la sfârșitul lucrării înlesnește utilizarea ei.

ENUMERAREA DATELOR REMARCABILE ȘI MEMORABILE 2015

Ani, decenii proclamate de ONU, aniversări, sărbători tradiționale, zile naționale și internaționale (mondiale):

2005 – 2015 Deceniul „Apă pentru viață”

2006 – 2016 Deceniul de Recuperare și Dezvoltare Durabilă a Regiunilor Afectate (Al treilea Deceniu după Dezastrul de la Cernobâl)

2008 – 2017 Al doilea Deceniu pentru eradicarea sărăciei

2011 – 2020 Deceniul de Acțiune pentru Siguranța Rutieră

2011 – 2020 Deceniul de luptă împotriva desertificării

2011 – 2020 Deceniul Biodiversității

2015 – Anul Internațional al Luminii

IANUARIE

Ispirescu, Petre , folclorist și povestitor (1830-1887)	185 de ani de la naștere	
„ Dacia Literară ”, revistă (1840)	175 de ani de la publicare	
* Iachim, Ion , prozator, poet și publicist (1950)	65 de ani de la naștere	1
Grimm, Jakob , scriitor german (1785-1863)	230 de ani de la naștere	4
Budai-Deleanu, Ion , scriitor (1760-1820)	255 de ani de la naștere	6
Durrell, Gerald Malkolm , scriitor și naturalist englez (1925-1995)	90 de ani de la naștere	7
Roșca, Valentin , poet, prozator (1925-1987)	90 de ani de la naștere	7
Sinclair, Lewis , scriitor american, laureat al <i>Premiului Nobel</i> pentru literatură (1930) (1885-1951)	130 de ani de la naștere	7
Curoglo, Stepan , scriitor (1940)	75 de ani de la naștere	9
Čapek, Karel , scriitor ceh (1890-1938)	125 de ani de la naștere	9
* Esinencu, Nicolae , poet, prozator și dramaturg (1940)	75 de ani de la naștere	13
Eminescu, Mihai , poet, prozator și publicist (1850-1889)	165 de ani de la naștere	15

Sărbătoarea Națională „Ziua Comemorării lui Mihai Eminescu”		15
Griboedov, Aleksandr , scriitor rus (1795-1829)	220 de ani de la naștere	15
Nosov, Evgenij , scriitor rus (1925-2002)	90 de ani de la naștere	15
Ziua Națională a Culturii (Instituită prin Hotărârea Parlamentului Republicii Moldova nr.74 din 12.04.2012)		15
*Ciocanu, Ion , critic literar, poet, prozator și publicist (1940)	75 de ani de la naștere	18
Sârbu, Ioan , poet și fabulist (1830-1868)	185 de ani de la naștere	18
Gherlac, Victor , actor și regizor (1915-2007)	100 de ani de la naștere	19
Ampère, André-Marie , matematician și fizician francez (1775-1836)	240 de ani de la naștere	22
Guillot, René , scriitor francez, deținătorul Medaliei de Aur <i>Hans Christian Andersen</i> (1964) (1900-1969)	115 ani de la naștere	24
Goia, Pavel , dirijor și profesor (1940)	75 de ani de la naștere	27
Ziua Internațională pentru Comemorarea Victimelor Holocaustului (Instituită de ONU în 2005, prin Rezoluția 60/7, care solicită statelor-membre să realizeze programe educaționale, prin care generația tânără să învețe lecțiile Holocaustului pentru a preveni orice acte viitoare de genocid)		27
Taburța, Ion , grafician (1930)	85 de ani de la naștere	28
Čehov, Anton , scriitor rus (1860-1904)	155 de ani de la naștere	29
Ōe, Kenzaburō , scriitor japonez, laureat al <i>Premiului Nobel</i> pentru literatură (1994) (1935)	80 de ani de la naștere	31

FEBRUARIE

Ziua Europeană a Siguranței pe Internet (Inițiată în 2004 de Comisia Europeană și are ca scop promovarea siguranței pe Internet pentru toți utilizatorii, în special pentru copii și tineret)		Prima zi de marți din februarie
--	--	---------------------------------

Neamțu, Petre , dirijor de orchestră (1950)	65 de ani de la naștere	4
*Calamanciuc, Gheorghe , dramaturg, poet, prozator și publicist (1945)	70 de ani de la naștere	7
Diviza, Ion , poet umorist și traducător (1955)	60 de ani de la naștere	7
Coetzee, John Maxwell , scriitor sud-african, laureat al <i>Premiului Nobel</i> pentru literatură (2003) (1940)	75 de ani de la naștere	9
Pasternak, Boris , scriitor rus (1890-1960)	125 de ani de la naștere	10
Cărare, Petru , poet, prozator, dramaturg și traducător (1935)	80 de ani de la naștere	13
Cuciuc, Serghei , pictor (1940)	75 de ani de la naștere	14
Garșin, Vsevolod , scriitor rus (1855-1888)	160 de ani de la naștere	14
Vieru, Grigore , poet (1935-2009)	80 de ani de la naștere	14
Cirimpei, Victor , folclorist și scriitor (1940)	75 de ani de la naștere	15
Corbu, Haralambie , critic și istoric literar (1930)	85 de ani de la naștere	15
*Maiorescu, Titu , filozof și critic literar (1840-1917)	175 de ani de la naștere	15
Vestly, Anne Catharina , scriitoare norvegiană (1920-2008)	95 de ani de la naștere	15
Iftodi, Eugenia , pictoriță și graficiană (1915-2005)	100 de ani de la naștere	16
Iacoban, Mircea Radu , prozator, dramaturg și publicist (1940)	75 de ani de la naștere	19
Cibotaru, Arhip , poet, prozator și dramaturg (1935)	80 de ani de la naștere	20
Ziua Internațională a Limbii Materne (Declarată în 1999 de către Conferința Generală UNESCO. Se sărbătorește anual, pentru susținerea diversității lingvistice și culturale)		21
Iliuț, Maria , cântăreață de muzică populară (1955)	60 de ani de la naștere	23

Moraru, Haralambie , prozator și publicist (1950)	65 de ani de la naștere	23
Vrânceanu, Silvia , pictoriță (1940)	75 de ani de la naștere	24
Ziua dragostei și a bunăvoinței – Dragobete		24
Vilinciuc, Valentin , compozitor și dirijor (1925-1997)	90 de ani de la naștere	28

MARTIE

Botticelli, Sandro (Alessandro di Mariano Filipepi), pictor italian (1445-1510)	570 de ani de la naștere	1
Ziua Mărțișorului		1
„Zilele Creangă” la Biblioteca Națională pentru Copii „Ion Creangă”		1-7
Eršov, Petr , scriitor rus (1815-1869)	200 de ani de la naștere	6
Michelangelo, Buonarroti , pictor, sculptor, poet și arhitect italian (1475-1564)	540 de ani de la naștere	6
Ravel, Maurice , compozitor francez (1875-1937)	140 de ani de la naștere	7
Ziua Internațională a Femeii (Sărbătorită pentru prima oară în 1911 la inițiativa Conferinței Internaționale a Femeilor Muncitoare. În 1977 ONU a propus marcarea ei la nivel internațional pentru a susține lupta femeilor pentru drepturi împotriva discriminării)		8
* Damian, Liviu , poet, eseist, publicist și traducător (1935-1986)	80 de ani de la naștere	13
Panaitescu, Petre P. , istoric (1900-1967)	115 ani de la naștere	13
Krasnopski, Ion , clarinetist (1945)	70 de ani de la naștere	15
Știrbu, Chiril , actor de teatru (1915-1997)	100 de ani de la naștere	15
Saka, Serafim , prozator (1935-2011)	80 de ani de la naștere	16
Barbu, Ion (Dan Barbilian), poet, eseist și traducător (1895-1961)	120 de ani de la naștere	19

*Kobizeva, Claudia , sculptor (1905-1995)	110 de ani de la naștere	20
Ziua Internațională a Francofoniei (Instituită în 1988, marchează data fondării în 1970 a Organizației Internaționale a Francofoniei. Este dedicată limbii franceze, promovării solidarității și cooperării între țările francofone)		20
Ziua Internațională a Teatrului pentru Copii și Tineret (Se sărbătorește din anul 2001 la inițiativa Asociației Internaționale a Teatrelor pentru Copii și Tineret)		20
Bach, Johann Sebastian , compozitor și organist german (1685-1750)	330 de ani de la naștere	21
Călin, Gruia (Chiril Gurduz), prozator și poet (1915-1989)	100 de ani de la naștere	21
Ziua Mondială a Poeziei (Declarată de UNESCO în 1999 pentru a susține creația poetică, stabilirea dialogului între poezie și alte genuri ale creației, editarea și promovarea poeziei ca artă modernă veritabilă, deschisă oamenilor)		21
Ziua Mondială a Apei (Instituită de ONU în 1993, prin Rezoluția 47/193, pentru a conștientiza gradul în care resursele de apă contribuie la dezvoltarea economică și bunăstarea socială)		22
Caragiale, Mateiu Ion , scriitor (1885-1936)	130 de ani de la naștere	24
Ziua Mondială a Teatrului (Instituită în 1961 de către Institutul Internațional de Teatru. Se sărbătorește anual ca semn de apreciere a uneia dintre cele mai vechi arte, arta scenică)		27

APRILIE

Ziua Internațională a Păsărilor		1
--	--	---

(Instituită prin semnarea în 1906 a Convenției pentru protecția păsărilor, care a pus începutul acțiunilor de protejare a faunei sălbatice)		
Ziua Umorului		1
Săptămâna Lecturii și a Cărții pentru Copii		1-7
Andersen, Hans Christian , scriitor danez (1805-1875)	210 ani de la naștere	2
Zola, Émile , scriitor francez (1840-1902)	175 de ani de la naștere	2
Ziua Internațională a Cărții pentru Copii (Consiliul Internațional al Cărții pentru Copii și Tineret (IBBY) a decis sărbătorirea acestei zile în 2 aprilie, data nașterii lui Hans Christian Andersen. Se sărbătorește anual din 1967)		2
Ziua Mondială a Sănătății (Se sărbătorește din 1950, la inițiativa Organizației Mondiale a Sănătății, pentru promovarea cunoștințelor despre sănătate și atragerea atenției asupra unor probleme globale în domeniul sănătății)		7
Cujbă, Sergiu Victor , poet, prozator, dramaturg și traducător (1875-1937)	140 de ani de la naștere	8
Ziua Internațională a Rromilor (Congresul Internațional al Rromilor (Londra, 1971) a decis sărbătorirea acestei zile în memoria rromilor omorâți în timpul Războiului al Doilea Mondial și pentru a sensibiliza societatea asupra problemelor cu care se confruntă rromii în întreaga lume)		8
Ziua Mondială a Aviației și a Cosmonauticii (Instituită de Federația Internațională a Aviației pentru a comemora primul zbor al unui om în spațiul cosmic, 1961)		12

Le Clezio, Jean-Marie Gustave , scriitor francez, laureat al <i>Premiului Nobel</i> pentru literatură (2008) (1940)	75 de ani de la naștere	13
Sat-Okh (Stanislav Suplatowicz) , scriitor polonez (1920-2003)	95 de ani de la naștere	15
Ziua Internațională a Culturii (Se sărbătorește din 1998 la propunerea Ligii Internaționale pentru Protecția Culturii. Marchează semnarea pe 15 aprilie 1935 a Tratatului Internațional privind protejarea instituțiilor de cultură și știință și a monumentelor istorice, cunoscut ca Pactul Păcii sau Pactul Roerich)		15
Ziua Internațională a Monumentelor și Locurilor Istorice (Instituită de UNESCO în 1983 pentru a conștientiza diversitatea patrimoniului istoric mondial și, în același timp, vulnerabilitatea acestuia și necesitatea eforturilor pentru protecția și conservarea lui)		18
Bogaci, Gheorghe , istoric literar și folclorist (1915-1991)	100 de ani de la naștere	20
Popescu, Suzana , cântăreață de muzică populară (1950)	65 de ani de la naștere	20
Gromov, Alexandru , prozator, publicist și traducător (1925-2011)	90 de ani de la naștere	22
Ziua Internațională a Planetei Pământ (Sărbătorită pentru prima oară în 1990. Are scopul unirii tuturor oamenilor în vederea protejării mediului înconjurător. Rezoluția 63/278 a Adunării Generale ONU din 22 aprilie 2009 a desemnat această zi ca Zi Internațională a Planetei Mamă)		22
Ziua Bibliotecarului (Instituită prin Decretul Președintelui RM nr. 1774-II din 21 noiembrie 2000. Inițial se		23

- sărbătorea la 5 octombrie. Din 2010, conform Decretului Președintelui RM nr. 189-V din 8 februarie 2010, se consemnează la 23 aprilie)
- Ziua Mondială a Cărții și Dreptului de Autor** (Instituită de UNESCO în 1995 pentru a comemora moartea sau nașterea în data de 23 aprilie a unor mari scriitori ai lumii (W. Shakespeare, M. de Cervantes, M. Druon ș.a.) și, totodată, pentru a încuraja lectura și editarea cărților) 23
- Ziua Mondială a Proprietății Intelectuale** (Instituită în anul 2000 de către Organizația Mondială a Proprietății Intelectuale (OMRI) pentru a sensibiliza publicul larg asupra rolului proprietății intelectuale în dezvoltarea economică, culturală și socială a țărilor lumii) 26
- *Mătcaș, Nicolae**, lingvist, poet și publicist (1940) 75 de ani de la naștere 27
- Ziua Drapelului de Stat al Republicii Moldova** (Instituită prin Hotărârea Parlamentului Republicii Moldova din 23.04.2000 cu ocazia împlinirii a 20 de ani de la adoptarea tricolorului ca drapel de stat al RM) 27
- Ziua Internațională a Dansului** (Se sărbătorește din 1982 la inițiativa Consiliului Internațional al Dansului pe lângă UNESCO, în ziua nașterii lui J.G. Noverre (1727-1810), balerin și coregraf francez, creator al baletului clasic) 29
- MAI**
- Ziua Internațională a Solidarității Oamenilor Muncii** (Primul Congres al Internaționalei a II-a de la Paris (1889)) 1

a decis sărbătorirea acestei zile în memoria grevei muncitorilor din Chicago. Se celebrează în statele membre ale Organizației Internaționale a Muncii și alte țări)

* Alighieri, Dante , poet italian (1265-1321)	750 de ani de la naștere	3
Ziua Mondială a Libertății Presei (Instituită de ONU în 1993, prin Rezoluția 48/432, pentru a promova ideea că o presă liberă, pluralistă și independentă este o componentă esențială a unei societăți democratice)		3
* Čajkovskij, Petr , compozitor rus (1840-1893)	175 de ani de la naștere	7
Blaga, Lucian , poet, dramaturg și filozof (1895-1961)	120 de ani de la naștere	9
Ziua Europei (A fost declarată în 1985, marcând, ca prim pas în construcția Europei unite. Declarația din 9 mai 1950, prin care Robert Schuman, ministrul de externe al Franței, a propus Germaniei și altor state europene să pună „bazele concrete ale unei federații europene indispensabile pentru menținerea păcii”)		9
Ziua Victoriei și a Comemorării Eroilor căzuți pentru Independența Patriei		9
Apostolov, Mefodie , actor (1915-2004)	100 de ani de la naștere	11
Haugen, Tormod , scriitor norvegian, deținătorul Medaliei de Aur Hans Christian Andersen (1990) (1945)	70 de ani de la naștere	12
Daudet, Alphonse , scriitor francez (1840-1897)	175 de ani de la naștere	13
* Corlăteanu, Nicolae , filolog, scriitor, academician (1915-2005)	100 de ani de la naștere	14
* Cârmu, Isai , pictor și grafician (1940)	75 de ani de la naștere	15
Ziua Internațională a Familiei		15

- (Instituită de ONU în 1993, prin Rezoluția 47/237, pentru o mai bună înțelegere a problemelor familiei și îmbunătățirea capacității țărilor de a rezolva aceste probleme prin politici corespunzătoare)
- Ziua Latinității** 15
(Instituită prin decizia Congresului XIX al Uniunii Latine (Paris, 2000). Marchează semnarea la 15 mai 1954 a Convenției de constituire a Uniunii Latine, organizație care întrunește statele cu limba și cultura de origine latină)
- Negruță, Valeriu**, violonist și dirijor 75 de ani de la naștere 16
(1940)
- Băleanu, Andrei**, regizor și actor 80 de ani de la naștere 17
(1935-2000)
- Ziua Mondială a Societății Informaționale** 17
(Instituită de ONU în 2006, prin Rezoluția 60/252, pentru a informa publicul larg despre beneficiile Internet-ului, tehnologiilor informaționale și de comunicare, pentru înlăturarea obstacolelor de ordin tehnologic)
- Teodorovici, Petre**, compozitor și interpret de muzică ușoară (1950-1997) 65 de ani de la naștere 18
- Ziua Mondială a Sportului** A treia sâmbătă a lunii
- Ziua Internațională a Muzeelor** 18
(Instituită în 1977 de către Consiliul Internațional al Muzeelor (ICOM) pentru a promova muzeele, a face cunoscută publicului larg activitatea și rolul lor în viața societății)
- Ziua Internațională a Lumânărilor Aprinse** A treia duminică a lunii
(Se marchează din 1983 la inițiativa Organizației Mondiale a Sănătății)

pentru a comemora victimele SIDA și a încuraja întreaga societate să se implice în lupta împotriva SIDA)

Diordiev, Ion, poet umorist și prozator 80 de ani de la naștere 20
(1935)

Ziua Mondială a Diversității Culturale pentru Dialog și Dezvoltare (Instituită de ONU în 2002, prin Rezoluția 57/249, pentru a întări potențialul cultural ca metodă de a atinge prosperitatea, dezvoltarea și pacea globală) 21

Arghezi, Tudor (Ion Theodorescu), 135 de ani de la naștere 23
poet și prozator (1880-1967)

Brodskij, Iosif, poet, eseist și dramaturg 75 de ani de la naștere 24
rus, laureat al *Premiului Nobel* pentru literatură (1987) (1940-1996)

Ziua Sfinților Kiril și Metodiu. Sărbătoarea alfabetului chirilic și a culturii slave 24

Curecheru-Vatamanu, Elena, scriitoare 75 de ani de la naștere 25
și traducătoare (1940)

Paganini, Niccolò, violoncelist și 175 de ani de 27
compozitor italian (1782-1840) la trecerea în neființă

Ziua Mondială împotriva Fumatului 31
(Instituită în 1987 de Organizația Mondială a Sănătății pentru a conștientiza pericolul pe care îl prezintă fumatul și necesitatea de a promova modul de viață fără fumat)

IUNIE

„**Lucefărul**”, Teatrul Republican (1960) 55 de ani de la înființare

Ziua Internațională a Ocrotirii Copiilor 1
(Instituită în 1949 de către Federația Democratică Internațională a Femeilor pentru a accentua necesitatea apărării drepturilor și intereselor celor mai tineri locuitori ai planetei)

*Stere, Constantin , prozator și publicist (1865-1936)	150 de ani de la naștere	1
Ciocanu, Anatol , poet și traducător (1940-2012)	75 de ani de la naștere	3
Negruzzi, Leon , prozator (1840-1890)	175 de ani de la naștere	5
Ziua Mondială a Mediului (Instituită de ONU în 1972, prin Rezoluția 2994 (XXVII), pentru a spori gradul de conștientizare a necesității de păstrare și ameliorare a mediului)		5
Plăcintă, Arcadie , actor de teatru și film (1915-1995)	100 de ani de la naștere	12
Ziua Internațională împotriva Exploatării prin Muncă a Copiilor (Se sărbătorește din 2002, la inițiativa Organizației Internaționale a Muncii, pentru a atrage atenția asupra necesității de a eradica exploatarea prin muncă a copiilor sub toate formele ei)		12
*Partole, Claudia , poet, prozator și eseist (1955)	60 de ani de la naștere	14
Baconsky, Anatol , poet, prozator, eseist și traducător (1925-1977)	90 de ani de la naștere	16
Ziua Mondială a Refugiaților (Instituită de ONU în 2000, prin Rezoluția 55/76. Prima dată s-a sărbătorit în 2001, când s-au împlinit 50 de ani de la adoptarea Convenției din 1951 despre Statutul Refugiaților)		20
Ziua Suveranității Republicii Moldova (Declarația de Suveranitate a fost adoptată de Sovietul Suprem al RSSM de legislatura a XII-a nr. 148-XII din 23.06.1990)		23
Ziua Internațională împotriva Consumului și a Traficului ilicit de Droguri (Instituită de ONU în 1987 pentru a spori eforturile și cooperarea în vederea creării unei societăți în care să nu existe consum de droguri)		26

***Saint-Exupéry, Antoine de**, scriitor francez (1900-1944) 115 ani de la naștere 29

IULIE

Sărbătoarea Națională „Ziua Comemorării lui Ștefan cel Mare și Sfânt” 2

***Constantinov, Constantin**, actor de teatru și cinema (1915-2003) 100 de ani de la naștere 7

Mihai, Veronica (Vera), cântăreață de muzică populară (1945) 70 de ani de la naștere 17

***Bordeianu, Leo**, poet și publicist (1955) 60 de ani de la naștere 19

Rațiu, Iuliu, prozator (1930-2009) 85 de ani de la naștere 20

Ziua Mondială a Șahului (Instituită în 1966 la inițiativa Federației Internaționale a Jocului de Șah (FIDE)) 20

Iovu, Vasile, naist și flautist (1950) 65 de ani de la naștere 24

Maurois, André, (Émile Herzog), scriitor francez (1885-1967) 130 de ani de la naștere 26

Ziua Constituției Republicii Moldova (Aprobată de Parlamentul RM la 29 iulie 1994) 29

Dadiani, Natalia, principesă și pedagog (1865-1903) 150 de ani de la naștere 30

Ziua Scrisului și a Culturii Găgăuze 30

Rusu, Vladimir, poet (1925-1959) 90 de ani de la naștere 31

AUGUST

Ungureanu, Ion, actor și regizor (1935) 80 de ani de la naștere 2

Bieșu, Maria, cântăreață de operă (1935-2012) 80 de ani de la naștere 3

***Filip, Vitalie**, poet, prozator, dramaturg și traducător (1930) 85 de ani de la naștere 10

Colesnic, Iurie, poet și eseist (1955) 60 de ani de la naștere 12

Ziua Internațională a Tineretului (Instituită de ONU în 1999 pentru a recunoaște eforturile tinerilor în îmbunătățirea societății și a activa implicarea lor în rezolvarea problemelor globale ale umanității) 12

Ansamblul Academic de Dansuri Populare „Joc” (1945)	70 de ani de la înființare	13
Pogodin, Radij , scriitor rus (1925-1993)	90 de ani de la naștere	16
Beranger, Pierre-Jean , poet francez (1780-1857)	235 de ani de la naștere	19
Alecsandri, Vasile , poet, prozator și dramaturg (1818-1890)	125 de ani de la trecerea în neființă	22
Bradbury, Ray (Douglas) , scriitor american (1920-2012)	95 de ani de la naștere	22
Grin, Alexandr (Grinevskij) , scriitor rus (1880-1932)	135 de ani de la naștere	23
Strâmbeanu, Andrei , prozator, dramaturg, poet și scenarist (1935)	80 de ani de la naștere	25
Sărbătoarea Națională „Ziua Independenței”		27
Strugackij, Arkadij , scriitor rus (1925-1991)	90 de ani de la naștere	28
Levitan, Isaak , pictor rus (1860-1900)	155 de ani de la naștere	30
Sărbătoarea Națională „Limba Noastră”		31

SEPTEMBRIE

Ziua Cunoștințelor		1
Ziua Armatei Naționale		3
Ziua Internațională pentru Alfabetizare (Instituită de UNESCO în 1966 pentru activizarea eforturilor societății pentru lichidarea analfabetismului)		8
Ziua Mondială de Prevenire a Suicidului (Se marchează anual din 2002, la inițiativa Asociației Internaționale de prevenire a Suicidului și Organizației Mondiale a Sănătății, sub egida ONU)		10
Târțău, Constanța , actriță (1930-2014)	85 de ani de la naștere	14
Christie, Agatha , scriitoare engleză (1890-1976)	125 de ani de la naștere	15
Ziua Internațională a Democrației (Instituită de ONU în 2007, prin		15

Rezoluția 62/7, pentru a atrage atenția asupra stării democrației în lume)		
Ziua Internațională a Păcii (Instituită de ONU în 2001, prin Rezoluția 55/282, ca zi a non-violenței, fără focuri de armă, toate națiunile și popoarele fiind chemate să înceteze orice ostilități pe parcursul acestei zile)		21
Ziua Limbilor Europene (Se marchează din 2001, la decizia Consiliului Europei, pentru a serba diversitatea lingvistică în Europa și a încuraja populația să cunoască un număr mai mare de limbi străine)		26
Bejenaru, Ion , poet, prozator și folclorist (1930-2013)	85 de ani de la naștere	27
Dimitriu, Elena , cântăreață (soprană) (1945)	70 de ani de la naștere	27
Tărățeanu, Vasile , poet (1945)	70 de ani de la naștere	27
Ziua Mondială a Turismului (Se sărbătorește din 1980, la decizia Organizației Mondiale a Turismului, pentru a determina comunitatea internațională să conștientizeze importanța turismului și valorile sale culturale, sociale, politice și economice)		27
Jucov, Titus Bogdan , regizor și dramaturg (1950-2013)	65 de ani de la naștere	28
Ziua Internațională a Dreptului de a Ști (Instituită în 2002 la inițiativa rețelei internaționale a activiștilor în domeniul accesului la informațiile politice, pentru a atrage atenția asupra importanței pe care dreptul la informare o are în orice sistem democratic)		28

OCTOMBRIE

Lunarul Bibliotecilor Școlare (Se organizează la inițiativa Asociației

<p>Internaționala a Bibliotecilor Școlare (IASL). Include activități desfășurate pe parcursul unei zile, săptămâni sau întregii luni, dedicate bibliotecilor școlare și rolului lor în instruirea și educația copiilor)</p>		
<p>„Licurici”, Teatrul de Păpuși (1945)</p>	70 de ani de la înființare	
<p>Puiu, Ion, actor, poet, dramaturg și artist plastic (1945)</p>	70 de ani de la naștere	1
<p>Ziua Internațională a Muzicii (Instituită de UNESCO în 1973 pentru a încuraja promovarea artei muzicale, schimburile culturale, întărirea păcii și înțelegerii între popoare prin intermediul muzicii)</p>		1
<p>Ziua Internațională a Oamenilor în Etate (Instituită de ONU în 1940, prin Rezoluția 45/106, ca dovadă a prețuirii și respectului pentru persoanele de vârstă a treia)</p>		1
<p>Goma, Paul, prozator (1935)</p>	80 de ani de la naștere	2
<p>Esenin, Sergej, poet rus (1895-1925)</p>	120 de ani de la naștere	3
<p>Ziua Internațională a Animalelor (Instituită în 1931 la inițiativa Organizației Internaționale pentru Protecția Animalelor. Se marchează în ziua Sf. Francisc de Assisi, protectorul animalelor, pentru a atrage atenția asupra speciilor pe cale de dispariție și a necesității protecției regnului animal)</p>		4
<p>Ziua Mondială a Pedagogului (Declarată de UNESCO în 1994 pentru a marca semnarea în 1966 a Recomandărilor UNESCO privind statutul pedagogului și pentru a conștientiza importanța educației și condițiile în care își desfășoară activitatea cadrele didactice)</p>		5
<p>Ciolacu, Olga, cântăreață de muzică ușoară și populară (1950)</p>	65 de ani de la naștere	10

Lamartine, Alphonse-Marie-Louis de , scriitor francez (1790-1869)	225 de ani de la naștere	21
Bunin, Ivan , scriitor rus, laureat al Premiului Nobel pentru literatură (1933) (1870-1953)	145 de ani de la naștere	22
Rodari, Gianni , scriitor italian, deținătorul Medaliei de Aur <i>Hans Christian Andersen</i> (1970) (1920-1980)	95 de ani de la naștere	23
Brâncoveanu, Valentina , pictoriță (1950)	65 de ani de la naștere	24
Ziua Organizației Națiunilor Unite (Instituită de ONU în 1947 prin Rezoluția 168. Marchează data intrării în vigoare a Cartei Națiunilor Unite (1945) și urmărește promovarea în întreaga lume a scopurilor și realizărilor ONU)		24
Ziua Națională „Un Arbore pentru Dănuirea Noastră” (Instituită prin Decretul Președintelui Republicii Moldova nr. 27 din 13.02.1995. Începând cu anul 2011, se marchează în ultima sâmbătă a lunii octombrie. Decretul Președintelui RM nr. 644 din 24.11.2010)		Ultima sâmbătă din octombrie
Železnikov, Vladimir , scriitor rus (1925)	90 de ani de la naștere	26
Brânzei, Boris , grafician (1930)	85 de ani de la naștere	27
*Rusu-Ciobanu, Valentina , pictoriță (1920)	95 de ani de la naștere	28
Samoilă, Alexandru , dirijor (1950)	65 de ani de la naștere	30

NOIEMBRIE

Sadoveanu, Mihail , prozator, romancier și nuvelist (1880-1961)	135 de ani de la naștere	5
Babansky, Valeriu , prozator, poet și publicist (1945-2009)	70 de ani de la naștere	6
Rodin, François Auguste René , sculptor francez (1840-1917)	175 de ani de la naștere	12

* Garaz, Mihail , poet, prozator și publicist (1930-1990)	85 de ani de la naștere	13
Stevenson, Robert Louis , scriitor englez (1850-1894)	165 de ani de la naștere	13
Ziua Internațională a Educației Copiilor Nevăzători (Se marchează din 1946, în ziua de naștere a savantului, pedagogului francez Valentin Hauy, întemeietorul primei școli pentru nevăzători din lume (1784))		13
Șcurea, Ion (Sandri Ion Șcurea) , actor (1935-2005)	80 de ani de la naștere	14
Ziua Mondială de Comemorare a Victimelor Accidentelor Rutiere (Instituită de ONU în 2005, prin Rezoluția 60/5, pentru a conștientiza impactul accidentelor rutiere și necesitatea unor măsuri de prevenire a lor)		A treia duminică a lunii
Ziua Internațională pentru Toleranță (Instituită de ONU în 1996, prin Rezoluția 51/95. Marchează data adoptării la 16 noiembrie 1995 a Declarației Principiilor Toleranței)		16
Ziua Internațională a Studenților (Declarată în 1941 de către Consiliul Internațional al Studenților, ca urmare a evenimentelor din 1939 de la Praga, când nouă studenți și-au pierdut viața, iar alți peste 1200 au fost trimiși în lagăre de concentrare)		17
Ziua Internațională a Drepturilor Copiilor (Se sărbătorește din 1989 și marchează ziua în care ONU a adoptat Declarația Drepturilor Copiilor (1959) și Convenția cu privire la Drepturile Copiilor (1989))		20

Neaga, Ștefan , pianist, dirijor, profesor și compozitor (1900-1951)	115 ani de la naștere	24
Iorga, Nicolae , istoric, scriitor, publicist și om politic (1871-1940)	75 de ani de la trecerea în neființă	27
Rebreanu, Liviu , prozator și dramaturg (1885-1944)	130 de ani de la naștere	27
Blok, Aleksandr , poet rus (1880-1921)	135 de ani de la naștere	28
Twain, Mark , (Samuel Langhorne Clemens), scriitor american (1835-1910)	180 de ani de la naștere	30

DECEMBRIE

Proca, Ion , poet, dramaturg și publicist (1945-2014)	70 de ani de la naștere	1
Ziua Mondială de Combatere și Profilaxie a Maladiei HIV/SIDA (Instituită de ONU în 1988, prin Rezoluția 43/15, pentru a sensibiliza opinia publică și a exprima solidaritatea cu persoanele afectate de această maladie)		1
Labiș, Nicolae , poet (1935-1956)	80 de ani de la naștere	2
*Anton, Ion , poet și publicist (1950)	65 de ani de la naștere	3
Ziua Internațională a Persoanelor cu Dizabilități (Instituită de ONU în 1992, prin Rezoluția 47/3, pentru conștientizarea și îmbunătățirea situației persoanelor cu handicap, pentru a le oferi acestora șanse egale și posibilități de integrare în societate)		3
Curbet, Vladimir , maestru de balet (1930)	85 de ani de la naștere	5
Paulencu, Ioan , folclorist, cântăreț de operă (1940)	75 de ani de la naștere	5
Ziua Internațională a Voluntarilor în Slujba Dezvoltării Economice și Sociale (Instituită de ONU în 1985, prin Rezoluția 40/212, pentru a mediatiza contribuția muncii voluntare și a stimula tot mai multe persoane să		5

muncească ca voluntari atât în propria țară, cât și în străinătate)		
Sârbu, Andrei , artist plastic (1950-2001)	65 de ani de la naștere	6
Ziua Drepturilor Omului (Instituită de ONU în 1950, prin Rezoluția 423 (V). Marchează aniversarea adoptării în 1948 a Declarației Universale a Drepturilor Omului)		10
* Tamazlăcaru, Andrei , folclorist și dirijor de cor (1940)	75 de ani de la naștere	13
Beethoven, Ludwig van , compozitor și pianist german (1770-1827)	245 de ani de la naștere	16
Barbu, Lăutarul (Vasile Barbu), cântăreț, cobzar și viorist (1780-1861)	235 de ani de la naștere	17
Piaf, Edith (Edith Giovanna Gassion), actriță, cântăreață, textieră franceză (1915-1936)	100 de ani de la naștere	19
Ioviță, Vlad , prozator și cineast (1935-1983)	80 de ani de la naștere	25
Lozanciuc, Alexandru , solist vocal (1950)	65 de ani de la naștere	27
Ziua Actorului		27
* Zbârnea, Tudor , pictor (1955)	60 de ani de la naștere	29
* Kipling, Rudyard , poet, prozator englez, laureat al <i>Premiului Nobel</i> pentru literatură (1907) (1865-1936)	150 de ani de la naștere	30

Personalități

Bolintineanu, Dimitrie , scriitor și publicist (1825-1872)	190 de ani de la naștere
Costin, Nicolae , cronicar (c. 1660-1712)	355 de ani de la naștere
Defoe, Daniel , scriitor englez (1660-1731)	355 de ani de la naștere
Cantacuzino, Constantin Stolnicul , istoric și geograf (c. 1640-1716)	375 de ani de la naștere
Ureche, Grigore , cronicar (c. 1590-1647)	425 de ani de la naștere
Varlaam , Mitropolit al Moldovei, cărturar (c. 1590-1657)	425 de ani de la naștere

Alte date

„Bătălia de la Lipnic” (1470)	545 de ani
„Invită Maria Bieșu” , Festivalul vedetelor de Operă și Balet (1990)	25 de ani de la organizare
Uniunea Compozitorilor și Muzicienilor din Moldova (1940)	75 de ani de la fondare

Cărți (opere) jubiliare

„Alexandru Lăpușeanu” , nuvelă istorică de Costache Negruzzi (1840)	175 de ani de la publicare
„Aventurile lui Hucklebery Finn” (The adventures of Huckleberry Finn) de Mark Twain (1885)	130 de ani de la publicare
„Alice în Țara Minunilor” (Alices Adventures in Wonderland) de Lewis Carroll (1865)	150 de ani de la publicare
„Baltagul” , roman de Mihail Sadoveanu (1930)	85 de ani de la publicare
Basme povestite pentru copii [Eventyr, for talte for born] de Hans Christian Andersen (1835)	180 de ani de la publicare
„Bărbierul din Sevilla” , comedie franceză de Beaumarchais (1775)	240 de ani de la publicare
„Cartea Oltului” , capodoperă de Geo Bogza (1945)	70 de ani de la publicare
„Cântarea României” , poem de Alecu Russo (1850)	165 de ani de la publicare
„Demon” , poem de Mihail Lermontov (1840)	175 de ani de la publicare
„Germinal” , roman de Émile Zola (1885)	130 de ani de la publicare
„Insula misterioasă” [L'île mystérieuse], roman de Jules Verne (1875)	140 de ani de la publicare
„Ion” , roman de Liviu Rebreanu (1920)	95 de ani de la publicare
„Istoria ieroglică” de Dimitrie Cantemir (1705)	310 ani de la definitivarea scrierii
„Kalevala” , epopée națională finlandeză (1835)	180 de ani de la publicare

„ Letopisețul Țării Moldovei... ” de Miron Costin (1675)	340 de ani de la publicare
„ Mașina timpului ” [The Time Machine: An Invention] de Herbert George Wells (1835)	180 de ani de la publicare
„ Mistrețul cu colți de argint ”, baladă de Ștefan Augustin Doinaș (1945)	70 de ani de la publicare
„ Piciul și Karlsson care trăiește pe acoperiș ” [Lilebror och Karlsson på taket] de Astrid Lindgren (1955)	60 de ani de la publicare
„ Pipi Șosețica ” [Pippi Langstrump] de Astrid Lindgren (1945)	70 de ani de la publicare
„ Roșu și Negru ”, roman de Stendhal (1830)	185 de ani de la publicare
„ Soacra cu trei nurori ” de Ion Creangă (1875)	140 de ani de la publicare

LISTE DE RECOMANDARE A LITERATURII

**1 ianuarie – 65 de ani
de la nașterea scriitorului
și pedagogului
Ion Iachim
1950**

Ion Iachim s-a născut la 1 ianuarie 1950 în s. Cornova, Ungheni. Copilăria și-a petrecut-o în satul Neculăieuca, Orhei. Tatăl viitorului pedagog și prozator lucra felcer și era un pasionat cititor. Anume de la el viitorul scriitor a deprins dragostea de carte. După absolvirea școlii medii din satul Codreanca (Cobâlca), Strășeni, se înscrie la Facultatea de Filologie a Institutului Pedagogic „Ion Creangă” din Chișinău (1968-1972). În perioada 1975-1978 face doctoratul în cadrul Institutului de Limbă și Literatură al Academiei de Științe din Moldova.

După absolvirea facultății a fost angajat ca profesor de limba și literatura română la Școala medie nr. 1 din satul Cărpineni, Hâncești, unde a activat până în 1997. Din 1997 este profesor la Colegiul de Economie și Drept „Socrate” din Chișinău, ulterior – redactor la ziarul „Făclia”.

A debutat editorial în anul 1983 cu culegerea de povestiri *Întoarcerea la mare*. Semnează mai multe cărți pentru copii: *Un dar de la moș Dănilă* (1988), *Amintirile pițigoiiului Zbanț* (1996), *Lăcrimioara, Iulia, Trăncănel, dragii mei elevi* (1993), *Cu jăraticul pe buze sau „Nastratin al Iașilor”* (1994) – culegere de nuvele despre Ion Creangă, *Nu mai plânge, Păsărilă* (1999), *Piciorul de aramă al căprioarei* (2003). A mai editat cărțile *Doamna iasomie* (2001), *Ca floarea de măr, fericirea* (2002), *Mereu sub steag* (2004), *Decameron basarabean sau Dumnezeu i-a dat omului pușcă* (2005), *Ascult cum înflorește inul* (2007). În anul 2009 apare *O istorie a expansiunilor rusești*, ediția a III-a și cartea pentru copii *În țara poveștilor*. Își continuă activitatea literară cu nuvela satirică *O brașoavă adevărată despre nemți și satul Lopatna* (2011), romanul *Cireșe pentru Mareșal*, nuvela *Teia* (2011), romanul *Cu jăraticul pe buze* (2012). Publică numeroase studii și articole de istorie literară și pedagogie, manuale-crestomații pentru elevi.

Ion Iachim este membru al Uniunii Scriitorilor din Moldova (1990), membru al Uniunii Scriitorilor din România (2004).

În 1986 i s-a conferit titlul „Eminent al Învățământului Public”, iar în 1988 a devenit laureat al Premiului de Stat al Moldovei în domeniul învățământului. A fost desemnat, în câteva rânduri, laureat al săptămânalului „Literatura și arta”. În cadrul ediției a XI-a a Salonului Internațional de Carte pentru Copii (2007) i s-a acordat Premiul Ministerului Educației și Tineretului al RM pentru cartea *Amintirile pițigoiiului Zbanț*, reeditată în 2007. Premiul „Romanul Anului” i s-a decernat în cadrul ediției a XI-a a Salonului Internațional de Carte (2011). A fost decorat cu Medalia „Meritul civic” (2010), cu Diploma de gradul I a Guvernului RM „pentru activitate îndelungată și rodnică în domeniul creației literare, publicisticii, contribuție substanțială la promovarea valorilor naționale” (2011).

Referințe

...Cult este acel om care s-a îmbogățit cu valori spirituale din diverse domenii: ale științei, artei, literaturii, filozofiei, moralei etc. Și printre ele – elementul principal al culturii este limba.

Ion Iachim

Ion Iachim e un povestitor cu har de la Dumnezeu, un povestitor de care nu prea avem mulți. Căci în fața lui Ion Creangă nu poți veni cu traista goală.

Spiridon Vangheli

Câți dascăli din republică scriu și editează cărți? Ion Iachim e printre acești puțini, extrem de puțini. Dar condeiul său harnic așterne, zi de zi, rânduri inspirate de proză, poezie, publicistică...

Tudor Rusu

Ion Iachim și-a asumat o sarcină grea... I-au fost imbold și călăuză dragostea față de pedagogul și scriitorul înaintaș și dorința de a-l readuce în fața cititorului de azi (...). Citim rezultatul muncii sale – cartea – și-l recunoaștem pe Ion Creangă cel din istoria literaturii și din operele lui, văzut și simțit însă de Ion Iachim.

(...) A scris, ba chiar a încredințat tiparului și articole de publicistică, și articole de istorie literară, cu vădite accente dictate de propria sa practică de pedagog și opere propriu-zis artistice.

Ion Ciocanu

Profesorul Ion Iachim este cel, de la care a fost să înțeleg, încă tânără învățătoare fiind, că a fi dascăl înseamnă a fi și scriitor, și pedagog, și prieten...

Eugenia Bulat

Titluri pentru expoziții

Ion Iachim – pedagog, scriitor, publicist

Ion Iachim – promotor al valorilor naționale

Condeiu harnic al dascălului Ion Iachim

Ion Iachim – un urmaș al lui Ion Creangă

(T.P.)

BIBLIOGRAFIE

Opera

AMINTIRILE pițigoiului Zbanț / Ion Iachim; pict.: Ion Puiu; cuv. înainte: Victor Prohin. – Ed. a 3-a rev. și adăug. – Ch.: Pontos, 2007. – 131 p.: il.

ASCULT cum înflorește inul / Ion Iachim; conc. graf.: Vladimir Sinițki; pref.: Anatol Ciocanu; fotogr.: Vasile Șoimaru. – Ch.: Prometeu, 2007. – 66 p.: fotogr.

CA FLOAREA de măr fericirea / Ion Iachim; cop.: Violeta Dabija. – Ch.: Pontos, 2002. – 200 p.

CU JĂRATICUL pe buze / Ion Iachim; pref.: Spiridon Vangheli. – Ed. a 4-a rev. și compl. – Ch.: Pontos, 2012. – 304 p.

DECAMERON basarabean sau Dumnezeu i-a dat omului pușcă / Ion Iachim; pref.: Theodor Codreanu; cop.: Iaroslav Oliinik. – Ch.: Pontos, 2005. – 368 p.

DOAMNA iasomie / Ion Iachim; prez. graf.: Cristina Bujor. – Ch.: Epigraf, 2001. – 44 p.

ÎN ȚARA poveștilor / Ion Iachim; cop., il.: Ruxanda Romanciuc. – Ch.: Pontos, 2009. – 16 p.

MEREU sub steag / Ion Iachim; cop.: Gabriel Andronic. – Ch.: Pontos, 2004. – 404 p.: il.

O BRAȘOAVĂ adevărată despre nemți și satul Lopatna / Ion Iachim. – Ch.: [Tipografia Prag-3], 2011. – 40 p.

PICIORUL de aramă al căprioarei: povestiri pentru copii / Ion Iachim; pict.: Violeta Dabija. – Ch.: Pontos, 2003. – 36 p.: il.

TEIA: roman / Ion Iachim; prez. graf.: Roman Cutasevici. – Ch.: Labirint, 2012. – 70 p.

UN DAR de la moș Dănilă: povestiri și povești. – Ch.: Lit. artistică, 1988. – 63 p.: il.

Referințe critice

ROȘCA, Timofei. Dubla revelație a chemării: studiu monografic despre creația literară, activitatea publicistică și pedagogică a lui Ion Iachim / Timofei Roșca. – Ch.: Pontos, 2006. – 255 p.: fotogr.

ION Iachim: biobibliogr. / Bibl. Publică Hâncești; alcăt.: Lidia Gribincea. – Hâncești: [s.n.], 1995. – 15 p.

CIMPOI, Mihai. [Ion Iachim] // Cimpoi, Mihai. O istorie deschisă a literaturii române din Basarabia / Mihai Cimpoi. – Ed. a 2-a rev. și adăug. – Ch., 1997. – P. 392, 396.

CODREANU, Theodor. Un „Decameron” insolit / Theodor Codreanu // Iachim, Ion. Decameron basarabean sau Dumnezeu i-a dat omului pușcă / Ion Iachim. – Timișoara, 2005. – P. 6-9.

COLESNIC, Iurie. Un maestru al parabolei / Iurie Colesnic // Iachim, Ion. Piciorul de aramă al căprioarei / Ion Iachim. – Ch., 2003. – P. 3.

ION Iachim // Scriitorii Moldovei în lectura copiilor și adolescenților: dicț. biobibliogr. / alcăt.: Maria Harea, Elena Cugut; Bibl. Naț. pentru Copii „Ion Ceangă”. – Ed. a 2-a rev. și adăug. – Ch., 2004. – P. 210-212.

SĂ ne uităm și la lună, nu numai la peșteră... / Ion Iachim; consemn: Elena Șterbeț, liceană // Iachim Ion. Mereu sub steag / Ion Iachim. – Ch., 2004. – P. 401-403.

ȚOPA, Efimia. Iachim Ion // Dicționarul scriitorilor români din Basarabia. 1812-2006 / Muzeul Literaturii Române „M. Kogălniceanu”. – Ch., 2007. – P. 253-254.

CIOCANU, Ion. Două romane incitante (I) / Ion Ciocanu // Florile dalbe. – 2012. – 22 noiembr. – P. 2-3.

STRĂTILĂ, Silvia. Ion Iachim la moșia lui „Vasile Alecsandri” / Silvia Strătilă: [cartea „Teia” de Ion Iachim] // Univers pedagogic. – 2012. – 22 noiembr. – P. 2.

TOMA, Elena. Copiii și scriitorul – o comunicare benefică / Elena Toma, Mariana Capcelea // Florile dalbe. – 2012. – 12 ian.

**13 ianuarie – 75 de ani
de la nașterea scriitorului
Nicolae Esinencu
1940**

Poetul, prozatorul, dramaturgul și scenaristul Nicolae Esinencu s-a născut la 13 ianuarie 1940, într-o familie de țărani din s. Chițcani, Telenești. A învățat la școala medie din satul natal, după care a studiat la Colegiul Republican Sportiv (1957-1960). Are studii universitare nefinisate. În 1973 absolvește Cursurile Superioare de Literatură de pe lângă Institutul de Literatură „M. Gorki” din Moscova. A activat în calitate de conducător al Asociației de creație „Debut” la Studioul „Moldova-Film”, redactor la Editura „Lumina”, secretar al Comitetului de Conducere al Uniunii Scriitorilor din Moldova (1989-1991), director al Casei de creație a scriitorilor (1991-2001), consilier la Uniunea Scriitorilor (din 2001).

Primele versuri le publică, începând cu 1964, în diverse ziare și reviste ale timpului. Debutează editorial în 1968 cu placheta de versuri *Antene* și cu o carte de proze scurte *Sacla*. În același an devine membru al Uniunii Scriitorilor din Moldova.

Operele sale se disting prin autenticitate și caracter totalmente imprevizibil, printr-o viziune satirică, umoristică, dominată de insolit.

Ca poet, Nicolae Esinencu se impune prin cărțile *Sens* (1971), *Dealuri* (1974), *Copilul teribil* (1979), *Borcane cu aer* (1992), *Cu mortul în spate* (1993), *Disciplina mondială* (1995) ș.a. Este și un prozator original, fapt certificat prin volumele de nuvele *Toi* (1972), *Era vremea să iubim* (1977), *Nunta* (1980), *La furat bărbați* (1982), *Copacul care ne unește* (1985), *Tunul de lemn* (1988), *Gaura* (1991), *Scrisoare mareșalului* (2004), precum și prin nuvelele de proporții mai mari, unele dintre ele fiind considerate microromane – *Lumina albă a pâinii* (1980), *Doc* (1989), *Un moldovean la închisoare* (1990).

Ca dramaturg, este cunoscut prin piesele *Fumoarul*, *Tabachera*, *Oameni de paie* etc.

A editat mai multe cărți pentru copii: *Pânza cerului* (1971), *Harbuzul lui Fănel* (1972), *Bună dimineața* (1977), *Carul cu mere* (1996).

Între 1999 și 2004 au fost editate cele șase volume de *Scrieri alese*, iar în anul 2004, în colecția „Biblioteca școlarului” (Editura „Litera”), este editat volumul de nuvele și poezii *Copilul teribil*. Este cunoscut

publicului din afara țării prin intermediul scrierilor sale traduse în rusă, estonă, franceză, spaniolă, gruzină.

În cinematografie a debutat în 1975 cu scenariul la filmul *Calul, pușca și nevasta* (în colaborare cu Vlad Ioviță), după care au urmat alte șapte scenarii de autor (*Tunul de lemn, Fără probleme, Vâltoarea...*), precum și scenarii scrise în colaborare (*La porțile satanei, Făt-Frumos, Trenul pleacă în California*).

Pentru volumul de nuvele *Copacul care ne unește* în 1986 i s-a acordat Premiul Uniunii Scriitorilor din Moldova și al Consiliului de Stat pentru Edituri, Poligrafie și Comerțul cu Cărți, iar în 1992 a devenit laureat al Premiului de Stat al Republicii Moldova pentru microromanul *Doc*. Premiul pentru cel mai bun scenariu la Festivalul de film de la Costinești, România (1991) pentru *Tunul de lemn*, Premiul II pentru scenariul filmului *Va veni generalul* la Concursul Centrului Național de Cinematografie și al Uniunii Cineaștilor din Moldova (1996), Premiul pentru literatură „George Bacovia” (Bacău, 1997), Premiul de Excelență pentru anul 1999, Premiul pentru dramaturgie (2003) și Premiul „Opera OMNIA” (2013) al Uniunii Scriitorilor din Moldova. Deține Titlul Onorific „Om Emerit în Artă” (1990), este cavaler al Ordinului „Gloria Muncii” (1996).

Referințe

Formula poetică pe care o cultivă Nicolae Esinencu este polemica: ea vrea să se scuture de patetism, afectare retorică și de convenționalisme. Poemele lui pledează pentru ceea ce este viu, natural în viață, pentru valorile copilăriei, ale dragostei, frumosului, observația ascuțită fixează tot ce profanează natura și naturalul...

Mihai Cimpoi

Sub aspectul măiestriei propriu-zis artistice Nicolae Esinencu poate fi caracterizat ca scriitor în ale cărui opere nu se vede efortul, nu se simte strădania: totul curge de la sine, inspirat și întâmplător.

Ion Ciocanu

Nicolae Esinencu nu are mania piesei moralizatoare, mania piesei de costum și dans. Nu-și dichisește eroii în VIP-magazine. În dramaturgia lui farsa sinistră, nudă e dominantă. Grotescul e favorita categorie estetice a scriitorului. Dibuind prin lianele de amintiri și tendințe

contradictorii, lucrează atent la algebra omenească a partiturilor scenice... Dramaturgia lui Esinencu e cascada continuă, îmbelșugată, uneori hidoasă a conflictelor cotidiene. A ceea ce auzim, vedem și ne facem a nu pricepe. Esinencu nu fuge de tradiții. Esinencu își are tradițiile sale netradiționale. Materialul lexical neobișnuit, încărcat de plasticitate, maximă intensitate, aluzie și alegorie se contopește într-un stil teatral precis și concis...Eroii lui Esinencu par a fi niște personaje-obiecte uitate ca niște geamantane jerpelite pe peronul gărilor geroase. Omul haotic, cu un grăunte de tulburare sub pălărie, este eroul central al satirilor sale... Eroii săi nu mișună pur și simplu. Eroii săi viețuiesc altfel și altundeva. Piesele sale sunt vârtejuri scenice periculoase ca ochiurile de apă – trag la fund actorii cu tot cu regizori și scenografi.

Pavel Proca

Proza lui Nicolae Esinencu cultivă cititorului spontaneitatea gândirii și capacitatea de a fi iscoditor al semnificațiilor tănuite în imaginea poetică.

Vlad Pâslaru

Literatura și dramaturgia esinenciană e unicală: simplă și complicată, inocentă și bătaioasă, surprinzătoare și așteptată.

Tamara Pereteatcu

Titluri pentru expoziții

Nicolae Esinencu – blazonul conștiinței de neam

Nicolae Esinencu – talent și sinceritate

Paloșul lui Esinencu – satira și sarcasmul

Nicolae Esinencu – fenomenul surprinzător al literaturii basarabene

(T.P.)

BIBLIOGRAFIE

Opera

BORCANE cu aer / Nicolae Esinencu; selecț.: Leo Butnaru; prez. graf.: Nicolae Răileanu; pict.: A. Sârbu. – Ch.: Ed. Uniunii Scriitorilor, 1992. – 32 p. – (Poezii de duminică).

CARUL cu mere / Nicolae Esinencu. – Ch.: Ed. Uniunii Scriitorilor, 1996. – 32 p.: il.

CE facem cu cerul / Nicolae Esinencu; il.: A. Țurcanu. – Ch.: Lit. artistică, 1990. – 60 p.

COPACUL care ne unește: nuvele / Nicolae Esinencu; il.: Isai Cărmu. – Ch.: Litera, 1997. – 264 p. – (Biblioteca școlarului; nr. 101).

COPILUL teribil / Nicolae Esinencu; conc. graf. a col. și cop.: Vladimir Zmeev. – București; Ch.: Litera Internațional, 2004. – 418 p. – (Biblioteca școlarului, serie nouă; nr. 470).

DE CE au murit dinozaurii / Nicolae Esinencu. – Ch.: Ed. Uniunii Scriitorilor, 1997. – 64 p.

DISCIPLINA mondială: versuri / Nicolae Esinencu; prez. graf.: Nicolae Răileanu. – Ch.: Art X, 1995. – 347 p.

HARBUZUL lui Fănel / Nicolae Esinencu; il.: S. Hămuraru, E. Hămuraru. – Ch.: Lumina, 1972. – 16 p.: il.

DOC: microroman / Nicolae Esinencu; pref.: Vitalie Răileanu; cop.: Mihai Bacinschi. – Ch.: Lumina, 2012. – 128 p.

LA CAPĂȚUL podului / Nicolae Esinencu; cop.: Sergiu Stanciu; des.: Iulian Filip. – Ch.: Prut Internațional, 2003. – 123, [3] p. – (Carte de vizită).

SCRISOARE mareșalului: (proză) / Nicolae Esinencu; cop.: Marcel Șendrea. – Ch.: Prut Internațional, 2004. – 371 p. – (Scriitori contemporani).

UN MOLDOVEAN la închisoare: roman / Nicolae Esinencu; prez. graf.: S. Zamșa. – Ch.: Lit. artistică, 1990. – 416 p.: il.

VIN chinezii: roman / Nicolae Esinencu; conc. graf.: Dorian Conea. – Ch.: Magna-Princeps, 2009. – 144 p.

Referințe critice

CIMPOI, Mihai. Copilul teribil și disciplina mondială: (Nicolae Esinencu) // Cimpoi, Mihai. Critice. Vol. 3 / Mihai Cimpoi. – Craiova, 2003. – P. 258-260.

CIMPOI, Mihai. [Nicolae Esinencu] // Cimpoi, Mihai. Basarabia sub steaua exilului / Mihai Cimpoi. – București, 1994. – P. 106-107.

CIOCANU, Ion. Arta dramatică a lui Nicolae Esinencu // Ciocanu, Ion. Salahorind...: Articole, cronici, portrete și medalioane literare. Eseuri răzlețe / Ion Ciocanu. – Ch., 2008. – P. 96-103.

CIOCANU, Ion. Nicolae Esinencu // Ciocanu, Ion. Literatura română contemporană din Republica Moldova / Ion Ciocanu. – Ch., 1998. – P. 217-222.

CIOCANU, Ion. Nicolae Esinencu // Ciocanu, Ion. Scriitori de ieri și de azi / Ion Ciocanu. – Ch., 2004. – P. 262-296.

CIOCANU, Ion. Nicolae Esinencu între ariditate și sugestie // Ciocanu, Ion. Dincolo de literă: (incursiuni critice în procesul literar contemporan) / Ion Ciocanu. – Timișoara, 2002. – P. 95-103.

CIOCANU, Ion. Nicolae Esinencu – nuvelistul și romancierul // Ciocanu, Ion. Literatura română contemporană din Republica Moldova / Ion Ciocanu. – Ch., 1998. – P. 365-374.

CIOCANU, Ion. Poet în toate și întotdeauna // Focul din verb / alcăt.: Nicolae Roibu. – Ch., 1991. – P. 297-311.

NICOLAE Esinencu // Mică enciclopedie ilustrată a scriitorilor din Republica Moldova. – București; Ch., 2005. – P. 313-322.

NICOLAE Esinencu // Scriitorii Moldovei în lectura copiilor și adolescenților: dicț. biobibliogr. / Bibl. Naț. pentru Copii „Ion Creangă”; alcăt.: Maria Harea, Elena Cugut. – Ch., 2004. – P. 164-170.

PÂSLARU, Vlad. Fundația în spațiul nelocuit: (o experiență hermeneutică la proza lui Nicolae Esinencu) / Vlad Pâslaru // Literatura română postbelică: integrări, valorificări, reconsiderări. – Ch., 1998. – P. 517-528.

POTÂNGĂ, Georgeta. Nicolae Esinencu // Potângă, Georgeta. Proza românească pentru copii: antologie / Georgeta Potângă. – Timișoara, 2000. – P. 157.

ROIBU, Nicolae. La cei 70 de ani ai săi, Nicolae Esinencu ne anunță: Vin chinezii // Roibu, Nicolae. Artiști și țărani: (dialoguri, medalioane, eseuri) / Nicolae Roibu. – Ch., 2010. – P. 182-183.

ȚURCANU, Andrei. Un copil teribil arată cu degetul spre noi // Țurcanu, Andrei. Bunul simț / Andrei Țurcanu. – Ch., 1996. – P. 59-65.

OMUL săptămânii – Nicolae Esinencu, scenarist și scriitor // Timpul. – 2014. – 10 ian. – P. 4.

OMUL săptămânii – Nicolae Esinencu, poet, prozator, dramaturg, scenarist // Timpul. – 2013. – 11 ian. – P. 4.

RĂILEANU, Vitalie. Viața prin poeme / Vitalie Răileanu // Lit. și arta. – 2012. – 26 ian. – P. 4.

STĂNILĂ, Monica. Cărți noi, cărți vechi: [Nicolae Esinencu „Vin chinezii”] / Monica Stănilă // Timpul. – 2012. – 10 aug. – P. 26.

PROCA, Pavel. Eu voi rămâne... / Pavel Proca // Moldova. – 2011. – Nr. 7-8. – P. 72-75.

RĂILEANU, Vitalie. Scriitor cu vocație neconformistă / Vitalie Răileanu // Lit. și arta. – 2011. – 13 ian. – P. 4.

ȚURCANU, Andrei. Nicolae Esinencu: frondă și lirism / Andrei Țurcanu // Timpul. – 2011. – 4 febr. – P. 23.

ȚURCANU, Andrei. Un spectacol de zile mari pentru toate anotimpurile: Nicolae Esinencu / Andrei Țurcanu // Timpul. – 2011. – 18 noiembr. – P. 22.

Dedicații lirice

BĂLUȚĂ, Dumitru. Acolo, pe pisc: lui Nicolae Esinencu // Băluță, Dumitru. Linia limită / Dumitru Băluță. – Ch., 2008. – P. 173.

CIOCOI, Gheorghe. Șansa: lui Nicolae Esinencu // Ciocoi, Gheorghe. Steaua Eminescu / Gheorghe Ciocoi. – Ch., 1999. – P. 183.

VATAMANU, Ion. Nimic imposibil: pentru Nicolae Esinencu // Vatamanu, Ion. Nimic nu-i zero / Ion Vatamanu. – Ch.; București, 2003. – P. 193.

**18 ianuarie – 75 de ani
de la nașterea criticului
și istoricului literar
Ion Ciocanu
1940**

Ion Ciocanu este o prezență activă și multilaterală în cultura noastră în calitatea sa de eseist, estetician, pedagog, istoric și critic literar, poet și prozator, sociolingvist și orator. Cel care avea să devină „omul ce trăiește în cuvânt, din cuvânt și întru cuvânt”, își trage obârșia dintr-o familie de țărani – Mihalache și Catinca Ciocan(u), din s. Tabani, Briceni.

Învăță în localitatea natală și în satul vecin Colicăuți (1946-1956). Deși susține cu succes examenele de admitere la Institutul Pedagogic „Ion Creangă”, nu este înmatriculat din motive de boală. În anul următor devine student la Facultatea de Filologie a Universității de Stat din Moldova (1957-1962). În această perioadă participă activ și un timp conduce cercul științific studentesc de literatură și folclor. Urmează doctorantura, perioada în care studiază problema conflictului artistic în proza contemporană. În 1965 susține teza de doctorat, editată ulterior în volum (*Caractere și conflicte*, 1968). În același an își începe activitatea

în calitate de profesor de istorie și teorie a literaturii la Universitatea de Stat. Îndeplinește și funcția de redactor al ziarului universitar, în paginile cărui publică articole, schițe în apărarea valorilor naționale, susține și încurajează încercările literare ale studenților. Pentru o recenzie, considerată prea elogioasă, pe marginea romanului *Povara bunătații noastre* de Ion Druță, Ion Ciocanu este „rugat” să plece de la catedră. În 1972 devine redactor, mai târziu – redactor superior, șef-adjunct de redacție la Editura „Cartea moldovenească”. Tot atunci devine membru al Uniunii Scriitorilor din Moldova. În 1987 este ales membru al Consiliului, ulterior secretar al Comitetului de conducere al Uniunii Scriitorilor. În anii ce urmează activează ca director al Editurii „Literatura artistică” (1988-1993), director general al Departamentului de Stat pentru funcționarea limbilor (1993-1994), redactor, apoi șef de secție la săptămânalul „Glasul Națiunii” (1994-1997). În 1996 își începe activitatea în cadrul Grupului editorial „Litera” în calitate de redactor-coordonator al colecției „Biblioteca școlarului”, fiind numit în 1997 redactor-șef. Din 1990 este colaborator și membru al colegiului de redacție al revistei „Limba Română”. Face parte din consiliul director al Casei Limbii Române din Chișinău. În 2001 se angajează cercetător științific la Institutul de Literatură și Folclor al Academiei de Științe din Moldova.

Începe să publice articole și poezii, fiind elev. Publică versuri (1959) și proză (1964) în almanahul *Glasuri tinere*. Debutază editorial în 1965 cu culegerea de proze scurte *Fereastră deschisă*, după care urmează volumele de nuvele *Floare rară* (1972), *Mijlocul verii* (1975) și cărțile de versuri *Poeme de dragoste* (1993) și *Alte poeme de dragoste* (1995).

Domeniul predilect și dominant în activitatea sa rămâne, însă, critica literară, profesată cu credință și devotament pe parcursul a aproape patru decenii. Are la activ peste 20 de volume de critică literară, eseuri, publicistică, între care: *Articole și cronici literare* (1968), *Dialog continuu* (1977), *Podurile vieții și ale creației* (1978, volum ce inaugurează colecția de studii critice *Scriitori contemporani* apărută la Editura „Literatura artistică”), *Clipa de grație* (1980), *Permanențe* (1983), *Argumentul de rigoare* (1985), *Măsura adevărului* (1986), *Dreptul la critică* (1990), *Atât de drag...: microeseuri de dragoste pentru cuvânt* (1995), *Literatura română contemporană din Republica Moldova* (1998), *Zborul frânt al limbii române* (1999), *Dincolo de literă* (2002), *Scriitori de ieri și de azi* (2004).

Pe lângă investigațiile sale în domeniul criticii și istoriei literare, Ion Ciocanu desfășoară o activitate prodigioasă de cultivare a limbii, susținând rubrici permanente la radio (*În lumea cuvintelor*), televiziune (*Norma literară și uzul*) și în presă (*Tot ce avem mai sfânt* – în ziarul „Țarina”; „*Capcanele*” limbii române în săptămânalul „Făclia”; *Limba maternă – floare eternă* în ziarul „Viața satului”; *Limba noastră cea română* în „Luceafărul”). Susține rubricile permanente de publicistică *Recurs* (ziarul „Țara”), *Noi și valorile noastre* („Luceafărul”), în cadrul cărora abordează diverse probleme de ordin cultural, lingvistic, social-politic.

Membru al colegiilor de redacție al revistelor „Limba Română” și „Viața Basarabiei”.

Activitatea sa științifică și literară este înalt apreciată. Se învrednicește de titlul de laureat al ziarului „Moldova suverană”, anii 1990 și 1993. În 1995 i se acordă Premiul Bibliotecii Naționale pentru Copii „Ion Creangă” pentru volumul *Atât de drag...* În câteva rânduri este laureat al săptămânalului „Literatura și arta” (1997, 2000, 2002, 2003, 2004, 2005, 2007, 2008, 2009). Premiul Uniunii Scriitorilor pentru *Zborul frânt al limbii române* (1999). Premiul Pro Didactica al Ministerului Culturii (2009).

În 1990 i se conferă Titlul Onorific „Om Emerit”. Este decorat cu Ordinul „Gloria Muncii” (1996) și Medalia „Mihai Eminescu” (2000), Ordinul Republicii, Medalia „Dimitrie Cantemir” (2010).

Referințe

Este, indiscutabil, o conștiință critică lucidă, capabilă de a delimita esențialul și de a refuza accidentalul și valoarea falsă.

Mihai Cimpoi

Două lucruri răzbat cu certitudine din oceanul frământărilor culturale și artistice ale creatorului și veghetorului de nădejde al cuvântului: viața limbii române la noi acasă și demnitatea națională a vorbitorilor ei... Prodigioasa activitate publicistică pe acest tărâm de salahor cultural al cuvântului, al vieții și al limbii, susținută și de dăruirea lui de propagator și de veghetor al scrierii și al rostirii corecte, îl pune într-o lumină de ferventă personalitate literară a timpului...

Tudor Palladi

Ion Ciocanu este o pildă cum nu se poate mai elocventă a lucrului și lucrării aproape fără intermitențe și aproape până la istov, un permanent neîmpăcat cu sine însuși, dar mai ales cu unele realități contrare ființei noastre...

Serafim Belicov

Ion Ciocanu este un filolog în sensul clasic al termenului, fiind în egală măsură un literat de anvergură (critic și istoric literar) și un lingvist pasionat (un harnic și competent cultivator al normelor literare române, un talent recunoscut în mediul socioumanistic și cultural basarabean, unul dintre cei mai prestigioși și mai fertili mânăuitori de condei... Munca l-a ridicat pe Ion Ciocanu, dornic de carte, meticolos în toate, capabil, insistent și ambițios în sensul bun al cuvântului – până-n vârful piramidei științifice.

Anatol Ciobanu

Criticul literar Ion Ciocanu e unul prolific, prezent de multă vreme în mai toate publicațiile de la noi, spirit neobosit, preocupat de problemele de estetică, de aspectul teoretic al literaturii, un critic aflat mereu în căutarea „argumentului de rigoare”. Personal, prețuiesc îndeosebi acele eseuri, cronici și portrete, în care forța argumentării implică imaginarul creator, spectacolul demonstrației. Aici faza scapă de încorsetarea citatelor pe care Ion Ciocanu le cultivă în grădina scrisului său ce curge mai descătușat, arătându-și delicia stilistică, frăgezimea metaforică sau sclipirea lamelor reci de oțel.

Arcadie Suceveanu

Ion Ciocanu este unul dintre puținii care pun diagnostic prompt la noile apariții editoriale. Sigur că asta presupune și un mare risc, Domnia Sa are însă în spate un bogat palmares, un șir de ani de exercițiu critic, pe care l-a practicat cu har și hărnicie.

Adrian Dinu Rachieru

Ion Ciocanu a fost și rămâne un cetățean fidel al culturii și științei strămoșești, pe care le arată cu toate forțele intelectuale de care dispune.

Nicolae Corlăteanu

Titluri pentru expoziții

Ion Ciocanu – personalitate notorie a elitei culturale
Ion Ciocanu – crainic al vieții cuvântului inspirat
Modelul de critică – Ion Ciocanu
Ion Ciocanu – cavalerul adevărului
Ion Ciocanu – străjer al cuvântului scris și rostit
Un îndrăgit și-ndrăgostit de limbă

(T.P.)

BIBLIOGRAFIE

Opera

ATÂT de drag...: microeseuri de dragoste pentru cuvânt / Ion Ciocanu. – Ch.: Făt-Frumos, 1995. – 152 p. – (Povestea vorbei).

CĂRȚILE din noi: articole, studii, cronici literare / Ion Ciocanu; [cop.: Ruxanda Romanciuc]. – Ch.: Pontos, 2011. – 308 p.

CONȘTIENTIZAREA greșelii / Ion Ciocanu; graf. col. și cop.: Vladimir Zmeev; fotogr.: Nicolae Răileanu. – București; Ch.: Litera Internațional, 2003. – 393 p. – (Biblioteca școlarului, serie nouă; nr. 479).

DARUL lui Dumnezeu: Tablete de cultivare a limbii. Medalioane despre cultivatori ai limbii române și un interviu / Ion Ciocanu; pref.: Grigore Grigorescu. – Ch.: [Tipogr. „Reclama”], 2009. – 296 p.

DINCOLO de literă: (incursiuni critice în procesul literar contemporan) / Ion Ciocanu. – Timișoara: Augusta, 2002. – 256 p.

DREPTUL la critică: articole, eseuri / Ion Ciocanu. – Ch.: Hyperion, 1990. – 380 p.

FAGURELE și noi: tablete de cultivare a limbii / Ion Ciocanu; cop.: Ruxanda Romanciuc. – Ch.: [Tipogr. „Reclama”], 2013. – 152 p.

LITERATURA română contemporană din Republica Moldova: articole de prezentare generală a procesului literar și portrete de creație / Ion Ciocanu. – Ch.: Litera, 1998. – 440 p. – (Biblioteca școlarului; nr. 213).

POEME de dragoste / Ion Ciocanu. – Ch.: Hyperion, 1993. – 136 p.

REALITATEA în cuvânt și cuvântul în realitate: articole și eseuri de cultivare a limbii și de socio-lingvistică / Ion Ciocanu. – Ch.: Epigraf, 2003. – 148 p.

REFLECȚII și atitudini: articole, eseuri, dialoguri / Ion Ciocanu. – Ch.: Hyperion, 1992. – 340 p.

RIGORILE și splendorile prozei „rurale”: (studii asupra creației literare a lui Vasile Vasilache). – Ch.: [Tipogr. Centrală], 2000. – 152 p.

SALAHORIND...: Articole, cronici, portrete și medalioane literare. Eseuri răzlețe / Ion Ciocanu; conc. graf.: Adrian Grigorescu. – Ch.: Phoenix, 2008. – 283 p.

SCRIITORI de ieri și de azi / Ion Ciocanu. – București; Ch.: Litera Internațional, 2004. – 460 p. – (Biblioteca școlarului, serie nouă; nr. 478).

ZBORUL frânt al limbii române / Ion Ciocanu. – Ch.: Garuda-Art, 1999. – 296 p.

Referințe critice

ION Ciocanu: biobibliogr. / alcăt.: Ion Ciocanu; Bibl. Mun. „B. P. Hasdeu”; Centrul de Informare și Documentare „Chișinău”. – Ch.: Museum, 2005. – 252 p.: fotogr.

BUSUIOC, Nicolae. Nevoia de vase comunicante // Busuioc, Nicolae. Basarabia de suflet: lecturi și dialoguri esențiale / Nicolae Busuioc. – Ch., 2010. – P. 24-26.

CIMPOI, Mihai. Perioada postbelică: rătăcirii dogmatice și întoarcerea la Ithaca...: Drama criticii și istoriei literare // Cimpoi, Mihai. Istoria literaturii române din Basarabia: compendiu / Mihai Cimpoi. – București; Ch., 2003. – P. 406-425.

CUZUIOC, Ion. Ion Ciocanu, un cititor cu condeiul în mână // Cuzuioc, Ion. Lume, lume / Ion Cuzuioc. – Ch., 2006. – P. 224-227.

FURDUI, Galina. Exceptând parabola sofisticată / Galina Furdui // Furdui, Galina. Tangențe policrome: Eseuri. Portrete. Creionări / Galina Furdui. – Ch., 2009. – P. 128-129.

ION Ciocanu // Literatura română: dicționar-antologie de istorie literară / alcăt.: Lora Bucătaru. – Ch., 2000. – P. 126-127.

RĂILEANU, Vitalie. „Manopera” conceperii unei lecturi / Vitalie Răileanu // Răileanu, Vitalie. Chei pentru labirint: (cronici literare, recenzii, prezentări) / Vitalie Răileanu. – Ch., 2009. – P. 128-134.

PÂRNĂU, Ion. O performanță memorialistică strălucită: [Ion Ciocanu. „Rămurea de iasomie”, Ed. „Pontos”, 2013] / Ion Pârnău // Lit. și arta. – 2014. – 16 ian. – P. 4.

GRIGORESCU, Grigore. Aplauze publice pentru Ion Ciocanu și Cărțile din noi / Grigore Grigorescu // Flux. Ed. de vineri. – 2012. – 14 sept. – P. 8.

Dedicații lirice

GHIMPU, Simion. Suflete, ce mai faci?: lui Ion Ciocanu // Ghimpu, Simion. – Mereu: versuri / Simion Ghimpu. – Ch., 1995. – P. 77.

TOMA, Vasile. Cântec de viață: lui Ion Ciocanu / Vasile Toma // Toma, Vasile. Mesaje din orfelinat / Vasile Toma. – Ch., 2009. – P. 111-112; Lit. și arta. – 2007. – 29 noiembr. – P. 5.

TRAIANUS. Neabdicarea din grai: pentru Ion Ciocanu // Lit. și arta. – 2001. – 1 febr. – P. 5.

VIERU, Grigore. Lui Ion Ciocanu / Grigore Vieru // Glasul Națiunii. – 2007. – 1 febr. – P. 12.

7 februarie – 70 de ani de la nașterea scriitorului Gheorghe Calamanciuc 1945

Dramaturgul, poetul, prozatorul, publicistul Gheorghe Calamanciuc s-a născut la 7 februarie anul 1945 în satul Mihoreni, Ținutul Herța, reg. Cernăuți, Ucraina. A absolvit Facultatea de Filologie a Institutului Pedagogic „A. Russo” din Bălți (1964-1970). Pe parcursul anilor a exercitat diverse funcții: colaborator literar, redactor adjunct la ziarul „Patria”, Fălești; director al școlii medii Călinești, Fălești; lector la Universitatea Pedagogică de Stat „A. Russo”; redactor literar la Teatrul Național „Vasile Alecsandri”, Bălți.

Debutează în presă cu două poeme în anul 1969. Publică cronici de teatru, recenzii, fragmente de piese, povestiri pentru copii, cicluri de versuri, articole publicistice în revistele: „Literatura și arta”, „Viața Basarabiei”, „Contrafort”, „Semn”, „Sud-Est cultural”, „Teatrul azi”, „Teatrul Românesc”, „Cronica”, „Dunărea de Jos”.

S-a făcut cunoscut mai ales ca dramaturg. Unele piese ale sale sunt jucate pe scenele mai multor teatre din Republica Moldova și din România, fiind premiate la concursurile republicane de dramaturgie: *Casa umbrelor*, *Baladă neterminată*, *Ultima noapte de mileniu cu un copil îmbătrânit*, *Un dramaturg aproape ratat și o târfă aproape gentilă*, *Împăratul îmbrobodit*, *Ispita înecului*, *Câini cu colaci în coadă*, *Păziți soarele*, *Ultimul urmaș al lui Ștefan-Vodă*, *Ștreqărel și Motănel*.

Publică atât proză pentru copii (*Deea – Fecioara din lacrima cerbului* (1998), *Vise cu brândușe* (2007), *Vise cu Dumnezeu* (2013), cât și pentru adulți (*Să-ți fie dor de tine* (2009), trilogia: *Donjuan de mucava* (2011), *Donjuan, în derivă* (2012), *Donjuan, proscrisul* (2013).

Este un poet al sentimentelor umane, care deplânge destinul vitreg al românilor înstrăinați din Bucovina, Ținutul Herței, de unde-și trage rădăcinile. Printre volumele de poezie publicate se numără: *Poemele repaosului* (2001), *Toamnele lui Adam* (2004), *Paradisuri ironice* (2010), *Singur, în 50 de poeme* (2010), *Târziul, în 50 de poeme* (2011), *Alunecarea din vis* (2012) ș.a.

Unele dintre cărțile sale i-au adus premii importante, printre care Premiul Uniunii Scriitorilor din Moldova (2008, pentru cartea *Salvați capra lui Creangă!*; 2012, pentru romanul *Donjuan, în derivă*), Premiul pentru roman în cadrul Salonului Internațional de Carte (2012, pentru *Donjuan, în derivă*), Premiul „Danaster” pentru proză al Fundației Culturale „Eco Art” din Iași (2013, pentru cartea *Vise cu Dumnezeu*) și Premiul Bibliotecii Naționale pentru Copii „Ion Creangă” (2014, pentru cartea *Teatru pentru copii*) în cadrul Salonului Internațional de Carte pentru Copii și Tineret.

Este Membru al Uniunii Scriitorilor din Moldova și al Uniunii Scriitorilor din România. Membru al Uniunii Oamenilor de Teatru din Moldova (UNITEM).

Referințe

*Fremătător de lumini, curat
ca un înger,
Mi-e cuvântul ce-mi iese
din inimă,
sincer.*

Gheorghe Calamanciuc

Gheorghe Calamanciuc nu se pierde în polemici sterile sau în invective și nu adoptă un stil retoric, asemenea unor mari inițiați. El preferă un limbaj colocvial, uneori chiar familiar, scutit de false pudori și prejudecăți mic burgheze. Este modul de exprimare al unui intelectual exasperat, care nu mai pierde vremea cu fleacuri și cu zorzonele..., tensiunea poetică fiind, de cele mai multe ori, obținută prin neașteptate schimbări de situație.

Viorel Dinescu

De ani buni, scriitorul Gheorghe Calamanciuc se dedă unei aventuri care implică dialogul cu sine și cu lumea. Om al cuvântului, gândit/rostit/scriș, îi tatonează cu tenacitate zonele semnificațiilor, asigurându-și, în acest mod, un fel de a fi în timp. Cu văzul întors mereu spre Țara Fagilor, „Iubita cea dintâi”, cum va defini liric natala Bucovina, surprinde ritmurile exteriorului, pentru a le converti, în expresii șlefuite cu sufletul.

Margareta Curtescu

[...] Gheorghe Calamanciuc, cu trilogia-i romanescă despre Donjuan, a spart toate tiparele tradiționale ale prozei ce s-a scris până la el în Basarabia.

Valentin Jitaru

Titluri pentru expoziții

Mă numesc POEZIE...

De la o vreme, sunt un poet pașnic...

Un neoromantic – Gheorghe Calamanciuc

Gheorghe Calamanciuc – topindu-și sufletul și spiritu-n cuvinte

(M. H.)

BIBLIOGRAFIE

Opera

ALUNECAREA din vis / Gheorghe Calamanciuc; cop.: Mihai Bacinschi. – Ch.: Lumina, 2012. – 90 p.

CAPRELE verzi etc. / Gheorghe Calamanciuc; il.: Mihai Bacinschi. – Ch.: ARC, 1998. – 124 p.

DEEA – fecioara din lacrima cerbului: basme pentru copii / Gheorghe Calamanciuc; prez. graf.: Igor Hmelnițchi. – Ch.: ARC, 1998. – 92 p.: il.

DONJUAN de mucava / Gheorghe Calamanciuc; cop.: Ada Țăbuleac. – Ch.: Editerra Prim, 2011. – 230 p.

DONJUAN în derivă: roman / Gheorghe Calamanciuc; cop.: Ada Țăbuleac. – Ch.: Editerra Prim, 2012.

DONJUAN, proscrisul: roman. În vol. / Gheorghe Calamanciuc. – Iași: TipoMoldova, 2013. – (Opera Omnia – Romanul de azi / coord. Valeriu Stancu).

FEMEIE a târziului: poeme de dragoste / Gheorghe Calamanciuc. – Ch.: Editerra Prim, 2013. – 128 p.

GHICITORI pentru hâtrișori / Gheorghe Calamanciuc; il., cop.: Ada Țăbuleac. – Ch.: Editerra Prim, 2007. – 32 p.: il.

ISPITA înecului: [piesă] / Gheorghe Calamanciuc; cop.: I. Buza. – Ch.: Sivis, 2000. – 110 p.

SALVAȚI capra lui Creangă!: piese / Gheorghe Calamanciuc; il.: O. Cazacu. – Ch.: Prut Internațional, 2007. – 180 p. – (Teatru pentru copii).

SĂ-ȚI fie dor de tine: nuvele / Gheorghe Calamanciuc; cop. și il.: Ada Țăbuleac. – Ch.: [s. n.], 2009. – 232 p.

SINGUR, în 50 de poeme / Gheorghe Calamanciuc; cop.: Doina Buciuileac; il.: Ada Țăbuleac. – Iași: Timpul, 2010. – 66 p.

TÂRZIUL, în 50 de poeme / Gheorghe Calamanciuc; il.: Ada Țăbuleac. – Iași: Princeps Edit, 2011. – 59 p.

TEATRU pentru copii: piese, dramatizări / Gheorghe Calamanciuc. – Iași: TipoMoldova, 2013. – 273 p. – (Opera Omnia. Teatru contemporan; 13).

TOAMNELE lui Adam / Gheorghe Calamanciuc; pref.: Nicolae Dabija; cop.: A. Țăbuleac, A. Popa. – Timișoara: Artpress, 2004. – 114 p.

ULTIMA noapte de mileniu cu un copil îmbătrânit: piesă în două părți / Gheorghe Calamanciuc; cop.: V. Roșca. – Ch.: ARC, 1998. – 48 p.

ULTIMUL urmaș al lui Ștefan-Vodă: [piese] / Gheorghe Calamanciuc; cop.: N. Gherman. – Ch.: [Tipogr. Centrală], 2005. – 207 p.

WISE cu brândușe: povestiri pentru copii / Gheorghe Calamanciuc; cop.: A. Țăbuleac; il.: C. Potângă. – Ch.: [Tipogr. Centrală], 2006. – 47 p.: il.

WISE cu Dumnezeu / Gheorghe Calamanciuc; il.: Olga Cazacu. – Ch.: Prut, 2013. – 20 p.

Referințe critice

RACHIERU, Adrian Dinu. Un neoromantic – Gheorghe Calamanciuc // Rachieru, Adrian Dinu. Poeți din Basarabia: (un veac de poezie românească) / Adrian Dinu Rachieru. – București; Ch., 2010. – P. 626-627.

JITARU, Valentin. O lansare de carte neobișnuită / Valentin Jitaru // Făclia. – 2014. – 25 apr. – P. 2.

JITARU, Valentin. O nouă zestre literară a lui Gheorghe Calamanciuc / Valentin Jitaru // Făclia. – 2014. – 14 febr. – P. 14.

JITARU, Valentin. „Alunecarea de vis” a lui Gheorghe Calamanciuc / Valentin Jitaru // Făclia. – 2013. – 23 mart. – P. 5.

CIOCANU, Ion. Firească obsesia tristeții și târziului / Ion Ciocanu // Florile dalbe. – 2012. – 21 iun. – P. 13.

CURTESCU, Margareta. Expresii șlefuite cu sufletul / Margareta Curtescu // Lit. și arta. – 2012. – 1 mart. – P. 4.

JITARU, Valentin. La o cafea cu Gheorghe Calamanciuc / Valentin Jitaru // Timpul. – 2012. – 19 apr. – P. 6.

JITARU, Valentin. Poet și romancier / Valentin Jitaru // Lit. și arta. – 2012. – 1 mart. – P. 4.

NOMINALIZĂRI la premiile Uniunii Scriitorilor din Moldova // Timpul. – 2012. – 8 iun. – P. 25.

RUSU, Nicolae. Identități literare – 2011 (I) / Nicolae Rusu // Bibliopolis. – 2012. – Nr. 4. – P. 71-82.

BUJOR, Liuba Drăgostița. Trei proze de Gheorghe Calamanciuc / Liuba Drăgostița Bujor // Lit. și arta. – 2010. – 15 apr. – P. 4.

CURTESCU, Margareta. Triumful spiritului / Margareta Curtescu // Lit. și arta. – 2010. – 4 febr. – P. 5.

DINESCU, Viorel. Anul nemulțumirilor noastre / Viorel Dinescu // Lit. și arta. – 2010. – 4 febr. – P. 5.

JITARU, Valentin. Instituție a Nordului, Scriitor total / Valentin Jitaru // Lit. și arta. – 2010. – 4 febr. – P. 5.

OMUL săptămânii – Gheorghe Calamanciuc, dramaturg, poet și prozator // Timpul. – 2010. – 5 febr. – P. 3.

**15 februarie – 175 de ani
de la nașterea criticului literar român
Titu Maiorescu
(1840-1917)**

Criticul literar și estetician Titu Maiorescu s-a născut la 15 februarie 1840 la Craiova. Este fiul lui Ioan Maiorescu, înrundindu-se după tată cu Petru Maior și cu Timotei Cipariu, iar după mamă, Maria (n. Popasu), cu episcopul Ioan Popasu. Între 1846-1848 urmează primele două clase elementare la școala din orașul natal, însușindu-și acasă și primele noțiuni de limbă latină. După peregrinări cu familia la București, Brașov, Sibiu, Blaj continuă studiile la primul gimnaziu românesc din Brașov (1850-1851) și, datorită unei burse a Episcopiei Blajului, la Viena (1851-1858),

mai întâi ca extern la Gimnaziul academic, apoi ca intern la Academia Theresiană (din 1856). Din 1855, Titu Maiorescu își notează impresiile zilnice într-un jurnal, unul din cele mai interesante pe care le cunoaște literatura română (publicat postum: *Însemnări zilnice*, 3 volume, 1937-1943 și într-o nouă ediție completată cu epistolarul, începând din 1976). Absolvent pe locul întâi, urmează cursurile Facultății de Filozofie din Berlin (1858-1859). Trece apoi la Giessen unde obține în 1859 titlul de doctor în filozofie cu o teză despre *Relație (Das Verhaltnis)*. Beneficiar al unei burse acordate de Eforia Școalelor, obține la Paris (1860-1861) o licență în litere și una în drept, dar eșuează în încercarea de a obține și un doctorat în litere.

În 1860 publică o primă încercare filozofică, cu bune ecouri la Berlin și Paris.

Se întoarce în țară în 1861 începând o carieră didactică și politică foarte bogată, paralelă cu aceea de jurist. În 1862 e supleant la Tribunalul de Ilfov, apoi procuror. E numit profesor la Universitatea din Iași și director al Gimnaziului Central din același oraș. În 1863 este decan al Facultății de Filozofie, apoi rector al Universității din Iași și director al Școlii Normale „Vasile Lupu” (1863-1868). Suspendat din funcții în 1864, în urma calomniilor lui N. Ionescu, i se intentează un proces sub acuza de imoralitate, dar e achitat și reintegrat în funcții în 1865. Exercită, în paralel, profesiunea de avocat. Împreună cu alți cărturari, Titu Maiorescu inițiază, în 1863, un ciclu de „prelecțiuni populare”, a căror tradiție va dăinui vreme de șaptesprezece ani: în legătură cu aceste inițiative se constituie Societatea „Junimea” (1863) care, din 1867 va dispune și de un organ de presă, revista „Convorbiri literare”. Declanșează, în acești ani, o campanie deosebit de virulentă împotriva „direcției vechi” în cultură și literatură. Membru al Societății Academice Române (1867), demisionează în 1869 din cauza vederilor sale antilatiniste (va redeveni membru în 1879). Destituit din învățământ (1870) și reintegrat în același an. Începe o lungă carieră politică, dusă până în preajma Primului Război Mondial: deputat în 1871 (an în care încheie prelegerile la universitatea ieșeană), este numit ministru al Instrucțiunii Publice (1874), ceea ce îl obligă să se mute de la Iași la București, unde inițiază importante acțiuni de organizare și reformă a învățământului românesc, însă în 1876 demisionează. Agent diplomatic la Berlin (mai-iulie 1876), director al ziarului „Timpul” (martie-iulie 1877), din nou deputat (1878), membru al Adunării Constituante

(1879). Activitatea politică îl acaparează din ce în ce mai mult, dar din 1880 reia colaborarea la revista „Convorbiri literare”. Este o epocă de noi lupte și noi campanii. Poartă acum faimoasa lui polemică literară cu Dobrogeanu-Gherea. Revine la Universitatea din București în 1884 ca profesor de logică și istoria filozofiei secolului al XIX-lea, iar între (1892-1897) exercită funcția de rector al acestei universități. Ministru al Cultelor și Instrucțiunii Publice (1888), demisionat din aceleași motive ca și în 1876 (proiectele sale de reformă a învățământului sunt respinse de Parlament). Ministru al Cultelor (1890), demisionează în 1891. După 1890, preocupările politice trec pe primul plan: e ministru al Justiției (iulie 1900 – februarie 1901), ministru de Externe (1910-1912), din nou ministru de Justiție (iulie 1912), prim-ministru în același an, va prezida Conferința de pace de la București (1913).

Pensionat din învățământ în 1909. Se retrage din viața politică în 1914, pronunțându-se în continuare pentru o politică de neutralitate a României.

Opera sa înregistrează mai multe broșuri referitoare la problemele de limbă română: *Regulile limbei române pentru începători* (1864), *Despre scrierea limbei române* (1866), *Poesia română. Cercetare critică, urmată de o alegere de poezii* (1867), *Contra școlii Bărnăușu* (1868), *Beția de cuvinte în „Revista contemporană”* (1873), *Răspunsurile „Revistei contemporane”* (1873) urmate de prima ediție de *Critice* (1874), întregită prin reeditări succesive (1892-1893; 1908; 1915). În 1976 se publică *Logica* (șapte ediții până în 1919), în timp ce opera sa oratorică e cuprinsă în cinci volume de *Discursuri parlamentare cu priviri asupra dezvoltării politice a României sub domnia lui Carol I* (1897-1915). Opera didactică și primele scrieri au fost editate postum: *Prelegeri de filozofie* (1980), *Scrieri din tinerețe* (1981).

S-a stins din viață la 18 iunie 1917, fiind înmormântat la cimitirul Bellu din București.

„Chiar dacă, în niciuna din formele lui de manifestare, Titu Maiorescu nu a fost un spirit original, importanța sa e covârșitoare: ea trebuie căutată în rolul de călăuză, de „spiritus rector” pe care Maiorescu l-a avut în cultura română, într-o epocă în care aceasta se afla în plină tranziție și în căutarea unui destin mai înalt” (*Liviu Petrescu*).

Referințe

Titu Maiorescu a fost un mare educator al națiunii, filozof, estetician,

critic literar, profesor și om politic, într-o sinteză de calitate care-l făceau să fie el însuși în toate, pregătind pe alții, mai presus de toate rămânând el însuși, cu o forță uimitoare, care maturizează repede pe tânăr și îi menține tinerețea în dorința omului de a-și realiza gândul. Și gândul lui a fost vast, cuprinzând marginile unei culturi ce atunci se forma în spiritul ei modern, căreia el i-a fost unul din întemeietori, confundat astăzi cu o istorie consumată, dar din ale cărei arcuri de boltă răsună în actualitate gândul lui pentru susținerea adevărului culturii.

Eugen Todoran

Secretul artei lui Titu Maiorescu de scriitor este la fel cu cel al oratoriei: dublu proces de apropiere și de depărtare, de coborâre și de înălțare a conținutului și a expresiei. Conținutul este redus la un minimum de formule clare; orice complică, secundar sau parțial, este înlăturat sistematic, pentru a nu rămâne decât miezul elementar. Procesul de simplificare a ideilor e urmat apoi de un proces de înălțare a expresiei lor la o demnitate stilistică, la o proprietate de termeni, la un ton susținut, ce le dă în formă ceea ce le luase în conținut. De aici satisfacția cititorului de a putea urmări cu lesniciune idei recunoscute ca subtile într-o formă a cărei elevație e totuși evidentă.

Eugen Lovinescu

Titu Maiorescu este întâi de toate un mare polemist care știe să tragă profit din împrejurarea de a trăi într-o lume inferioară nivelului său, punând în valoare arta de a corecta și de a admonesta. Instrumentul stilistic al acestei arte este lămurirea „pe înțelesul tuturor”, prin împerecherea malițioasă de expresii tehnice neologice și de cuvinte neoașe.

George Călinescu

Scrierile polemiste maioresciene fac, într-adevăr, dovada unui talent extraordinar. Și el nu se manifestă numai în savanta gradare a argumentelor, în copioasa speculare a gafelor, în ironia mușcătoare sau în impecabila tăietură a frazelor. Marele, neegalatul talent al polemistului Maiorescu stă nu mai puțin în privilegiatul tratament aplicat amănuntelor cu aerul că le ignoră în favoarea esențelor.

Alexandru Dobrescu

Titu Maiorescu este stăpânit, în scris ca și în viața publică, de un spirit demiurgic: în-ființându-se ca om de cultură, el în-ființează și cultura română. Activitatea sa se desfășoară sub semnul începutului absolut, el apărând ca un Pionier în stare pură, ca un deschizător ideal de direcție nouă. De la el începe Totul, anume în urma acțiunilor sale de pionierat ia naștere cultura, se instituie în câmpul ei adevărat și criteriul valoric, adică spiritul critic, fără de care e imposibil progresul.

Mihai Cimpoi

Titu Maiorescu, cel mai discutat – de-a lungul timpului – teoretician și critic literar român, pus adesea la îndoială sau chiar ostracizat, a fost și rămâne un cugetător profund și un stilist neîntrecut, un excelent strateg al valorilor, contribuția sa la evaluarea literaturii române moderne fiind de-a dreptul colosală.

Ion Ciocanu

Titluri pentru expoziții

Titu Maiorescu – filozof și teoretician al culturii
Îndrumătorul literar – Titu Maiorescu
Corifeul junimist
Posteritatea critică a lui Titu Maiorescu

(M. H.)

BIBLIOGRAFIE

Opera

CRITICE / Titu Maiorescu; ed.: C. Vlasie; cop. col.: A. Mănescu.– Pitești: Paralela 45, 2007. – 144 p. – (Ora de lectură: Bibliografia școlară).

CRITICE / Titu Maiorescu; col. inițiată și coord. de A. Vidrașcu, D. Vidrașcu; conc. graf. a col.: V. Zmeev; ref. ist.-lit.: E. Lovinescu [et al.]. – București; Ch.: Litera Internațional, 2003. – 320 p. – (Biblioteca școlară, serie nouă; nr. 434).

CRITICE / Titu Maiorescu; cop.: I. Cârnu. – Ch.: Litera, 1998. – 312 p. – (Biblioteca școlară; nr. 176).

CRITICE / Titu Maiorescu; alcăt.: S. Burcă; pref.: M. Cimpoi; prez. graf.: Iu. Pivcenko. – Ch.: Hyperion, 1990. – 414 p.

CRITICE. Însemnări zilnice. Corespondență / Titu Maiorescu; st. introd. și îngrijire de ed.: D. Tintiuca; cop.: R. Mihăiescu. – Galați: Porto-Franco, 1995. – 198 p. – (Biblioteca școlară; nr. 47).

ISTORIA politică a României sub domnia lui Carol I / Titu

Maiorescu; ed., postf. și indice: S. Neagoe. – București: Humanitas, 1994. – 352 p.

O CERCETARE critică / Titu Maiorescu; texte integr. și fragm., n. introd., coment., documentar critic: P. Ursache; pe cop.: Rafael „Disputa”. – Iași: Institutul European, 1996. – 192 p.

Referințe critice

FILIMON, Domnica. Tănărul Maiorescu; cop.: Gh. Marinescu / Domnica Filimon. – București: Albatros, 1974. – 247 p.

GHIȚĂ, Simion. Titu Maiorescu și filozofia europeană / Simion Ghiță. – Galați: Porto-Franco, 1995. – 279 p.

MECU, Nicolae. Titu Maiorescu: comentat / Nicolae Mecu. – București: Recif, 1996. – 144 p. – (Scriitori români comentați; nr. 20).

ORNEA, Zigu. Viața lui Titu Maiorescu. În 2 vol. / Zigu Ornea; cop.: D. Uricaru. – Ed. a 2-a rev. – București: Du Style, 1997. – (Monografii).

RUSU, Liviu. Scrieri despre Titu Maiorescu / Liviu Rusu; cop.: A. Dragoș. – București: Cartea Românească, 1979. – 414 p.

SCHIFIRNEȚ, Constantin. Civilizație modernă și națiune: Mihail Kogălniceanu, Titu Maiorescu, Mihai Eminescu / Constantin Schifirneț. – București: Ed. Didactică și Pedagogică, 1996. – 143 p.

SLAVICI, Ioan. Amintiri: Eminescu – Creangă; Caragiale – Coșbuc; Maiorescu / Ioan Slavici. – București: Viitorul Românesc, 1998. – 198 p.

TITU Maiorescu în amintirile contemporanilor / antologie de I. Popescu-Sireteanu; cop.: C. Cocora. – Ed. a 2-a. – Iași: Princeps Edit, 2006. – 308 p.

MAIORESCU Titu // Enciclopedia Universală Britannica: Vol. 9. – București, 2010. – P. 338-339.

MĂNUCĂ, Dan. Maiorescu Titu // Dicționarul literaturii române: În 2 vol. Vol. 2. – București, 2012. – P. 8-15.

PĂSAT, Dumitru. Titu Maiorescu – filozof și psiholog: eseuri // Păsat, Dumitru. Nimic mai aproape: eseuri, poezii / Dumitru Păsat. – Ch., 2006. – P. 48-56.

SIMIONESCU, Ioan. Ziditorii: Titu Maiorescu // Simionescu, Ioan. Oameni aleși. Românii / Ioan Simionescu. – Ch., 2004. – P. 104-112.

TABEL cronologic // Maiorescu, Titu. Critice / Titu Maiorescu. – Ch.; București, 2003. – P. 7-14.

PĂSAT, Dumitru. Maiorescu – Hasdeu: pe aceeași undă filozofică /

Dumitru Păsat; consemn.: Eugenia Ciobanu // Lit. și arta. – 2013. – 30 mai. – P. 8.

S-A NĂSCUT fondatorul „Junimii” // Timpul. – 2012. – 15 febr. – P. 8.

MIHAIL, Viorel. Domnul Maiorescu / Viorel Mihail // Săptămâna. – 2011. – 19 aug. – P. 8.

NOICA, Constantin. Titu Maiorescu și lumea noastră / Constantin Noica // Dacia literară. – 2011. – Nr. 2. – P. 4-7.

ZAMFIR, Mihai. Supremul pontif / Mihai Zamfir // România literară. – 2011. – 11 mart. – P. 14-15.

**13 martie – 80 de ani
de la nașterea scriitorului
Liviu Damian**

(1935-1986)

Liviu Damian, poetul „generației de aur” a poeziei române, s-a născut la 13 martie 1935, în familia intelectualilor Ștefan și Eufimia Damian din satul Strâmba, jud. Bălți (actualmente s. Corlăteni, Râșcani). În una din poezii poetul își descrie baștina astfel: „*Baștina e ochiul ce nu doarme./ Baștina aude ce-i în piept./ Baștina e dorul sfânt al mamei/ și verdictul tatei greu, dar drept*”.

Din cauza sănătății șubrede, primele două clase de școală le-a făcut la domiciliu, în 1944 mergând direct în clasa treia a școlii din localitatea de baștină. Fiind elev, îi plăcea să citească mult, participa la șezători literare, serate școlare. După absolvirea școlii medii și-a urmat studiile la Facultatea de Istorie și Filologie a Universității de Stat din Moldova (1955-1960). A activat la redacția ziarului „Tânărul leninist”, apoi ca redactor-șef adjunct al revistei „Nistru” (1963-1968) și redactor principal al Comitetului de Stat pentru Edituri, Poligrafie și Comerțul cu Cărți (1968-1971). Din 1971 până în 1976 – în calitate de consultant literar la Uniunea Scriitorilor din Moldova, iar între 1976 și 1986 a fost secretar al Comitetului de Conducere al Uniunii Scriitorilor.

A început să compună versuri fiind încă elev, primele poezii publicate în presa periodică datând din 1951. Ulterior apare cu un ciclu de versuri în colecția colectivă *Glasuri tinere* (1954 și alte ediții). Debutul editorial a avut loc în anul 1963 cu placheta de versuri *Darul fecioarei*. Urmează o serie de volume: *Ursitoarele* (1965), *Sunt verb* (1968), *Partea noastră de zbor* (1974), *Mândrie și răbdare* (1977), *Altoi pe o tulpină vorbitoare*

(1978), *Coroana de umbră* (1982), *Scrieri alese* (1985), *Poezii și poeme* (1986). Operele lui Liviu Damian au încurajat tânăra generație de scriitori „să iubească și să prețuiască cuvântul... să lupte cu inerția verbului și versului...”

A scris și cărți pentru copii: *Comoara* (1964), *De-a baba-oarba* (1972), *Inima și tunetul* (1981). În 1988, sub îngrijirea lui Ion Hadârcă, a văzut lumina tiparului o selecție postumă de versuri pentru copii ale scriitorului intitulată *Aștept un arici*, iar în 2003 Editura „Litera” a scos de sub tipar volumul *Saltul din efemer*, apărut în colecția „Biblioteca școlarăului”. Ca și în scrierile pentru adulți, poezia sa pentru copii „se concentrează în jurul câtorva probleme predilecte – pâinea, dăruirea omului, creația, neostoita sete de frumos și bine” (Eliza Botezatu).

Liviu Damian s-a afirmat și ca înzestrat eseist și publicist, dovadă fiind cărțile *Îngânduratele porți* (1975), *Pâinea* (1976), *Dialoguri la marginea orașului* (1980), *Pâinea în două cânturi* (1984). A tradus din poezia lui P. Neruda, V. Solouhin, N. Hikmet, I. Ritsos, I. Ziedonis ș.a. Post mortem în 2014 apar 2 volume: *Din rană crește ramul*, Editura „Arc” în colecția „Primăvara poezilor” și *Punctul meu de sprijin e iubirea*, Editura TIPOMOLDOVA, Iași, selecție de Rodica Damian, fiica scriitorului. La 20 martie 2014 din inițiativa Uniunii Scriitorilor a fost inaugurat Festivalul „Liviu Damian și enigmele verbului”.

Operele sale au fost apreciate, autorul învrednicindu-se de diverse premii și distincții: Premiul Uniunii Scriitorilor din Moldova și al Comitetului de Stat pentru Edituri, Poligrafie și Comerțul cu Cărți pentru volumul de poezii *Coroana de umbră* (1982), Premiul de Stat al Moldovei pentru volumele *Dialoguri la marginea orașului* și *Maraton* (1984), Titlul Onorific „Maestru Emerit în Artă” (1985).

În anul 1995, în satul de baștină al scriitorului, a avut loc inaugurarea Muzeului literar „Liviu Damian”, iar în 2000, pe casa în care a locuit în ultimii săi ani de viață, a fost dezvelită o placă memorială. Astăzi numele scriitorului îl poartă un liceu din Chișinău și o stradă din același oraș.

În urma unei boli grave, s-a stins din viață, cu „dor de viață”, așa cum mărturisise prietenilor săi, la 20 iulie 1986 la Chișinău. La mormântul din satul natal în 1989 a fost instalat un monument realizat de sculptorul Alexandra Picunova și arhitectul Anatol Gurici.

Referințe

Tot ce-i atins de laude dispare
Am lăudat cetățile – și nu-s
Păduri am lăudat cu disperare –
Pădurile de pe la noi s-au dus
Încât mă tem să laud astă pâine
Și apa de la gura altor miei
Parfumul sfânt al florilor de tei
Și tot ce-n noi statornic mai rămâne...

Liviu Damian

Liviu Damian, „poetul inimii și tunetului”, al „mândriei și răbdării”, face parte din generația șaizeciștilor basarabeni, având toate însemnele unui luptător postlabișian cu inerția, ale unui recuperator de întreg ființial național prin restabilirea punților sfărâmate – cu trecutul, cu valorile, cu firescul, cu „focul din verb” ce vine „de dincolo de ieri”.

Mihai Cimpoi

Liviu [Damian] este unul din munții cei mai frumoși, cei mai înalți din literatură. Nu este numai un poet venit de la Dumnezeu, a fost inspirat în toate, vedea poezie în tot. Liviu Damian este un Socrate al nostru, un om de o înțelepciune extraordinară.

Într-adevăr a făcut o poezie de trezire, care oferă oxigen.

Spiridon Vangheli

Liviu Damian este un scriitor modern, care a impus o altă viziune, a știut să îmbine tradiția cu inovația. De numele lui este legat efortul de modernizare a literaturii din Basarabia, a poeziei și a esteticii. A fost un om cu mult caracter, cu multă demnitate și verticalitate.

Arcadie Suceveanu

Liviu Damian este un antimioritic, credința sa de nestrămutat îndepărtându-se spre omul marcat de capacitatea competitivă... Prozaicul și poeticul, cotidianul și insolitul, realul și fantasticul sunt polii între care se coagulează substanța dramatică specifică poetului nostru, în ale cărui versuri miraculosul și comunul se separă în mod distinct.

Ana Bantoș

Liviu Damian ne-a încurajat să iubim cuvântul, să-l respectăm, să-l prețuim. Într-o perioadă când era greu să iubești mult ceea ce nu suferă să fie iubit puțin. De la el am deprins cum să luptăm cu inerția verbului și versului. Acest om era un clopot în clopot. Alarma și conștiința acestui neam... Știa ca nimeni altul să cultive în jurul său o atmosferă de onestitate și demnitate omenească.

Nicolae Dabija

Izvora din întreaga sa putere spirituală, din aleasa sa cultură poetică, o liniște înflăcărată, care călea duhul celor aflați în preajma inimii sale. Era exploziv duhul său și molipsitor de viață. Alteori arăta fragil ca o floare, plângea chiar. Dar plângea frumos... Suflet bun în toate... A fost ostaș al vieții, al curajului scriitoricesc...

Grigore Vieru

Liviu Damian a fost preocupat în permanență de dezbateră problemelor-cheie ale contemporaneității și de inovarea continuă a limbajului poetic, fără însă a neglija temele și motivele general-umane. El și-a făcut din neliniștile epocii sursa primordială de inspirație a întregii sale creații poetice și publicistice.

Mihail Dolgan

Titluri pentru expoziții

„Sunt poetul vostru uneori
Alteori – poetul ploii de pe trepte...”
Liviu Damian, fulger în floare
Focul din verbul lui Liviu Damian

(T.P.)

BIBLIOGRAFIE

Opera

SCRIERI alese. În 2 vol. / Liviu Damian; prez. graf.: Gheorghe Vrăbie. – Ch., 1985.

ALTOI pe o tulpină vorbitoare / Liviu Damian. – Ch.: Lit. artistică, 1978. – 223 p.

AȘTEPT un arici / Liviu Damian; il.: V. Rață. – Ch.: Prut Internațional, 2004. – 16 p.: il. – (Poezii de seama voastră).

CAVALERIA de Lăpușna: poem dramatic din epoca lui Ștefan cel Mare / Liviu Damian; pref.: Mihai Cimpoi. – Ch.: Baștina-Radog, 2004. – 72 p.

COROANA de umbră / Liviu Damian; cop.: F. Țuțuianu. – București: Ed. Fundației Culturale Române, 2002. – 107 p.

DARUL fecioarei / Liviu Damian; pict.: M. Hazan. – Ch.: Cartea moldovenească, 1963. – 84 p.

DE-A baba oarba: poeme / Liviu Damian; il.: I. Cârmu. – Ch.: Cartea moldovenească, 1972. – 88 p.

DIALOGURI la marginea orașului / Liviu Damian; select. și postf.: N. Bilețchi. – Ch.: Lumina, 1990. – 212 p. – (Biblioteca școlarului).

DIN rană crește ramul / Liviu Damian. – Ch.: ARC, 2014. – 64 p. – (Primăvara Poeților).

HLEB: stihii / Liviu Damian; per.: M. Hazin; ill.: I. Cârmu. – Ch.: Lit. artistică, 1977. – 46 p. – Lb. rusă.

INIMA și tunetul / Liviu Damian; il.: A. Țurcanu. – Ch.: Lit. artistică, 1981. – 123 p.: il.

MARATON: în șapte ode, două digresiuni lirice și o elegie = Marafon: v semi odah s dvumâ liričeskimi otstupleniâmi i odnoj elegeij / Liviu Damian; în rus: A. Brodschi; il.: R. Ghimon. – Ch.: Lit. artistică, 1980. – 51 p.: il. – Text paral. în lb. rom. și rus.

MELCUL și steaua / Liviu Damian; prez. graf.: N. Răileanu; cop.: A. Sârbu. – Ch.: Ed. Uniunii Scriitorilor, 1996. – 32 p. – (Poezii de duminică).

POEZII și poeme / Liviu Damian; pref.: Gr. Vieru; postf.: H. Corbu; prez. graf.: I. Severin. – Ch.: Lit. artistică, 1986. – 208 p.

PUNCTUL meu de sprijin e iubirea / Liviu Damian. – Iași: TipoMoldova, 2014. – (Opera Omnia).

SALTUL din efemer / Liviu Damian: col. îngrijită de A. Vidrașcu, D. Vidrașcu; graf. col.: A. Zmeev, antologie, tab. cron. și ref. ist.-lit. de I. Ciocanu, E. Damian, R. Damian; il.: A. Ussow; fotogr. din arhivele ed., familiei și a lui N. Răileanu. – București; Ch.: Litera Internațional, 2003. – 460 p. – (Biblioteca școlarului, serie nouă; nr. 462); 2004. – 300 p. – (Biblioteca școlarului, serie nouă; nr. 507).

SUNT verb: versuri / Liviu Damian. – Ch.: Hyperion, 1990. – 127 p. – (Orfica).

UN spic în inimă: versuri / Liviu Damian; select. și pref. de Mihail Dolgan. – Ch.: Cartea Moldovei, 2002. – 152 p.

Referințe critice

BANTOȘ, Ana. Liviu Damian: avatarurile descoperirii verbului / Ana Bantoș // *Literatura română postbelică: integrări, valorificări, reconsiderări / alcăt.: Mihail Dolgan. – Ch., 1998. – P. 419-426.*

BANTOȘ, Ana. Liviu Damian: „Cavaleria de Lăpușna” și nevoia de certitudine // Bantoș, Ana. *Recuperarea autenticului / Ana Bantoș. – Ch., 2006. – P. 122-128.*

BOTEZATU, Eliza. Confesiunile poematice ale lui Liviu Damian // Botezatu, Eliza. *Critică literară / Eliza Botezatu. – Ch.: Cartea Moldovei, 2007. – P. 57-71.*

BOTEZATU, Eliza. „Plugarule sau poate sburătorule...” // Botezatu, Eliza. *Critică literară / Eliza Botezatu. – Ch.: Cartea Moldovei, 2007. – P.72-84.*

BOTEZATU, Eliza. „Un altoi de gânduri vechi pe gânduri noi...” // Botezatu, Eliza. *Critică literară / Eliza Botezatu. – Ch.: Cartea Moldovei, 2007. – P.85-100.*

CIMPOI, Mihai. Liviu Damian // Cimpoi, Mihai. *Basarabia sub steaua exilului / Mihai Cimpoi. – București, 1994. – P. 93-94.*

CIOCANU, Ion. Liviu Damian // Ciocanu, Ion. *Literatura română contemporană din Republica Moldova / Ion Ciocanu. – Ch., 1998. – P. 139-154.*

LIVIU Damian // *Aniversări culturale. 2010 / Bibl. Naț. pentru Copii „Ion Creangă”. – Ch., 2009. – P. 101-108.*

DOLGAN, Mihail „Alături de confracții din aceeași generație...” / Mihail Dolgan // *Focul din verb. – Ch.: Hyperion, 1991. – P. 99-102.*

DOLGAN, Mihail. Conceptul modern de poezie la Liviu Damian / Mihail Dolgan // *Orientări artistice și stilistice în literatura contemporană: monogr. colectivă. Vol. 1. – Ch.: CEP USM, 2003. – P. 79-86.*

DOLGAN, Mihail. Conceptul modern de poezie la Liviu Damian // *Ibidem. – P. 450-458.*

DOLGAN, Mihail. Liviu Damian sau calvarurile editării unui poem despre Ștefan cel Mare // *Ibidem. – P. 532-592.*

DOLGAN, Mihail. Modernitatea liricii lui Liviu Damian // Dolgan, Mihail. *Poezia contemporană, mod de existență în Metaforă și Idee: (st. monogr.) / Mihail Dolgan; pref.: Anatol Codru. – Ch.: Elan Poligraf, 2007. – P. 388-406.*

DOLGAN, Mihail. Conceptul modern de poezie la Liviu Damian; Reflecții critice în jurul poemului despre Ștefan cel Mare „Cavaleria de Lăpușna” de Liviu Damian // Dolgan, Mihail. Metafora este Poezie însăși: (Investigații ale imaginarului și poeticii figurative) / Mihail Dolgan; pref.: C. Popovici. – Ch.: 2009. – P. 202-207; 499-514.

DOLGAN, Mihail. Evoluția poeziei / Mihail Dolgan // Focul din verb. – Ch.: Hyperion, 1991. – P. 95-97.

DOLGAN, Mihail. Liviu Damian: „Darul fecioarei”; Liviu Damian: un nou ciclu de versuri; Liviu Damian: „Altoi pe o tulpină vorbitoare” // Dolgan, Mihail. Fețele nevăzute ale manuscriselor de poezie / Mihail Dolgan. – Ch., 2008. – P. 13-18; 19-23; 297-316.

DOLGAN, Mihail. Liviu Damian între stilul modernist și „stilul clasic” / Mihail Dolgan // Analele științifice ale Universității de Stat din Moldova. Seria Științe filologice. – Ch.: 2002. – P. 86-87.

DOLGAN, Mihail. Modernitatea liricii lui Liviu Damian / Mihail Dolgan // Literatura română postbelică: integrări, valorificări, reconsiderări / coord. Mihail Dolgan. – Ch.: 1998. – P. 407-418.

DOLGAN, Mihail. Poemul „Melcul” (de Liviu Damian) și interpretările lui critice // Dolgan, Mihail. Polemici și pledoarie întru apărarea poeziei autentice: monografie / Mihail Dolgan. – Ch., 2005. – P. 288-295.

DOLGAN, Mihail. Poemul „Melcul” (de Liviu Damian) și interpretările lui critice; Liviu Damian: „Inima și tunetul”; Reflecții critice în jurul poemului „Cavaleria de Lăpușna” de Liviu Damian // Dolgan, Mihail. Poezia de opoziție din R. Moldova în perioada de stagnare: (Studii critice de hermeneutică a imaginarului) / Mihail Dolgan. – Ch., 2008. – P. 269-278; 233-243; 313-335.

GROSU, Lidia. Spectrul dorului în poezia lui Liviu Damian / Lidia Grosu // Analele științifice ale Universității de Stat din Moldova. Seria Științe filologice. – Ch., 2001. – P. 118-121.

POSTOLACHI, Veronica. Cântărețul „verbului matern” / Veronica Postolachi // Lit. și arta. – 2014. – 16 ian. – P. 6. – [Medalion literar dedicat poetului Liviu Damian la Bibl. Publică „Onisifor Ghibu”].

STURZA, Veronica. Inaugurarea Festivalului *Liviu Damian și enigmele verbului* / Veronica Sturza // Lit. și arta. – 2014. – 27 mart. – P. 5.

MOVILĂ, Lica. O întâlnire cu cavalerul adevărului / Lica Movilă // Florile dalbe. – 2013. – 19 dec. – P. 3.

ROIBU, Nicolae. Liviu Damian, un cavaler al adevărului / Nicolae Roibu // Timpul. – 2013. – 18 mart. – P. 6.

CIOCANU, Ion. Liviu Damian, venind, grăbit, din București... / Ion Ciocanu // Florile dalbe. – 2012. – 27 sept. – P. 7.

COLESNIC, Iurie. Taica / Iurie Colesnic // Florile dalbe. – 2012. – 29 noiembr. – P. 7.

CUȚITARU, Natalia. Dar mai întâi – un poem al exilului / Natalia Cuțitaru // Philologia. – 2012. – Nr.1-2. – P. 37-44.

CUȚITARU, Natalia. Liviu Damian: forme de interogare a eului și de integrare în tradiție / Natalia Cuțitaru // Philologia. – 2012. – Nr. 5-6. – P. 8-20.

MIHAIL, Viorel. Domnul Damian / Viorel Mihail // Săptămâna. – 2012. – 5 oct. – P. 10.

DOLGAN, Mihail. Liviu Damian într-o oglindă deformată / Mihail Dolgan // Lit. și arta. – 2011. – 3 febr. – P. 4.

DOLGAN, Mihail. Un destin poetic vitregit: Liviu Damian / Mihail Dolgan // Philologia. – 2011. – Nr. 5-6. – P. 15-29.

ZBÂRCIOG, Vlad. Liviu Damian: ieșiți cu foc străvechi în calea mea... / Vlad Zbârciog // Viața Românească. – 2011. – Nr. 5-6.

Dedicații lirice

ANTON, Ion. Tema și teama poetului: lui Liviu Damian / Ion Anton // Roua stelară. – 2010. – Nr. 14. – P. 48; Anton, Ion. Căderea sentimentală pe gânduri: scrieri alese / Ion Anton. – Ch.: Lumina, 2010. – P. 89.

GHEORGHÎĂ, Ion. Baladă fără sfârșit: lui Liviu Damian // Gheorghîță, Ion. Sania de aur / Ion Gheorghîță. – Ch.: Lumina, 2010. – P. 226; Gheorghîță, Ion. Întemeierea frunzelor: versuri / Ion Gheorghîță. – Ch.: [s.n.], 2009. – P. 76.

GROȘU, Valeria. Arbore: lui Liviu Damian // Grosu, Valeria. Zicerea pământeanului: poezii, poeme, sonete / Valeria Grosu. – Ch.: Lumina, 2012. – P. 38.

LUTIC, Mircea. Maternă / Mircea Lutic // Pagini de literatură română: Bucovina, regiunea Cernăuți, 1775-2000: (compendiu și antologie). – Cernăuți: Ed. Alexandru cel Bun, 2000. – P. 417-418.

PLĂMĂDEALĂ, Simion. Lui Liviu Damian: versuri // Plămădeală, Simion. Departe-aproape: 100 de poezii românești din Kazahstan / Simion Plămădeală. – Ch.: Prometeu, 2010. – P. 92.

**20 martie – 110 ani
de la nașterea sculptorului
Claudia Kobizeva
(1905-1995)**

Sculptorița Claudia Kobizeva s-a născut la 20 martie 1905, la Chișinău. Și-a petrecut copilăria în s. Sadova, Călărași. Urmează Școala de Arte Plastice din Chișinău (1926-1931), în clasa lui Alexandru Plămădeală. Paralel cu studiile dă lecții particulare. Apoi studiază la Academia Regală de arte frumoase din Bruxelles, secția de sculptură monumental-decorativă, în atelierul profesorilor V. Russo și Rembo (1931-1934). Posedând o bună pregătire teoretică și practică, este înscrisă direct în anul IV de studii. De la Bruxelles tânără sculptorița se transferă la București, unde-și continuă studiile la Academia de Arte Frumoase (1934-1936), la profesorul Cornel Medrea.

În 1940 revine la Chișinău. Este aleasă președinte al Comitetului de organizare a Uniunii Artiștilor Plastici din republică. În anii postbelici execută numeroase comenzi de sculptură pentru pavilioanele Expoziției Realizărilor Economiei Naționale (EREN) ale Moldovei de la Moscova (1951-1952). Activează ca profesoară la Școala de Arte Plastice din Chișinău (1945-1952).

Debutează cu sculptura în piatră *Adormirea Maicii Domnului*. Preocupată de tradițiile naționale românești, este puțin interesată de inovațiile tehnice. Experimentele abstracte i-au rămas în permanență străine. Genul portretistic îl promovează din perioada antebelică: *Ana-Maria* (1937), *Portret de tânără femeie* (1939). Șirul de portrete continuă și în perioada postbelică: *Cap de moldoveancă* (1947), *Portretul mamei* (1950), *Forestier din Rucăr* (1961), *Fata din Ceadâr-Lunga*, *Adolescent*, *Student* (1965).

A mai realizat lucrările: *Băiețel cioplind un fluier* (1955), *Dimineața unei vieți noi* (1958), *Vremea secerișului* (1959), *Țărancă de la Câmpulung*, *Tutunăreasă* (1961), *Cântec* (1963), *Fericire* (1975), *Dragoș-Vodă* (1976), *Victoria, Moldova mea* (1981) etc. Tot ce a creat – diferite schițe, compoziții, portrete – sunt mărturia unui imbold de a se manifesta cât mai plenar. Practică tehnica ciopliturii directe. În toate genurile profesate demonstrează o angajare civică. Participă la expoziții naționale și internaționale, inclusiv la Expoziția Internațională *Femeia, viața și năzuințele sale* (1948), organizată la Paris de către Federația

Democratică Internațională a femeilor, cu lucrările *Fata cu ulcior* și *Cap de moldoveancă*.

În ultimul deceniu al vieții sale, Claudia Kobizeva a creat peste douăzeci de compoziții sculpturale, care au fost prezentate la expoziții republicane și internaționale, achiziționate de către Muzeul de Stat de Arte Plastice din Moldova. Ele, ca și multe altele ce-i poartă semnătura, înglobează mesaje ce nu lasă indiferent pe nimeni.

Ei îi aparține meritul readucerii monumentului lui Ștefan cel Mare de la Craiova la Chișinău.

Este decorată cu Insigna de Onoare (1949), Drapelul Roșu de Muncă (1957). I se conferă Titlul „Om Emerit în Artă” din RSSM (1960), „Artist Plastic al Poporului” din RSSM (1965). Laureată a Premiului de Stat al RSSM (1968).

A decedat la 28 aprilie 1995 la Chișinău.

Referințe

Dacă de la sculptorul Medrea am moștenit tendințe de a modela figuri cu volume masive, forme monolite și dure, mișcări euritmice, apoi sculptorul Baraschi mi-a cultivat dragostea pentru detaliu și forme finisate.

***

...Fără cunoașterea realizărilor din trecut nu puteau să existe operele de valoare din prezent...

Numai dragostea față de plaiul natal, de oameni pot face creația activă, emoționantă.

***

Încerc o mare plenitudine sufletească, având în preajmă chipurile create pe parcursul vieții. În anturajul lor nu mă simt niciodată singură. Ca și cum aş fi printre oameni. Ele, îmi pare, mă privesc întrebător în fiecare zi, îmi urmăresc orice mișcare, îmi acceptă sau îmi dezaprobă gândurile... Uneori am senzația că sunt însuflețite.

Claudia Kobizeva

Bazele realiste ale artei Claudiei Kobizeva s-au manifestat cel mai pregnant în lucrările portretiste, care confirmă înalta măiestrie de generalizare, priceperea de a scoate în evidență starea interioară, esența

modelului. Ea nu se limitează la expunerea trăsăturilor individuale exterioare, ci accentuează unitatea plastică a trăsăturilor exterioare cu cele interioare, subordonând componentele unui tot întreg compozițional.

***

Varietatea problemelor, pe care le abordează autoarea, și a soluțiilor plastice mereu noi confirmă viguroasa individualitate a sculptoriței, caracterul organic al evoluției sale creatoare. Creația Claudiei Kobizeva denotă o măiestrie strălucită, plină de originalitate. Indiferent de genul în care excelează: compoziții figurative, portrete sau reliefuri decorativ-monumentale, cu conținut dramatic, epic sau liric – laitmotivul tuturor lucrărilor îl constituie tema muncii și libertății. Acesta-i crezul ei artistic.

L. Toma

Titluri pentru expoziții

Claudia Kobizeva – un distins talent
Destin înveșnicit în piatră și bronz
O viață consacrată artei
Operele de artă umanizează timpul...

(M. H)

BIBLIOGRAFIE

Referințe critice

BOBERNAGA, Sofia. Claudia Kobizeva – Skulptura / Sofia Bobernaga. – M.: Sovetskij hudožnik, 1988. – 88 p.: il.

TOMA, L. Claudia Kobizeva / L. Toma. – Ch.: Lit. artistică, 1978. – 76 p.

PURICE, Lucia. Această supremă preocupare – sculptura... / Lucia Purice, Vlad Zbârciog // Purice, Lucia. A patra dimensiune / Lucia Purice. – Ch., 1991. – P. 81-86.

**27 aprilie – 75 de ani
de la nașterea lingvistului
Nicolae Mătcaș
1940**

Om cu merite deosebite, doctor în filologie, profesor universitar, scriitor și publicist Nicolae Mătcaș s-a născut la 27 aprilie 1940 în comuna Crihana Veche, județul Cahul (actualmente raion), într-o familie de țărani. Face studiile elementare, gimnaziale și liceale, absolvite cu medalie de aur, la Școala medie din satul de baștină. Între 1957-1962 urmează Universitatea de Stat din Chișinău, Facultatea de Istorie și Filologie, specializarea Limba și literatura română, absolvite cu diplomă de merit. Face studii de doctorat în domeniul lingvisticii matematice, structurale și aplicate la celebra Universitate din Leningrad (Sankt Petersburg), în 1967 susținându-și teza de doctor în filologie *Analiza lingvostatică a structurii lexico-morfologice a textelor din presa periodică din Republica Moldova în comparație cu alte stiluri funcționale ale daco-românei*, sub îndrumarea unui specialist de vază în domeniu, Raymund Piotrowski, un bun cunoscător al limbii române și un sincer prieten al românilor.

Pe parcursul anilor exercită următoarele funcții: asistent la Catedra de limba română a Universității de Stat din Chișinău (1962-1964, 1967); conferențiar (din 1967), docent (din 1972), profesor titular (din 1991), decan al Facultății de Litere (1967-1970), șeful Catedrei de limba și literatura română (1980-1987) și al Catedrei de limba română (1987-1993) de la Institutul Pedagogic (azi Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău); prin cumul, cercetător științific superior la Institutul de Lingvistică al Academiei de Științe din Republica Moldova (1979-1985); ministru al Științei și Învățământului din Republica Moldova în guvernele Druc, Muravschi, Sangheli (1990-1994); profesor invitat la Universitatea din București (1994); redactor șef al publicației „Tânărul învățător” de la Institutul Pedagogic de Stat „Ion Creangă” din Chișinău (1970-1980); redactor la revista „Limba Română” din Chișinău (1994-1995); expert la Direcția Relații Externe a Parlamentului României, consilier la RA Monitorul Oficial (1995); expert la Direcția Generală pentru Integrare Europeană și Relații Internaționale, Serviciul României de Pretutindeni, din cadrul Ministerului Educației și Cercetării din România (din 1996).

Ca filolog, a îmbrățișat o arie vastă de domenii de cercetare: fonetică, morfologie, lexicologie, lexicografie, terminologie, semasiologie, sintaxă, cultivarea limbii, lingvostatistică, lingvistică generală. Are contribuții la studierea comparată a stilurilor funcționale ale limbii române.

Adept al școlii de lingvistică matematică, a explicat o serie de noțiuni fundamentale (definiții, axiome, teoreme, legi ale limbii), pe care le-a aplicat, pentru prima oară în lingvistica românească, la formularea și demonstrarea a cca 50 de teoreme lingvistice *Școală a gândului. Teoreme lingvistice* (1982).

Se remarcă, de asemenea, contribuția sa importantă la reinterpretarea pe nou a unor fenomene sintactice, reclassificarea acestora, delimitarea unor părți de propoziție și a unor componente ale frazei, aplicarea paralelismului la tratarea unor părți de propoziție și a propozițiilor respective din cadrul frazei.

Ca profesor universitar, a redactat, prefațat, editat peste 30 de programe, manuale, cursuri universitare, ediții didactice. Dintre acestea se impun: *Limba moldovenească. Manual pentru clasa a VI-a* (în colaborare, 1973-1989); *Limba română. Manual pentru clasa a VII-a* (în colaborare, 1990-1994); *Introducere în lingvistică* (în colaborare, 1980, ed. a II-a, 1987); *Lingvistică generală* (în colaborare, 1985); *Limba moldovenească literară contemporană. Fonetica. Lexicologia* (în colaborare, 1986); *Limba moldovenească literară contemporană. Morfologia. Sintaxa* (în colaborare, 1987).

A fost un înflăcărat participant la mișcarea de deșteptare națională a românilor basarabeni. În această direcție a publicat în presă zeci de materiale de propagare a normelor limbii literare și de apărare a funcționării ei în condiții vitrege, a participat la diverse emisiuni radio și TV, mai ales în perioada 1987-1990, când în Basarabia s-a dat marea bătălie pentru limba de stat și alfabetul latin. Atunci când adversarii grafiei latine amenințau populația că revenirea la grafia latină va face analfabetă o întreagă republică, ministrul și filologul Nicolae Mățaș a susținut, la TVM, în intervalul octombrie 1989 – august 1990, seară de seară, împreună cu regretatul lingvist profesor universitar Ion Dumeniuc, ciclul de emisiuni *Învățăm a citi și a scrie cu caractere latine* (emisiune preluată și de postul de televiziune din Cernăuți), iar în presă a publicat zeci de articole de popularizare a scrisului cu litere latine, spulberând, astfel, prezicerile răuvoitorilor și familiarizând o întreagă republică cu miracolul scrisului latin, furat în 1940. În același scop a publicat mai

multe lucrări cu caracter practic: *Normele ortografice și de punctuație ale limbii române* (în colaborare, 1990); *Elemente de ortografie și ortoepie ale limbii române. Indicații metodice* (în colaborare, 1990); *Elemente de fonetică, ortografie și ortoepie ale limbii române. Lucrare științifico-metodică pentru elevi* (în colaborare, 1990); *Ortografia și ortoepia limbii române în tabele și blocuri schematice. Indicații metodice* (în colaborare, 1990).

Ca ministru al Științei și Învățământului din Republica Moldova în perioada 1990-1994, a readus învățământul preuniversitar la sistemul gimnazial și liceal, deschizând peste 50 de licee, a contribuit la înființarea unor instituții de învățământ de tip privat (Liceul de Creativitate și Inventică „Prometeu” din Chișinău, Universitatea Liberă Internațională), ca o alternativă pentru învățământul de stat, a introdus studierea limbii române în toate instituțiile de învățământ și a creat posibilitatea studierii în limba română pentru toți doritorii, a introdus predarea cursului integral de istorie a literaturii române, precum și a cursului de istorie a românilor în instituțiile de învățământ de toate nivelurile, a purces la corelarea planurilor și programelor de învățământ din Republica Moldova cu cele din România și la sincronizarea măsurilor de reformare a învățământului cu cel din Țară, a introdus sistemul de notare de 10 puncte, a încurajat plecarea masivă a tineretului la studii în Țară pe locurile cu bursă convenite cu ministerul de la București, a pus pe principii sănătoase învățarea limbilor străine, i-a atribuit limbii ruse, a cărei studiere până atunci era obligatorie, statut de disciplină opțională, a inițiat crearea unor colective de autori de manuale și programe mixte moldo-române, a deschis etniilor conlocuitoare posibilitatea de a-și studia limba maternă sau chiar de a învăța în limba maternă, și nu în limba rusă, cum se proceda până în 1990, a introdus sistemul de acordare a gradelor didactice în învățământ, cu sprijinul Guvernului României și al Ministerului Educației și Cercetării din România a dotat școlile și bibliotecile școlare cu manuale și literatură beletristică din Țară etc.

Ca poet, debutează în 1956 în ziarul din Cahul. Începând din 1994, publică versuri în periodicele din Republica Moldova și din România: „Limba Română”, „Literatura și arta”, „Glasul Națiunii”, „Patria tânără”, „Viața satului” (Chișinău), „Oglinda literară”, „Dacia literară”, „Paradox”, „Dacoromania”, „Contemporanul – Ideea europeană” (România); în culegeri și antologii: *Eterna iubire* (1999), *Iubire de metaforă* (2002), precum și în volume aparte: *Surâsul Giocondei* (1997), *Trenul cu un*

singur pasager (1998), *Azur* (2002), *Câte-s visele, multe...* (2003), *Coloana infinitului* (2003), *De-a baba-oarba* (2006), *Roată de olar. Sonete* (2008), *Vernale ploi* (2009), *Un câmp minat, urcușul. Sonete* (2010), *101 poeme* (2011), *101 sonete* (vol. I., 2012), *101 sonete* (vol. II., 2013).

A tradus din limba rusă mai multe manuale de etică și estetică, de asemenea a redactat mai multe traduceri din literatura social-politică.

Membru al Uniunii Jurnaliștilor din RM (din 1980). Membru al Uniunii Scriitorilor din România (din 1999).

Deține titlurile: Doctor în Filologie (1967), Doctor Honoris Causa al Universității „Al. I. Cuza” din Iași (1993), Profesor Honoris Causa al Universității din București (1994), Cetățean de onoare al comunei Crihana Veche, raionul Cahul.

Distincții guvernamentale de stat: Eminent al Învățământului Public din RM (1976), Eminent al Învățământului Superior din URSS (1981), Ordinul „Gloria Muncii” (1996), Ordinul Republicii (2010).

Referințe

[...] Datoria omului de știință este de a sta de veghe la focul sacru al cugetului și al conștiinței, de a da ripostă hotărâtă uneltirilor puse la cale de minciună. Știința nu trebuie să se afle la cheremul cutărui sau cutărui conducător sau partid, scopul suprem al ei constând în a sluji adevărul.

Nicolae Mătcaș

Nicolae Mătcaș e o personalitate de mare prestigiu sub toate aspectele – științific, politic, etic-intelectual, de mare rafinament, patriot în sensul adevărat al termenului, cu o forță de dăruire exemplară, promotor prin tot ce-a făcut, alături de ceilalți intelectuali, pentru renașterea demnității și identității naționale în partea vitregă încă a României și a românimii.

Alexandru Andriescu

Nicolae Mătcaș a fost printre primii oameni de știință care încă în timpul Uniunii Sovietice a argumentat cu probe irefutabile necesitatea salvării urgente a limbii noastre aflată sub tirania nemiloasă a celei ruse. [...] O fire cutezătoare și perseverentă, un model de onestitate științifică și, nu în ultimul rând, un car de erudiție în domeniul lingvisticii...

Ion Ciocanu

Nicolae Mătcaș se impune ca o prezență notorie în poezia românească de azi.

Andrei Ciurunga

Poetul Nicolae Mătcaș debutează în volum la o vârstă când nu mai ai voie să greșești: de-atâta instrumentele lui poetice sunt impecabile – o mânuire abilă a meșteșugului versului liber sau clasic, un florilegiu de imagini și metafore care-l singularizează undeva în contextul celorlalte nume de poeți de la Chișinău, Cluj, București, Cernăuți sau Iași, o tematică a poeziilor eternă ca și însăși poezia, dar refractată de sufletul său inedit și acoperit de sinceritatea fără de care versul, poezia nu vor putea exista niciodată.

Anatol Ciocanu

Înarmat cu o gamă întreagă de procedee poetice, având un simț ales al cuvântului, Nicolae Mătcaș, deși vine mai târziu decât semenii săi la „ospățul” poeziei, apare tumultuos, plin de vervă, de energii interioare neexplorate, de iluzii, pe care mulți nu le mai au.

Leo Bordeianu

Rafinat, sobru, delicat, poetul Nicolae Mătcaș practică o poezie de factură clasică, ușor modernă, uneori vădit tradiționalistă, alteori nepactizând cu niciun curent. Ceea ce l-a caracterizat, însă, dintotdeauna e delicatețea și crezul în idealul frumosului izvorând din nestinsa lumină interioară a sufletului.

Veronica Bâtcă

Titluri pentru expoziții

Un învățător al Națiunii
 Un profesor – purtător de lumină și de adevăr
 Un incoruptibil avocat al limbii române
 Nicolae Mătcaș – un mare poet al dragostei
 Un lingvist în republica poezilor

(M. H.)

BIBLIOGRAFIE

Opera

AZUR: versuri / Nicolae Mătcaș; cop.: Camil Mihăiescu. – Timișoara: Augusta, 2002. – 80 p.

CALVARUL limbii române din Basarabia: studii, articole, comunicări / Nicolae Mătcaș. – Ch.: Casa Limbii Române „Nichita Stănescu”, 2011. – 552 p.

CĂTE-S visele, multele / Nicolae Mătcaș. – București: Pro Transilvania, 2003. – 79 p.

COLOANA infinitului / Nicolae Mătcaș. – București: Pro Transilvania, 2003. – 85 p.

DE la grotesc la sublim / Nicolae Mătcaș. – Ch.: Revista „Limba Română”, 1995. – 216 p.

DE-A alba-neagra: versuri / Nicolae Mătcaș. – București: Ed. Muzeul Literaturii Române, 2006. – 98 p.

ROATĂ de olar: sonete / Nicolae Mătcaș. – București: Pro Transilvania, 2008. – 116 p.

ROMÂN mi-e neamul, românesc mi-e graiul / Nicolae Mătcaș. – Ch.: Grai și suflet, 1998. – 252 p.

SURĂSUL Giocondei: poezii / Nicolae Mătcaș. – București: Ed. Didactică și Pedagogică, 1997. – 111 p.

ȘCOALĂ a gândului: teoreme lingvistice / Nicolae Mătcaș. – Ch.: Lumina, 1982. – 143 p.

TRENUL cu un singur pasager / Nicolae Mătcaș. – București: Ed. Didactică și Pedagogică, 1998. – 85 p.

UN câmp minunat, urcușul: sonete / Nicolae Mătcaș. – București: Pro Transilvania, 2010. – 111 p.

VERNALE ploi / Nicolae Mătcaș. – București: Univers Științific, 2009. – 104 p.

Referințe critice

NICOLAE Mătcaș: biobibliogr. / alcăt.: Maria Cudlenco; Bibl. Publică Crihana-Veche. – Ch.: [s.n.], 2010. – 65 p.

CIOCANU, Anatol. Mătcaș Nicolae / Anatol Ciocanu // Dicționarul scriitorilor români din Basarabia: 1812-2010. – Ch., 2010. – P. 358-359.

NICOLAE Mătcaș // Calendar Național – 2000 / Bibl. Naț. a RM. – Ch., 1999. – P. 127-130.

**7 mai – 175 de ani
de la nașterea compozitorului rus
Piotr Ilici Ceaikovski
(1840-1893)**

Marele compozitor romantic rus Piotr Ilici Ceaikovski, cel căruia lumea baletului îi datorează trei creații nemuritoare *Lacul lebedelor*, *Frumoasa din pădurea adormită* și *Spărgătorul de nuci*, s-a născut pe 7 mai 1840 la Votkinsk, în gubernia Viatka (azi Republica Autonomă Udmurtia). Tatăl său era inginer de mine. Viitorul compozitor a manifestat de mic copil interes pentru muzică, însă vocația sa nu s-a dezvoltat decât mai târziu. Absolvent al Facultății de Drept de la Sankt Petersburg, în 1859, Ceaikovski este angajat, la vârsta de 19 ani, funcționar la Ministerul Justiției. Având înclinații pentru compoziție, se înscrie la Conservatorul de la Sankt Petersburg, unde urmează cursurile de teorie muzicală sub îndrumarea lui Nikolai Zarembo și pe cele de compoziție, susținute de Anton Rubinstein. Cei trei ani de studiu la conservator îi sunt încununați de obținerea primei Mari Medalii de argint din istoria instituției. Ca urmare, Ceaikovski renunță la slujba de funcționar public pentru a se dedica în întregime muzicii.

În 1866 Piotr Ilici se stabilește definitiv la Moscova. Călătorește prin Italia, Franța și Elveția. În această perioadă primește un post de profesor la Conservatorul de la Moscova și compune prima sa simfonie *Vis de iarnă* (1866) și o primă operă *Voievodul* (1868). În timpul acestei prime etape de creație, Ceaikovski compune mai multe capodopere de o remarcabilă intensitate emoțională și dramatică, dar și de o frumusețe melodică nemaiîntâlnită: uvertura-fantezie *Romeo și Julieta* (1870), *Concertul nr. 1 pentru pian și orchestră* (1875) și baletul *Lacul lebedelor* (1876).

În 1877 compozitorul trece printr-o perioadă de frământări sufletești, după căsătoria eșuată cu Antonina Miliukova, terminată printr-un divorț după numai trei luni. Părăsește Conservatorul de la Moscova și pleacă în călătorie prin Europa. Sprijinul său moral și material a fost, în tot acest timp, baroneasa Nadejda von Meck, bogata mecena care i-a acordat un ajutor financiar substanțial. Cu Nadejda von Meck Ceaikovski avea să

poarte o corespondență intimă aproape treisprezece ani, fără a o întâlni însă vreodată.

Își reia activitatea componistică și creează, în 1877, cea de-a patra simfonie, lucrare în care se reflectă zbulciumul său interior, pe care o dedică *celui mai bun prieten* – adică Nadejdei von Meck. Un an mai târziu, Ceaikovski compune fascinantul *Concert pentru vioară* și opera *Evghenii Oneghin*, urmate, de-abia un deceniu mai târziu, de *Simfonia a cincea* (1888), baletul *Frumoasa din pădurea adormită* (1889) și, din nou, de două opere: *Dama de pică* (1890) și *Iolanta* (1891). Perioada de creație a anilor 1880 este încheiată de sextetul pentru coarde *Amințiri din Florența* (1890) și baletul *Spărgătorul de nuci* (1892).

Toate aceste capodopere îl consacră pe Ceaikovski drept compozitor de talie mondială. Face turnee prin toată Europa și este invitat în Statele Unite ale Americii, unde își dirijează propriile creații, bucurându-se de un succes și o popularitate din ce în ce mai mare. În 1893 Universitatea Cambridge îi decernează titlul de Doctor Honoris Causa. La acea vreme, nimeni nu bănuia că sfârșitul marelui compozitor era atât de aproape.

Și, totuși, *Simfonia a șasea Patetica* (1893) prefigurează cele ce aveau să se întâmple. Crescendo-ul dramatic din primele mișcări se stinge, ușor, într-un adagio care se întrerupe brusc, ca o presimțire sumbră a sfârșitului iminent.

Piotr Ilici Ceaikovski se stinge din viață la Sankt Petersburg, la 6 noiembrie 1893, la numai șase zile de la crearea ultimei sale simfonii. Circumstanțele morții sale nu au fost încă elucidate (una dintre ipoteze este că ar fi murit în timpul unei epidemii de holeră, din cauză că ar fi băut apă nefiartă).

Viața zbulciumată a lui Ceaikovski i-a inspirat lui Ken Russell filmul *Then music Lovers* (1970, *Amanții muzicii*).

Piotr Ceaikovski a fost și rămâne compozitorul rus cel mai cunoscut în lumea întreagă și unul dintre cei mai mari compozitori ai tuturor timpurilor.

Referințe

Красота в музыке состоит не в нагромождении эффектов и гармонических курьезов, а в простоте и естественности. Только

та музыка может тронуть, потрясти и задеть, которая вылилась из глубины взволнованной вдохновением души.

***

Я желал бы всеми силами души, чтобы музыка моя распространялась, чтобы увеличивалось число людей, любящих ее, находящих в ней утешение и подпору.

П. И. Чайковский

Подобно Пушкину в поэзии, Чайковскому удалось создать удивительное единство, благодаря которому русское искусство поднялось на уровень высочайших достижений искусства Европы и в то же время сохранило национальное своеобразие.

И. Стравинский

Чайковский – единственный среди симфонистов второй половины XIX века – достиг бетховенской силы в обобщении идей и образов, снова сделал симфонию высшим музыкальным жанром, поднял симфонию на высоту искусства самых высоких помыслов, на уровень эмоциональной философии в звуках.

Н. Туманина

Видя долг художника в умении всматриваться в жизнь, высвечивать позитивное, верить в высокое человеческое предназначение, Чайковский и в философских концепциях своих произведений был гуманистичен и прогрессивен. В музыке своей он раскрывал страстный порыв к счастью, к свободе личности, воспевая красоту возвышенной любви, «мотив света» (по его словам), преклонение перед величием природы, обретение в ней нравственной силы, душевного равновесия.

Г. Прибегина

Простота и сердечность. Торжественность, грозность
Каждый шелест земли, каждый рокот волны,
Необъятного неба бескрайняя звездность
Им в симфонию звука в одно сведены.

О. Скопиченко

Titluri pentru expoziții

Mereu actualul Ceaikovski
Marele compozitor romantic rus – Piotr Ilici Ceaikovski
Mesager al eternității

(M.H.)

BIBLIOGRAFIE

Opera

50 RUSSKIH narodnyh pesen: obrabotka dlâ fortepiano v 4 ruki: Tetrad' I: soč. 1868 g. NN1-25; Tetrad' II: soč. 1869 g. NN 26-50 [înreg. audio] / P. Čajkovskij; isp.: Nikolaj Petrov, Aleksej Čerkasov. – M.: Melodiâ, [s. a.]. – 1 disc. – SM 04057-8.

BOL'SAA sonata sol' major: soč. 37; Detskij al'bom: soč. 39 [înreg. audio] / P. Čajkovskij; isp.: Mihail Pletnev. – M.: Melodiâ, 1990. – 2 disc. – A 1000611-009.

ČEREVIČKI: opera v 4-h d. [înreg. audio] / P. Čajkovskij; libretto: Â. Polonskij; isp.: Bol'šoj hor i Bol'šoj simfoničeskij orkestr Central'nogo Televideniâ i Vsesoûznogo radio. – M.: Melodiâ, [s. a.]. – 3 disc. – 33 SM 04401-6.

DETSKIJ al'bom [înreg. audio] / P. Čajkovskij; isp.: Âkov Flier. – M.: Melodiâ, [s. a.]. – 1 disc. – 33 SM 03999-400.

EVGENIJ Onegin: opera, zapis' 1936 g. [înreg. audio] / P. Čajkovskij; isp.: hor, orkestr Bol'šogo teatra SSSR; dir.: V. Nebol'sin. – M. Melodiâ, 1980. – 3 disc. – M 10-40285-90.

EVGENIJ Onegin: opera [înreg. audio] / P. Čajkovskij. – M.: Melodiâ, [1969]. – 3 disc. – D 09377-82.

IOLANTA: liričeskaâ opera v odnom dejstvii [înreg. audio] / P. Čajkovskij; isp.: solisty, hor i orkestr Bol'šogo teatra SSSR; dir.: Mark Ėrmler // Čajkovskij, P. Polnoe sobranie sočinenij v gramzapisi. Č. I. – M.: Melodiâ, 1980. – 2 disc. – S10-08343-6.

ITAL'ÂNSKOE kapricio: soč. 45 [înreg. audio] / P. Čajkovskij; isp.: Filadel'fjskij orkestr; dir.: Leopold Stokovskij // Leopold Stokovskij. – M.: Melodiâ, [s. a.]. – 1 disc. – 33 D-20582-82. – (Vydaûšiesâ dirižery).

LEBEDINOE ozero: balet v 4-h d.: soč. 20 [înreg. audio] / P. Čajkovskij; isp.: Bol'šoj simfoničeskij orkestr Vsesoûznogo radio i televideniâ; dir.: G. Roždestvenskij. – M.: Melodiâ, 1987. – 3 disc. – S 01771-6.

LITURGIĂ Svätogo Ioanna Zlatousta: dlâ smešannogo hora bez soprovoždeniâ: soč. 41 [înreg. audio] / P. Čajkovskij; dir.: V. Polânskij. – M.: Melodiâ, 1990. – A 10-00637-005.

MANFRED: simfoniâ (poëma) v 4-h kartinah po dramatičeskoj poëme G. Byrona: si minor: soč. 58 [înreg. audio] / P. Čajkovskij; Bolšoj simfoničeskij orkestr Vsesoûznogo radio; partiâ organa i dir.: G. Roždestvenskij. – M.: Melodiâ, [s. a.]. – 1 disc. – 33 SM 03151-52.

MAZEPA: opera v 3-h d. [înreg. audio] / P. Čajkovskij; isp.: solisty, hor i orkestr Bolšogo teatra SSSR; dir.: Fuat Mansurov // Čajkovskij, P. Polnoe sobranie sočinenij v gramzapisi. Č. I. – M.: Melodiâ, 1980. – 4 disc. – S 10-13619-26.

SPÂŠAÂ krasavica: balet v 3-h d. s prologom: soč. 66 [înreg. audio] / P. Čajkovskij; isp.: Gos. akadem. simfoničeskij orkestr SSSR; dir.: E. Svetlanov. – M.: Melodiâ, 1981. – 4 disc. – S 10-15285-92.

ŠESTAÂ simfoniâ si minor: soč. 74: „Patetičeskaâ” [înreg. audio] / P. Čajkovskij; isp.: Bolšoj simfoničeskij orkestr Vsesoûznogo radio; dir.: G. Roždestvenskij. – M.: Melodiâ, [s. a.]. – 1 disc. – SM 03581-2.

ŠELKUNČIK: balet-feeriâ v 2-h d., 3-h kartinah [înreg. audio] / P. Čajkovskij; isp.: orkestr i detskij hor Bolšogo teatra SSSR; dir.: G. Roždestvenskij. – M.: Melodiâ, 1980. – 2 disc. – 33 S 0169-72.

TRI koncerta i fantaziâ dlâ fortepiano s orkestrom [înreg. audio] / P. Čajkovskij; isp.: I. Žukov. – M.: Melodiâ, [s. a.]. – 3 disc.

TRIO dlâ fortepiano, skriпки i violončeli la minor: soč. 50: „Pamâti velikogo artista” [înreg. audio] / P. Čajkovskij; isp.: D. Baškirov, fortepiano; I. Bezrodnyj, skriпка; M. Homicer, violončel'. – M.: Melodiâ, [s. a.]. – 1 disc. – 33D-018209-10.

Referințe critice

KALININA, N. Petr Il'ič Čajkovskij / N. Kalinina. – M.: Det. lit., 1988. – 142 p.

KONSTANTINOVA, M. Spâšaâ krasavica: [o baleta P. I. Čajkovskogo] / M. Konstantinova. – M.: Iskusstvo, 1990. – 238 p. – (Sedevry baleta).

MUNDY, S. Čajkovskij / S. Mundy; per. s angl.: A. Vinogradova. – Čelâbinsk: Ural, 2000. – 268 p. – (Illüstrirovannye biografii velikih muzykantov).

NIKITIN, B. Čajkovskij, staroe i novoe / B. Nikitin. – M.: Znanie, 1990. – 208 p.

PETR Il'ič Čajkovskij: viața în imagini / text de R. Petzoldt; trad.: C. Buiu; il.: E. Crass. – București: Ed. Muzicală, 1962. – 83 p.: il.

PRIBEGINA, G. Petr Il'ič Čajkovskij / G. Pribegina. – M.: Muzyka, 1990. – 221 p.

ČAJKOVSKI Petr // Dicționar de mari muzicieni. – București, 2000. – P. 93-94.

ČAJKOVSKI Petr // Enciclopedia Universală Britanică. Vol. 3. – București, 2010. – P. 291-295.

ČAJKOVSKIJ Petr // Muzyka'naâ ênciklopediâ. T. 6. – M., 1982. – P. 172-186.

MIHEEVA, L. Russkie kompozitory: Čajkovskij Petr Il'ič / L. Miheeva // 166 biografij znamenityh kompozitorov. – SPb., 2000. – P. 166-169.

URLEA, Ana Maria. „M-am convins că voi înlocui slujba cu muzică” // Urlea, Ana Maria. Și marii muzicieni au fost copii / Ana Maria Urlea, Iosif Sava. – București, 1992. – P. 19-20.

**14 mai – 750 de ani
de la nașterea scriitorului italian
Dante Alighieri
(1265-1321)**

Cel mai mare scriitor european din Evul Mediu Dante Alighieri se naște la Florența pe 14 mai 1265 într-o familie din mica nobilime. Tatăl Alighiero di Bellincione se ocupa cu negustoria. Mama Gabriella degli Abati i-a murit în copilărie, iar tatăl când Dante avea 17 ani. Cel mai semnificativ eveniment al tinereții, după cum spune singur în opera sa *La Vita Nuova* (*Viața nouă*), este întâlnirea în 1274 cu Beatrice (nobila florentină Bice di Folco Portinari), pe care o vede în numai trei ocazii, fără să fi avut oportunitatea de a-i vorbi vreodată. Îndrăgostit de ea până la adorație, Beatrice devine simbolul angelic al grației divine, pe care o va cânta exaltat în *La Vita Nuova* și mai târziu în *Divina Commedia* (*Divina Comedie*).

Se cunoaște puțin despre educația primită, dar creațiile sale scot în evidență o erudiție deosebită pentru timpurile sale. A fost profund impresionat de filozofia și retorica lui Brunetto Latini, care apare ca figură importantă în *Divina Comedie*. În Florența audiază prelegerile de filozofie și teologie la școlile franciscane (pe lângă biserica *Santa Croce*) și dominicane (la biserica *Santa Maria Novella*), studiindu-i mai ales

pe Aristotel și pe Toma d'Aquino. Se știe că în 1285 Dante se afla în Bologna și este foarte probabil să fi studiat la renumita universitate din acest oraș.

La vârsta de 20 de ani se căsătorește cu Gemma Di Manetto Donati, aparținând unei ramuri secundare a unei mari familii nobiliare, de la care va avea patru copii Jacopo, Pietro, Giovanni și Antonia.

În 1292, doi ani după moartea Beatricei, Dante începe să scrie *Viața nouă*. În același timp, se angajează în viața politică turbulentă din acel timp, imaginând în persoana împăratului „Sfântului Imperiu Roman” mitul unei posibile unități politice. Totuși, în 1293, în urma unui decret prin care nobilii erau excluși de la orice activitate politică, Dante este constrâns să se dedice numai creației literare. Doi ani mai târziu acest decret este abolit cu condiția ca persoana interesată să facă parte dintr-o corporație artizanală. Dante se înscrie în corporația medicilor și farmaciștilor și în cea a bibliotecarilor cu mențiunea de „poet”. Se afiliază fracțiunii „Guelfilor albi”, care se opuneau influenței Papei Bonifaciu al VIII-lea Caetani. În 1295 este trimis în San Gimignano cu o misiune diplomatică, iar în 1300 este ales ca magistrat, unul din cei șase „Priori” – supraveghetori ai puterii executive care alcătuia „Signoria”. La îndemnul lui Dante, liderii grupurilor antagoniste – „albii” și „negrii” – din rândul Guelfilor, au fost exilați pentru a se menține liniștea în oraș. În timp ce Dante se găsea la Roma, chemat de Papa Bonifaciu al VIII-lea, fracțiunea „negrilor” preia puterea politică în Florența, lui i se interzice prezența în oraș și i se impune o amendă drastică. Neavând suma necesară, este condamnat la moarte, dacă se va întoarce vreodată în Florența. Convins că a fost înșelat, Dante va rezerva un loc special Papei Bonifaciu al VIII-lea într-unul din cercurile *Infernului* din *Divina Comedie*.

Cu anul 1304 începe pentru Dante un lung exil. El nu se va mai întoarce niciodată la Florența. Petrece cea mai mare parte a exilului la Verona, în anii 1307-1309 la Paris, iar mai târziu la Ravenna. În această perioadă scrie opera care l-a făcut nemuritor *Divina Comedie* (apărută postum).

În 1310 speranțele politice ale lui Dante au fost trezite de sosirea în Italia a împăratului Henric al VII-lea de Luxemburg, în care vedea rezolvarea rivalităților dintre orașele italiene. Dar moartea bruscă a lui Henric, în 1313 la Siena, întrerupe restaurarea puterii imperiale. În 1316 conducerea orașului Florența îl invită să se întoarcă din exil, dar

condițiile umiltoare erau aceleași ca pentru un infractor iertat. Dante respinge cu demnitate invitația, spunând că nu se va întoarce decât dacă i se va restabili în întregime onoarea („*senza onore e dignità di Dante....a Firenze non entrerò mai*”). În 1319 Dante este invitat la Ravenna de către Guido Novello da Polenta, conducătorul orașului. Doi ani mai târziu, este trimis ca ambasador la Veneția. În timpul călătoriei de întoacere, suferă un atac de malarie și moare în noaptea de 13/14 septembrie 1321 la Ravenna, unde se găsește și astăzi mormântul său, deși florentinii i-au păstrat un loc special în biserica *Santa Croce*.

Referințe

Cu sufletul ars de o sete nestinsă pentru dreptate, urcând de la oraș la națiune, și mai sus, la omenire, a gândit și a visat o înfrățire a tuturor oamenilor, într-o lume stăpânită de etică și luminată de rațiune.

Umberto Cosmo

Poezia lui Dante poate fi considerată o punte aruncată peste fluviul timpului, care unește lumea modernă cu cea veche.

Percy Bysshe Shelley

Grandiosul poem *Divina Comedie* a pus bazele unei noi limbi și literaturi naționale – a Italiei, care s-a încarnat în Dante.

Giuseppe Mazzini

Dante Alighieri, omul și artistul care a întrețesut, ca nici o altă personalitate artistică, firele trecutului și viitorului, fiind vocea cea mai profundă a umanității veacului de mijloc și vestitorul timpurilor moderne, ecoul sonor al contemporaneității în care s-au topit și au fuzionat miraculos artistic tragedia și comedia, epicul și liricul, elogiul, imnul encomiastic și satira invectivă, știința și poezia, elementele sacre și cele păgâne, starea profund laică și elanurile mistice.

***

Divina Comedie nu este altceva decât mirifica poemă a iubirii infinite și a durerii de patrie. Nimeni nu și-a idolatrizat mai mult patria ingrată, dar totdeauna adorată, ca Dante Alighieri, pasionat cântăreț al magnificelor ei frumuseți, care o înscriu între minunile planetei Terra, ori al glorioasei ei istorii trecute.

Alexandru Balaci

Titluri pentru expoziții

Inegalabilul poet al Italiei

Prevestitorul Renașterii

Dante Alighieri – părintele limbii italiene

Un intelectual profund original și novator – Dante Alighieri

(M. H.)

BIBLIOGRAFIE**Opera**

BOŽESTVENNĀ komediă / Dante Alighieri; vstup. st.: A. Ilūšin. – M.: Prosvešenie, 1988. – 286 p.

DIVINA comedie / Dante Alighieri; trad.: George Coșbuc; coment.: R. Ortiz. – Iași: Polirom, 2000. – 732 p.

DIVINA comedie: Infernul / Dante Alighieri; trad.: George Coșbuc; cop.: Vitalie Coroban. – Ch.: Cartier, 2012. – 232 p. – (Poesis).

DIVINA comedie: Paradisul / Dante Alighieri; trad.: George Coșbuc; cop.: Vitalie Coroban. – Ch.: Cartier, 2012. – 240 p. – (Poesis).

DIVINA comedie: Purgatoriul / Dante Alighieri; trad.: George Coșbuc; cop.: Vitalie Coroban. – Ch.: Cartier, 2012. – 236 p. – (Poesis).

LIRIKA / Dante Alighieri, Francesco Petrarca; per.: E. Solonovič. – M.: Det. lit., 1983. – 207 p.

Referințe critice

BALACI, Alexandru. Dante / Alexandru Balaci; cop.: V. Munteanu. – București: 100+1 Gramar, 1995. – 280 p. – (Figuri celebre).

COȘBUC, George. „Divina comedie”: Comentariu. În 2 vol. / George Coșbuc. – Ch.: Cartier, 2004. – (Poesis).

SELVA, Piero. „Divina comedie”: Nemuritorul poem al lui Dante Alighieri / Piero Selva; trad.: Alexandru Macoveșcu. – București: Adevărul Holding, 2011. – 80 p.

STUDII despre Dante / aut.: Alexandru Balaci, Dumitru D. Panăitescu, Alexandru Duțu [et al.]. – București: Ed. pentru Literatura Universală, 1965. – 505 p.

ALIGHIERI Dante // 100 de scriitori notorii ai lumii: viața, activitatea, opera. – Ch., 2006. – P. 231-235.

ANDREEV, M. Dante i ego tvorčestvo / M. Andreev // Dante, Alighieri. Božestvennā komediā. Ad / Dante Alighieri. – M., 1986. – P. 5-18.

DANTE Alighieri // Dicționar de scriitori străini. – Cluj-Napoca, 2000. – P. 147-150.

DANTE Alighieri // Enciclopedia Universală Britannica. Vol. 5. – București, 2010. – P. 5-12.

DANTE Alighieri // Marea carte despre personalități. – București, 2006. – P. 202-205.

DANTE Alighieri // Personalități care au schimbat istoria lumii: Din Antichitate până în Evul Mediu. – București, 2002. – P. 268-271.

DANTE Alighieri // Vse obo vseh: V 7-mi tomah. Tom 2-j. – Moskva, 1997. – P. 75-78.

DANTE, părintele limbii italiene // 1000 de întrebări despre oameni celebri. – [s.l.], 2000. – P. 126-127.

DRIMBA, Ovidiu. Viața și opera lui Dante Alighieri // Drimba, Ovidiu. Istoria literaturii universale: În 2 vol. Vol. I / Ovidiu Drimba. – București, 1997. – P. 158-170.

FAÇON, Nina. Dante // Façon, Nina. Dicționar enciclopedic al literaturii italiene / Nina Façon. – București, 1982. – P. 134-138.

ILŪŠIN, A. „Božestvennaâ komediâ” – poëma Dante Alighieri / A. Ilūšin // Ėnciklopediâ mirovoj literatury. – SPb., 2000. – P. 50-52.

ILŪŠIN, A. Poët i ego tvorenie / A. Ilūšin // Dante, Alighieri. Božestvennaâ komediâ / Dante Alighieri. – M., 1988. – P. 5-20.

PISKUNOVA, Svetlana. Dante / Svetlana Piskunova // Ėnciklopediâ dlâ detej. Tom 15: Vsemirnaâ literatura. – M., 2000. – P. 246-255.

SILVESTRU, Aurelian. Dante Alighieri // Silvestru, Aurelian. Noi și biografia omenirii / Aurelian Silvestru. – Ch., 1998. – P. 211-215.

SIMIONESCU, Ioan. Poezia: Dante // Simionescu, Ioan. Oameni aleși: În 2 vol.: Vol. I. Străinii / Ioan Simionescu. – Ch., 2004. – P. 52-56.

CHIVU, Gheorghe. Manuscrisele „Divinei comedii” / Gheorghe Chivu // Limba Română. – 2013. – Nr. 9-12. – P. 149-162.

MIRCEA, Dumitru. Dante – omul în „Divina comedie” / Dumitru Mircea // Roua stelară. – 2012. – Nr. 25. – P. 56-59.

MIRCEA, Dumitru. „Divina comedie”. Portretul literar al fizicului lui Dante / Dumitru Mircea // Roua stelară. – 2012. – Nr. 27. – P. 41-45.

Dedicații lirice

DINESCU, Viorel. Dante / Viorel Dinescu // Lit. și arta. – 2011. – 7 apr. – P. 5.

**14 mai – 100 de ani
de la nașterea lingvistului
Nicolae Corlăteanu
(1915-2005)**

Lingvist și scriitor, om de cultură, academicianul Nicolae Corlăteanu s-a născut la 14 mai 1915, în satul Caracui, județul Lăpușna (actualmente raionul Hâncești), într-o familie de țărani gospodari. În anul 1926 termină școala primară din satul natal și se înscrie la Liceul „Al. Donici” din Chișinău, pe care îl absolveste cu bacalaureat în 1934. Având înclinații pentru limbă, literatură, istorie, în toamna aceluiași an (1934) susține examenele de admitere la Facultatea de Litere și Filozofie și la Facultatea de Drept ale prestigioasei Universității din Cernăuți. Aici s-a format ca filolog și ca distins intelectual sub îndrumarea unor eminente profesori universitari. În 1939 susține licența în drept cu aprecierea *Magna cum laude*, iar în 1940 susține teza de licență în litere, intitulată *Relațiile lingvistice dintre Codul Voronețean și Apostolul lui Coresi (1563)*.

La nouă ani după terminarea studiilor universitare, în 1949, susține doctoratul în științe filologice la Universitatea din Kiev. În 1964 prezintă și susține la Institutul de Lingvistică al AȘ a URSS (Moscova) teza de doctor habilitat în științe filologice, intitulată *Studiu asupra sistemii lexicale moldovenești din anii 1870-1890. Contribuția lui Ion Creangă și a altor scriitori la valorificarea stilistică a vocabularului contemporan*.

Își începe îndelungata carieră de muncă în calitate de profesor de limbă și literatură la școala medie feroviară din Ocnița, Soroca (1940-1941). Ulterior profesor de limbă germană la școala medie din orașul Balașov, regiunea Saratov (1941-1942). Controlor tehnic la uzina de tancuri din orașul Nijnii Taghil, regiunea Sverdlovsk (1942-1943). Colaborator științific la Institutul de Cercetări Științifice din Chișinău, care se afla în orașul Buguruslan, regiunea Kuibâșev (1943-1944). În 1944 Institutul de Cercetări Științifice trece la Chișinău, unde Nicolae Corlăteanu este numit șef de sector. Din 1946 până în 1988 a muncit fără întrerupere și la Universitatea de Stat din Moldova în calitate de lector, lector superior, conferențiar, profesor universitar, un timp scurt (1946-1949) fiind și șef de catedră.

Aflându-se în diferite posturi de dirijare a științei filologice din republică – șef al sectorului de limbă și literatură al Bazei (apoi Filialei) Moldovenești a AȘ din fosta Uniune Sovietică (1950-1961), director

al Institutului de Limbă și Literatură al AȘ din republică (1961-1969), șef al sectorului de limbă contemporană al aceluiași institut (1969-1988), s-a manifestat plenar nu numai ca un excelent cercetător, ci a dat dovadă de aptitudini deosebite în organizarea și coordonarea proceselor de investigare, s-a afirmat ca un bun diriguitor al muncii științifice, academice, a reușit să organizeze cu multă pricepere activitatea colegilor și a subalternilor, precum și a numeroșilor discipoli din colectivele conduse de Domnia Sa. De-a lungul anilor, a fost animatorul și organizatorul a mai multor conferințe și manifestări științifice naționale și internaționale, care și-au ținut lucrările la Chișinău și s-au bucurat de mare popularitate, devenind o adevărată școală, în special pentru cercetătorii mai tineri nu numai de la academie, ci și din întreaga republică.

Având o serioasă pregătire filologică, contribuie din plin la pregătirea cadrelor de înaltă calificare în domeniul lingvisticii și în cel al folcloricității, istoriei și teoriei literare. Sub conducerea lui și-au scris și susținut tezele de doctor în filologie mulți doctoranzi și competitori.

Interesele și problemele de investigație ale savantului sunt multiple și diverse. În decursul celor peste șase decenii de trudă cu sudoarea frunții pe ogorul filologiei românești academicianul desfășoară o prodigioasă activitate, ce se caracterizează nu numai printr-un considerabil număr de lucrări, ci și printr-o neîntrecută diversitate tematică, în care sunt abordate cu competență, erudiție și cu o capacitate de muncă demnă de invidiat variate subiecte de lingvistică teoretică și aplicată. A realizat lucrări de sinteză aproape în toate compartimentele limbii: lexicologie și lexicografie, fonetică și ortografie, istoria limbii literare și a limbii scriitorilor, interferențe lingvistice și îmbogățirea reciprocă a limbilor contactate, stilistică și cultivarea limbii, gramatică și sociolingvistică, romanistică și lingvistică generală, istoria lingvisticii și a culturii naționale etc. Toate domeniile de cercetare sunt acoperite cu studii bine apreciate de specialiști la timpul apariției lor.

De o importanță deosebită sunt contribuțiile lui Nicolae Corlăteanu la elaborarea manualelor, programelor, creștomațiilor pentru școlile de cultură generală, precum și pentru învățământul superior.

A scris cu dragoste și pietate despre marii noștri înaintași Dimitrie Cantemir, Ion Heliade Rădulescu, Ion Creangă, Vasile Alecsandri, Mihai Eminescu, Grigore Nandriș, Leca Morariu, Eugeniu Russev, Eugen Coșeriu, despre colegii și discipolii săi.

Dăruirea și munca asiduă a savantului au fost apreciate după merit. I s-a conferit Titlul „Om Emerit în Știință” (1975). Laureat al Premiului de Stat al RSSM în domeniul științei și tehnicii (1979). Doctor Honoris Causa al Universității de Stat din Moldova. A fost decorat cu ordinele: „Drapelul Roșu de Muncă”, „Revoluția din Octombrie”, „Lenin”, Ordinul Republicii.

S-a stins din viață la 23 octombrie 2005, la Chișinău.

Referințe

Munca de filolog a lui Nicolae Corlăteanu este valoroasă prin rezultatele ei bogate. Savantul nu și-a precupețit puterile pentru a îmbogăți cu noi și noi lucrări științifice patrimoniul filologiei moldovenești contemporane, iar unele din ele, după cum s-a văzut, rămân lucrări fundamentale prin originalitatea tratării temelor și prin varietatea și bogăția materialului.

Vasile Coroban

Venerabilul om de știință, educatorul a sute și mii de intelectuali basarabeni (și nu numai) din perioada postbelică, academicianul Nicolae Corlăteanu, contemporanul nostru, poate fi numit, pe drept cuvânt, „al veacului copil”.

Nicolae Mătcaș

Amploarea investigațiilor sale este într-un tot firească: nu poți pătrunde până la capăt esența unei probleme de limbă, dacă nu studiezi îndeajuns și fenomenele lingvistice adiacente, cu care se află în relații intrinseci. Or, diapazonul extins al cercetărilor efectuate pe parcursul celor 60 de ani dovedesc un potențial științific enorm, cu care a fost dotat de la natură. Dar și datorită unei munci asidue, cu jertfire de sine.

Ion Melniciuc

Nicolae Corlăteanu este – și acest lucru este bine cunoscut atât în Republica Moldova, cât și în afara ei – un om de litere cu o temeinică pregătire profesională, un erudit și competent cercetător în domeniul filologiei în înțelesul vechi și larg, adică etimologic, al acestui cuvânt. Dumnealui a avut în obiectiv dintotdeauna disciplinele filologice în tot

ansamblul lor, adică toate formele de manifestare ale limbii unui popor, istoria vorbirii omenеști în genere, a vorbirii populare orale și a celei culte, acțiunea acestora asupra spiritualității membrilor unei comunități sociale, utilizarea artistică a limbii, adică arta cuvântului, importanța acestei arte pentru sensibilitatea umană în general.

Silviu Berejan

Profesorul Nicolae Corlăteanu este unul dintre primii dascăli universitari care au corectat, îmbogățit, diversificat și plasticizat în mare măsură vocabularul și limbajul tineretului studios pe parcursul mai multor decenii.

Ion Ciocanu

Nicolae Corlăteanu a venit pe lume să caute și să întroneze dreptatea, adevărul științific despre limba română, despre Neamul Nostru și, dacă le-a găsit, le-a împărtășit semenilor săi, le-a dăruit generațiilor de filologi prin lumina cărții. Și aceasta, cu certitudine, i-a reușit cu prisosință.

Anatol Eremia

Titluri pentru expoziții

„Sunt o voce a generației mele...”

O stea de primă mărime pe bolta lingvisticii
Nicolae Corlăteanu – Patriar al filologiei basarabene
Un promotor constant al limbii literare române
Savantul care a marcat o epocă în filologia românească

(M. H.)

BIBLIOGRAFIE

Opera

AȘA am trecut până acum prin viață: schiță biobibliogr. / Nicolae Corlăteanu. – Ch.: USM, 2000. – 205 p.

ÎNCADRAREA lingvistică în realitățile europene / Nicolae Corlăteanu. – Ch.: ASEM, 2001. – 175 p.

LUMEA cu toate ale ei... Privire asupra universului din diferite

puncte de vedere – prin prisma mijloacelor de limbă: Eseuri / Nicolae Corlăteanu. – Ch.: Lit. artistică, 1988. – 204 p.

NANDRIȘII: povestea unui neam bucovinean / Nicolae Corlăteanu. – Ch.: Limba Română, 1998. – 96 p.

NEOLOGISMUL în opera eminesciană: creația poetică, proza literară antumă. Eminescu – jurnalistul / Nicolae Corlăteanu; USM. – Ch.: Centrul ed. USM, 2004. – 224 p.

RĂSPÂNTII / Nicolae Corlăteanu. – Ch.: Revista „Limba Română”, 1995. – 184 p. – (Biblioteca revistei „Limba Română”).

TESTAMENT. Cred în izbânda limbii române: Studii. Comunicări. Memorii / Nicolae Corlăteanu; select., coord. și pref.: Al. Bantos; cop.: M. Bacinschi. – Ch.: [s. n.], 2010. – 256 p.

Referințe critice

ACADEMICIANUL Nicolae Corlăteanu. 1915-2005: biobibliogr. / AȘM; alcăt.: I. Șpac, A. Grabazei. – Ch.: Știința, 2006. – 111 p.

OMAGIU academicianului Nicolae Corlăteanu la 80 de ani. – Ch.: Virginia, 1985. – 280 p.

BOBEICĂ, Constantin. Omenie: (amintiri cu Nicolae Corlăteanu) // Bobeică, Constantin. Sinteze: (trăite, văzute, cugetate, durute) / Constantin Bobeică. – Ch.: Prometeu, 2010. – P. 178-179.

CIOBANU, Anatol. Vir doctissimus et magister illustissimus / Anatol Ciobanu // Corlăteanu, Nicolae. Testament. Cred în izbânda limbii române: Studii. Comunicări. Memorii / Nicolae Corlăteanu. – Ch., 2010. – P. 243-252.

CIOCANU, Ion. Cuvântul lui Nicolae Corlăteanu // Ciocanu, Ion. Zborul frânt al limbii române / Ion Ciocanu. – Ch.: Garuda-Art, 1999. – P. 238-241.

CONDREA, Irina. Un dascăl al tuturor / Irina Condrea // Corlăteanu, Nicolae. Testament. Cred în izbânda limbii române: Studii. Comunicări. Memorii / Nicolae Corlăteanu. – Ch., 2010. – P. 253-256.

CORLĂTEANU Nicolae – filolog, profesor universitar, academician, RM // Enciclopedia marilor personalități din istoria, știința și cultura românească de-a lungul timpului. Vol. 4.: Contemporanii. A-I. – București: Geneza, 2003. – P. 274.

MĂTCAȘ, Nicolae. Suflet în sufletul neamului / Nicolae Mătcaș // Corlăteanu, Nicolae. Testament. Cred în izbânda limbii române: Studii.

Comunicări. Memorii / Nicolae Corlăteanu. – Ch., 2010. – P. 235-238.

MELNIC, Vasile. O viață la cotele dăruirii // Melnic, Vasile. Mândria și speranța noastră / Vasile Melnic. – Ch., 1999. – P. 224-227.

MEMBRII titulari ai Academiei de Științe a Moldovei: Nicolae Corlăteanu // Membrii Academiei de Științe a Moldovei: dicț. (1961-2006). Vol. 1 / AȘM. – Ch.: Știința, 2006. – P. 48-51.

ÛDAKIN, A. Nicolae Corlăteanu // Ûdakin, A. Vedušie âzykovedy mira: enciklopediâ / A. Ûdakin. – Moskva, 2000. – P. 383-384.

VINȚELER, Onufrie. Nicolae Corlăteanu – patriarhul lingvisticii românești // Vințeler, Onufrie. Portrete și cărți. Vol. 1 / Onufrie Vințeler. – Cluj-Napoca, 2005. – P. 120-133.

CIOCANU, Ion. Nicolae Corlăteanu – practicician și teoretician al culturii limbii / Ion Ciocanu // Limba Română. – 2011. – Nr. 9-10. – P. 169-170.

**15 mai – 75 de ani
de la nașterea pictorului
Isai Cârmu
1940**

Isai Cârmu, pictor, grafician, portretist, s-a născut la 15 mai 1940 în comuna Pârjota, fostul județ Bălți (azi raionul Râșcani), în familia țăranilor Grigore și Maria Cârmu. A absolvit școala medie din satul natal în 1957, apoi Școala Republicană de Arte Plastice „I. Repin” din Chișinău (actualmente Colegiul de Arte Plastice „Alexandru Plămădeală”). Între 1965 și 1971 și-a făcut studiile la Institutul Poligrafic din Moscova.

În 1971 a fost angajat la Editura „Cartea moldovenească” în calitate de redactor artistic, mai apoi pictor-șef, funcție deținută în continuare și la Editura „Literatura artistică” (ulterior „Hyperion”). Din 1992 a activat la Editura „Litera”.

În 1965 debutează ca grafician, semnând ilustrațiile la cartea de versuri a lui Anatol Ciocanu *Sărutul soarelui*. După trei ani, în 1968, devine membru al Uniunii Artiștilor Plastici din Moldova. Pe parcursul întregii activități a semnat ținuta grafică a peste 500 de cărți ale autorilor din literatura națională și universală (M. Eminescu, I. Creangă, E. Gârleanu, L. Rebreanu, Gr. Vieru, L. Damian, G. Meniuc, P. Boțu, A. Ciocanu, F. Petrarca, P. Neruda).

Este cunoscut și de către micii cititori grație cărților pentru copii pe care le-a ilustrat: *Hora mare* de D. Matcovschi, *Lie-lie, ciocârlie* de Gr.

Vieru, *Columb în Australia*, *Ministrul bunelului* de S. Vangheli, *Ce te învață o povață* de A. Scobioală, *O mie și una de nopți* ș.a. În calitate de pictor-grafician la Casa Editorială „Litera” a semnat ilustrațiile la circa 200 de volume din colecția „Biblioteca școlarului”.

De asemenea, s-a manifestat și în domeniul afișului și placardei politice și de publicitate, designului, graficii de revistă, portretului.

Prima expoziție personală a lui Isai Cârmu a avut loc la Chișinău în 1968, după care au urmat expoziții personale organizate la Râșcani (1975), Chișinău (1976, 1998, 2000), București (1997). A participat activ la toate expozițiile republicane, la „Saloanele Moldovei” și alte expoziții tematice organizate de Uniunea Artiștilor Plastici din Moldova. Creația sa este cunoscută și dincolo de hotarele țării, lucrările sale fiind expuse în cadrul mai multor expoziții internaționale, printre care: concursul „Arta cărții” (1970, Moscova), Târgul Internațional de Carte de la Moscova (1970-1989), Concursul Internațional „IBA” (1970-1989, Leipzig, Germania), Bienala Internațională de Placarde (1971, Varșovia, Polonia), Bienala „The tourist poster in the world” (1973, Varșovia), Bienala „Illustratori di libri per ragazzi” (1976, Bologna, Italia), Concursul „Arta cărții” (1980, Bratislava, Cehoslovacia), expoziția „Grafica de carte” (1983, Elveția; 1986, Oslo; 1988, Germania; 1990, Austria; 1993, România), de asemenea expoziții colective în Japonia, Canada, SUA și alte țări.

A participat la tabere de creație, ateliere, simpozioane în Dzintari, Lituania (1971), Calica, România (1976), Delta Dunării, România (1994).

Pentru succese deosebite în arta cărții, Isai Cârmu s-a învrednicit de o serie de premii: Premiul Uniunii Artiștilor Plastici din URSS (1983), Premiul și Diploma „Ivan Fiodorov” (Moscova, 1985), Premiul „Moisei Gamburd” (2000), Premiul „Ilie Gravorul” în cadrul Salonului Național de Carte de la Chișinău (1995, 1998). A fost distins cu Medalia „Editor Emerit” (1975), Titlul „Maestru în artă” (1996), Medalia „Mihai Eminescu” din România (2000), Ordinul „Gloria Muncii” (2000). În anul 2009, la ediția a XIII-a a Salonului Internațional de Carte pentru Copii și Tineret de la Chișinău, i s-a acordat Premiul „Igor Vieru” pentru întreaga activitate în domeniul ilustrației de carte pentru copii. În anul 2010 a fost distins cu „Ordinul de Onoare” pentru merite în dezvoltarea artelor plastice, succese în activitatea de creație și contribuție la afirmarea valorilor spirituale naționale.

Referințe

Cea mai scumpă distincție sunt aprecierile admiratorilor mei...

***

Dragostea mea a fost, este și va fi până la sfârșitul vieții culoarea. Culoarea prin care exprim totul. Adică mă exprim pe mine. Culoarea este dragostea mea de o viață.

***

Pictorul e dator să se apropie de Carte cu respect și delicatețe – cu capul descoperit, ca într-o zi de duminică... E vorba de serv în sensul venerării cuvântului scris – cred că e un mare noroc să fii printre aceștia...

Isai Cârmu

Isai Cârmu invită literele să spună mai multe decât știu ele, completându-le conținutul cu nuanțe suplimentare.

Eugen Lungu

Isai Cârmu are grijă de aspectul general al cărții de la supracopertă la caseta tehnică. Corelația dintre două arte, a imaginii și a cuvântului, pentru Isai Cârmu este firească. Lucrând asupra manuscrisului, Isai Cârmu tinde să dezvăluie concepția artistică a autorului, dar niciodată nu se limitează la ideea sugerată de acesta.

Eleonora Barbas

Orgoliul sănătos și protector de artist îl apără de tentația de a cocheta cu ochiul nostru avid de perfecțiune și armonie servite pe tavă: Isai Cârmu nu vrea să-și asume ingrata responsabilitate de „rotunjire a colțurilor, dimpotrivă, el descoperă unghiul acolo unde noi eram obișnuiți din motive de autoliniștire să vedem cercul perfect, și în cel mai rău caz ovalul”.

Vsevolod Cernei

Cartea pentru copii l-a câștigat demult pe Isai Cârmu. El a făcut din ilustrația destinată celor mici tot atât cât făcuse Grigore Vieru cu poezia adresată acestora.

Eugen Lungu

Artistul Isai Cârmu știe să ne transmită emoția lui, obligându-ne și pe noi s-o trăim, să ne-o însușim. El rămâne un slujitor credincios al graficii de carte, cu ochi atent, iscusit, rafinat...

Emilia Ghețu

Titluri pentru expoziții

Dragostea de-o viață – culoarea
Grafica de carte este zbuciumul vieții mele
 Isai Cârmu – un senior al graficii de carte
 Isai Cârmu – magicianul penelului
 Cărți citite de culorile lui Isai Cârmu

(T.P.)

BIBLIOGRAFIE

Referințe critice

ISAI Cârmu: biobibliogr. / alcăt.: Svetlana Miron; Bibl. Naț. a R. Moldova. – Ch., 2010. – 168 p. – (Moldavica: Colecția *Plasticienii Moldovei*).

ISAI Cârmu. Grafică de carte = Knižnaâ grafika / st. introd.: Eugen Lungu; trad.: V. Baltag; alcăt.: Isai Cârmu. – Ch.: Lit. artistică. – 1982. – 72 p.

MARIN, Gheorghe. Isaie vs. Ieremia // Marin, Gheorghe. Închinare memoriei: (proză doc. cu fotogr.) / Gheorghe Marin. – Ch., 2006. – P. 134-140.

GHEORGHITĂ, Eugen. Pictorul pe care prorocul Isaia l-a salvat de Ieremia / Eugen Gheorghită // Lit. și arta. – 2011. – 19 mai. – P. 8.

POSTOLACHE, Gheorghe. Kist', trudolûbie, talant / Gheorghe Postolache // „a”MIC”. – 2010. – Nr. 5-6. – Cop.

DABIJA, Nicolae. Isaia / Nicolae Dabija // Lit. și arta. – 2010. – 13 mai. – P. 1.

VRABIE, Gheorghe. „M-am născut român” / Gheorghe Vrabie // Lit. și arta. – 2010. – 13 mai. – P. 6.

POSTOLACHE, Gheorghe. O pensulă harnică, înmuiată în har / Gheorghe Postolache // „a”MIC”. – 2010. – Nr. 5-6. – Cop.

GUȚU, Aurel. Pe aripile visului: Isai Cârmu – 70 / Aurel Guțu // Alunelul. – 2010. – Nr. 5-6. – P. 14-15.

Dedicații lirice

CODRU, Anatol. Incertitudine: lui Isai Cârmu // Codru Anatol. Întâmplarea mirării: poezii / Anatol Codru. – Ch., 1998. – P. 114; Codru Anatol. Piatra de citire / Anatol Codru. – Ch.; București, 2003. – P. 215; Codru Anatol. Față către față: versuri / Anatol Codru. – Ch., 2011. – P. 81.

VATAMANU, Ion. Convorbire telefonică pentru Isai Cârmu // Vatamanu, Ion. Nimic nu-i zero / Ion Vatamanu. – Ch., 2000. – P. 135; Ch.; București, 2003. – P. 192.

VIERU, Grigore. Să pictezi o lacrimă: lui Isai Cârmu / Grigore Vieru // Limba Română. – 2009. – Nr. 1-4. – P. 205.

1 iunie – 150 de ani de la nașterea scriitorului Constantin Stere (1865-1936)

Personalitate deosebit de complexă, cu activitate multilaterală – jurist, filozof, profesor universitar, publicist, scriitor, memorialist, critic și istoric literar, omul politic Constantin Stere s-a născut la 1 iunie 1865 în s. Cerepcău, județul Soroca. Provine dintr-o veche familie de boieri. Tatăl se numea Egor și mama Pulcheria. După ce a absolvit liceul la Chișinău (1885), a activat în cercurile narodnice din Rusia. Arestat pentru activitate subversivă, este deportat și întemnițat în diferite închisori din Siberia (1886-1892). Evadând, vine în România și se stabilește la Iași (1892), unde urmează cursurile Facultății de Drept, luându-și licența cu teza *Evoluția individualității și noțiunea de persoană în drept* (1897). După absolvire urmează o carieră universitară – profesor universitar de drept constituțional, apoi rector al Universității ieșene (1913-1916).

Debutează sub pseudonimul C. Scorțescu în revista „Evenimentul literar”, semnând apoi C. Șarcăleanu. Pune bazele teoretice ale poporanismului (aspectul social-economic-politic, cu unele implicații literare), sub influența ideilor narodnice ale lui N. A. Mihailovski, adaptate realităților românești. Întemeiază, împreună cu Paul Bujor, revista „Viața Românească” al cărei proprietar este între (1906-1916). Mai semnează la „Adevărul”, „Evenimentul”, „Lumea nouă”, „Liberalul” ș.a.

Debutază literar cu povestirea memorialistică *În voia valurilor* (1912, în volum, 1916), evocare parțială a anilor de detenție pentru activitate revoluționară în închisorile din Rusia și cu reportajul literar *Patru zile în Ardeal*.

Atitudinea sa politică dinaintea și în timpul Primului Război Mondial – opțiunea pentru alianța Puterilor Centrale – au dus la exilarea sa din viața politică în pofida unor încercări de explicare a poziției sale în *Marele război și politica României* (1918) și de revenire în viața politică. Exclus din Partidul Național Țărănesc în 1930, formează pentru scurt timp Partidul Disident Țărănesc-Democrat.

În 1922 este suspendat definitiv din învățământ. Retras la proprietatea sa de la Bucov, se dedică literaturii. Publică, între 1931 și 1936, opt romane din imensul ciclu epic *În preajma revoluției*, care i-a adus o controversată faimă în literatura interbelică: *Prolog*, *Smaragda Theodorovna* (1931), *Copilăria și adolescența lui Vania Răutu* (1932), *Lutul* (1932), *Hotarul* (1933), *Nostalgii* (1934), *Ciubărești* (1935), *În ajun* (1936), *Uraganul* (1936).

În 1918 este decorat de către regele Ferdinand cu Ordinul „Coroana României” în grad de Mare Ofițer.

Se stinge din viață la 26 iunie 1936, în localitatea Bucov din Valea Prahovei, lângă Ploiești.

Referințe

Având atâtea de spus, Constantin Stere nu are vreme să scrie, adică să facă fraze. Dar în ritmul paginilor sale simți un stil, care nu e numai un conduct necesar al ideii, dar, reprezentând minimum de piatră pentru dimensiunile statuii, produce satisfacțiunea completei consumări a cuvintelor.

***

Dar proza lui Stere depășește cu mult simpla documentație, ea e o epopee grandioasă a infernalului geografic, o operă de contemplație și de construcție. Autorul a fost zguduit de acest episod al vieții lui și l-a izolat într-o mare și fantastică pictură murală. În zugrăvirea aglomerărilor umane siberiene, a coloniilor de surghiuniți, a societății locale, Stere pune ceva din darul lui Gogol de a defini prin câteva trăsături un tip de-abia întâlnit. (...) Tot ce privește viața aglomerărilor primitive, cu enigmatica lor orânduială instinctuală, este de o mare poezie sociologică.

George Călinescu

Romanul lui Constantin Stere este, desigur, contribuția cea mai însemnată a Basarabiei în literatura noastră și o vastă arhivă de tipuri sociale, exterior dar pitoresc portretizate, în limitele istorice ale unei epoci, în care se credea că provincia moldoveană, subjucată de țarism, era înțelenită în inerție. Scriitorul aliază însușirile unui stufos memorialism, cu interesul narațiunii atrăgătoare, de o bogată substanță epică în zona ficțiunii; e stăpânit, însă, și de o remarcabilă obiectivitate a evocării.

Pompiliu Constantinescu

Un merit deosebit al romanului ciclic al lui Constantin Stere este că prezintă și un prețios document lingvistic: cititorul aude cu exactitate fonică cum se vorbea românește în Basarabia secolului trecut, cum suna limbajul intelectualilor din România din acea perioadă sau a temnicerilor și întemnițaților din Rusia.

Mihai Cimpoi

Titluri pentru expoziții

Un om ales al Basarabiei – Constantin Stere
Protagonist de dramă basarabeană
Un demiurg al politicii românești
Constantin Stere – omul întregurilor

(M. H.)

BIBLIOGRAFIE

Opera

ÎN PREAJMA revoluției: roman / Constantin Stere; pref.: Ion Druță, Haralambie Corbu, Zigu Ornea. – Ch.: Universul, 2006. – (Scrieri).

MERELE, harbuji și albinele / Constantin Stere; adapt. de Ion Druță după romanul „În preajma revoluției”. – Ch.: Cartea Moldovei, 2005. – 28 p.

PRELUDIU: pagini de proză / Constantin Stere; ed. îngrijită de V. Badiu. – Ch.: Lit. artistică, 1989. – 272 p.

SINGUR împotriva tuturor / Constantin Stere; pref.: I. Maniu; ed. îngrijită de A. Ciobanu. – Ch.: Cartier, 2006. – 432 p. – (Cartier popular istoric).

Referințe critice

ȘPAC, Ion. Constantin Stere scriitorul, publicistul, politicianul, juristul, omul: Biobibliografie- invitație la lecturi și investigații / Ion Șpac; pref.: Ion Druță. – Ch.: [s.n.], 2011. – 422 p.

CONSTANTIN Stere: 140 de ani de la naștere: materialele Conferinței Științifice Internaționale (12 oct. 2005, Chișinău) / AȘM; cuv. înainte: Gh. Duca; coord.: A. Roșca, N. Corbu, S. Korolevski. – Ch.: AȘM, 2005. – 180 p.

CONSTANTIN Stere: victoria unui înfrânt / ed. îngrijită de M. Teodorovici. – Ch.: Cartier, 1997. – 340 p.

CORBU, Haralambie. Constantin Stere și timpul său: schiță de portret psihologic / Haralambie Corbu. – Ch.: Cartea Moldovei, 2005. – 382 p.

DONOS, Alexandru. Baștina lui Constantin Stere: Evocări, dezvăluiri, precizări / Alexandru Donos. – Ch.: Universul, 2010. – 80 p.

MARINICĂ, Gheorghe. Apostolul se-ntoarce din surghiun: in memoriam Constantin Stere / Gh. Marinică, M. Cosma. – Ploiești: Mectis, 2001. – 222 p. – Bibliogr. select.: p. 175-178.

ORNEA, Zigu. Viața lui Constantin Stere. În 2 vol. / Zigu Ornea; cuv. înainte: Ion Druță. – Ch.: Universul, 2005.

COLESNIC, Iurie. Constantin Stere și Sfatul Țării / Iurie Colesnic // Timpul. – 2013. – 29 mart. – P. 22.

CORBU, Haralambie. Triumful și calvarul lui Constantin Stere / Haralambie Corbu // Lit. și arta. – 2013. – 14 febr. – P. 7.

POPESCU, Ioan. Marele patriot român Constantin Stere a revenit acasă în Basarabia / Ioan Popescu // Lit. și arta. – 2013. – 31 oct. – P. 8.

CARAMAN, Vlad. Originalitatea lui Constantin Stere / Vlad Caraman // Timpul. – 2011. – 25 mart. – P. 27.

COLESNIC, Iurie. Reînvierea lui Stere / Iurie Colesnic // Moldova. – 2011. – Nr. 7-8. – P. 128-133.

COLESNIC, Iurie. Un ctitor al Unirii – Constantin Stere / Iurie Colesnic // Natura. – 2011. – Nr. 3. – P. 8.

GHEORGHITĂ, Eugen. Constantin Stere, descoperit de către Ion Șpac / Eugen Gheorghită // Lit. și arta. – 2011. – 21 iul. – P. 3.

MORARU, Anton. Marele român Constantin Stere / Anton Moraru // Lit. și arta. – 2011. – 21 iul. – P. 3.

POPESCU, Ioan. Distinsul patriot basarabean a fost onorat cu titlul

de Membru al Academiei Române / Ioan Popescu // Lit. și arta. – 2011. – 21 iul. – P. 3.

POPESCU-PLOIEȘTI, Ioan. Constantin Stere a primit post-mortem titlul de Membru al Academiei Române / Ioan Popescu-Ploiești // Flux. Ed. de vineri. – 2011. – 1 iul. – P. 12.

RĂDUCEA, Ioan. După 20 de ani / Ioan Răducea // Dacia literară. – 2011. – Nr. 4. – P. 110-111.

VONCU, Răzvan. Publicistica lui Stere / Răzvan Voncu // România literară. – 2011. – 23 dec. – P. 20.

Dedicații lirice

IONESCU, Mircea. Umbra lui Stere la Bucov / Mircea Ionescu // Lit. și arta. – 2011. – 17 mart. – P. 1.

7 iulie – 100 de ani de la nașterea actorului Constantin Constantinov (1915 – 2003)

Actor de teatru și film, Constantin Constantinov s-a născut la 7 iulie 1915, în comuna Sucleia, Slobozia. Urmează clasele primare la școala din sat, iar clasele V-VI în orașul Tiraspol. Termină cursurile de învățători la Balta și lucrează învățător în raionul Balta (1927-1930).

După terminarea studiilor la Școala tineretului muncitor (1930-1932) în orașul Birzula (azi Kotovski, Ucraina), este repartizat la uzina Kirov din Tiraspol. Face studii la Institutul Agricol din Tiraspol (1932-1934) și Școala de Artă Teatrală din Odesa (studioul moldovenesc) (1934-1938).

Își începe activitatea la Teatrul Moldovenesc din Tiraspol (1938). Din 1944 activează în cadrul Teatrului Academic Muzical-Dramatic „A. S. Pușkin”, astăzi Teatrul Național „Mihai Eminescu”.

A debutat cu rolul *Pșenicika* în *Iarmarocul din Sorocineț*. În cinematografie a debutat în 1955 cu filmul muzical *Leana* realizat de către Studioul „Maksim Gorki” din Moscova. S-a evidențiat atât în roluri comice, cât și în cele dramatice. O deosebită înclinație a vădit actorul pentru interpretarea rolurilor comice: *Osip* în *Revizorul* (1938), *Figaro* în *Nunta lui Figaro* (1941), *Papandopol* în *Slugă la doi stăpâni* (1948, 1975), *Pristanda* în *O scrisoare pierdută* (1952), *Bivoleanu* în *Actori de*

provincie (1980) ș.a. Roluri de factură dramatică: – *Cir în Liubov Iarovaia* (1938), *Hart în Nazar Stodolea* (1939), *Tache în Tache, Ianche și Cadâr* (1960), *Emanuil în Tata* (1979), *Șmukin în Retro* (1982) ș.a.

A interpretat și personaje feminine, repurtând un deosebit succes cu rolul *Chiriței* din comedia *Două fete și-o neneacă* (1974). A mai jucat rolul *Pernel* în *Tartuffe* (1955). Se produce în peste 50 de pelicule cinematografice. A realizat roluri principale și secundare – de țăran și de boier, muzicant și sacagiu, cerșetor și polițist.

Actorul Constantin Constantinov este unul dintre animatorii și promotorii valorilor teatrale naționale și universale, unul dintre cei mai populari și mai iubiți artiști ai Moldovei, supranumit la noi cu dragoste Nea Costache. A jucat în film până în ultimii ani din viață, făcând parte din echipa Asociației de Creație „Buciumul”, condusă de Tudor Tătaru. Personalitatea sa se înscrie în galeria de aur a actorilor din Moldova. Întreprinde turnee în țară și în străinătate. Artist al Poporului (1953), Ordinul Republicii (1993), Laureat al Premiului de Stat. Pentru merite în activitatea scenică în anul 2000 i se conferă Medalia „Mihai Eminescu”.

Constantin Constantinov a încetat din viață la 8 martie 2003, fiind înmormântat în Cimitirul din strada Armenească. În decembrie 2007 o stradă nouă din sectorul Râșcani al municipiului Chișinău a primit numele actorului Constantin Constantinov, iar pe frontispiciul blocului nr. 71 din strada A. Șciusev, în care a locuit artistul, a fost instalată o placă comemorativă.

Referințe

A delibera asupra identității actorului iubit cu ajutorul superlativelor și ditirambilor de paradă, complezenți și estetizanți, e ca și cum am accepta automat clișeul unei anchete de calificare, a momentului artistic încheiat, subminând în acest chip condiția *sine qua non* a artei la modul genezei. Constantin Constantinov nu trebuie, așadar, contemplat și apreciat în actul transfigurărilor imediate pe scena teatrului sau pe platoul de filmare, ci trăit intens din perspectiva istoriei poporului său – în marele și enigmaticul lui joc cu propriul destin – după culise în adânc. Nici florile de camelii, nici coroana de măceș de pe bolta frunții Dumisale nu ne vor putea lămuri vreodată valoarea sentimentului de continuitate, care este cu lacrimă și hohot de râs, Constantin Constantinov!

Anatol Codru

Constantin Constantinov este un rar purtător de bucurie și de afirmare a umorului nostru băștinaș. Nu mai înșir toate fațetele și toate caracterele, cărora le-a dat viață din darul Dumisale. Dar mărturisesc acum că nu-l pot uita pe Iordache, căruia i-a insuflat mult duh plastic și veridicitate umană.

Andrei Lupan

Ca orice om talentat, maestrul Constantinov e o individualitate clar definită. Mai mult – e o personalitate rară în lumea actoricească. E o personalitate unică, irepetabilă... Foarte sociabil în viața de toate zilele, maestrul Constantinov mai posedă și umor irezistibil. Nu cred să existe om care să nu-și fi descrețit fruntea când se află în preajma maestrului.

Valeriu Cupcea

Constantin Constantinov e un fenomen al talentului nostru popular, al naturii noastre, al realității noastre, veșnic în vertiginos marș. El este nenea Costache al Moldovei...

***

Constantin Constantinov e un maestru al interpretărilor magistrale în toate genurile dramatice existente: dramă, tragedie, comedie. Memorabile sunt aparițiile lui la televiziune, în spectacole radiofonice, în concerte publice, la alte manifestări artistice populare. Dar rolul cel mai complex, mai multilateral, cu revelații neașteptate este acela, pe care îl trăiești aevea, zi de zi, ca artist, ca inevitabil prieten și sfătuitor al tinerilor colegi.

Gheorghe Malarciuc

Titluri pentru expoziții

Un autograf de la Constantin Constantinov
Viața ca un nesfârșit turneu
Fenomenul Constantin Constantinov
Nea Costache al Moldovei

(M.U.)

BIBLIOGRAFIE***Referințe critice***

PREPELIȚĂ, Mihai. Constantin Constantinov / Mihai Prepețiță. – Ch.: Lit. artistică, 1982. – 118 p.

PREPELIȚĂ, Mihai. Constantin Constantinov: [očerck tvorčestva] / Mihai Prepețiță; per.: A. Korkina. – Ch.: Lit. artistică, 1985. – 136 p.

POPA, Pavel. Constantin Constantinov: calendar cronologic / Pavel Popa // Realități culturale. – 2012. – Nr. 3. – P. 10-13.

ROȘCA, Nicolae. Trecut-au vremurile mari / Nicolae Roșca // Moldova. – 2011. – Nr. 3-4. – P. 17.

**14 iunie – 60 de ani
de la nașterea scriitoarei
Claudia Partole
1955**

„Poetă cu predilecție a sentimentului și a zicerii intime psalmodice, a rostirii cuvântului dinspre culoare, asociație dinspre ritmurile inimii imnice și solomonice, patetice și onirice...” (Tudor Palladi).

Poeta, prozatoarea, Claudia Partole s-a născut în s. Cotova, Drochia, în familia lui Afanasie și Elizaveta-Lidia Partole, la 14 iunie 1955.

Școala medie o face în satul de baștină (1962-1972). După absolvire este înmatriculată la Universitatea de Stat din Moldova, Facultatea de Filologie, Secția Ziaristică (1972-1977). După terminarea studiilor universitare este angajată la redacția programelor cinematografice a Comitetului de Stat al Teleradiodifuziunii din Moldova în calitate de redactor. Din 1979 până în 1981 activează redactor la Editura „Cartea moldovenească”. În perioada 1981-1985 este colaborator la ziarul „Învățământul public” (actualmente „Făclia”), colaborează la Redacția Radio pentru copii, revista „Scânteia lininistă”, ziarul „Tânărul leninist”, săptămânalul „Femeia Moldovei”. Între 1985 și 1994 este redactor literar la revista „Alunelul”, apoi din 1994 până în 1997 este redactor-șef la revista „Festina lente” a Școlii de Limbi Moderne și Management, îndeplinind și funcția de învățător de etică și estetică la aceeași școală. De asemenea, activează și la redacția ziarului „Patria tânără”. Din 1994 este moderatoarea Cenaclului literar (azi Salonul literar-artistic) „La Creangă” de pe

lângă Biblioteca Națională pentru Copii „Ion Creangă” și redactor al almanahului „La Creangă” editat de aceeași instituție. A mai activat la ziarul „Moldova Suverană” (1997), revista „Universul credinței” (2000-2001), redactor-șef la revista „Univers muzical” (din 2002), colaborator al buletinului informativ BioSynopsis (2004).

Dragostea pentru scris o are încă din copilărie. Mama sa își amintește că „a început să vorbească de la șase luni. S-a pornit pe scris înainte de a învăța să citească. Scria pe sobă și pe pereți... Desena unde vedea un loc alb în carte... A fost o școlăriță silitoare. De la adunările părinților mă întorceam cu inima plină de bucurie: învățătorii o vorbeau numai de bine...”

Prima poezie a scris-o când învăța în clasa a patra. Debutul editorial s-a produs în anul 1982 cu volumul de basme și povestiri pentru copii *Mahalaua veselă*, urmat de alte cărți pentru copii: *În așteptarea mamei* (1989), *Are mama fată mare* (1992), *Un mare calendar pentru tine, mic strengar* (1994), *Cea mai așteptată întâlnire* (2000), *Grăbește-te încet* (2002), *Salba cu mărgele care plâng* (2004), *O plută așteaptă* (2005), *Și la mare vine Dumnezeu* (2005), *Învață de la toate* (2005), *Domnița-Păstorită* (2006), *De la facerea lumii citire* (2006), *Povestea domnului Caras* (2007), *Țara mea privită din stele* (2008), *Copilul din colivie* (2010), *Floarea iubirii* (ediții bilingve: 2010, română-engleză; 2012, română-rusă), volumele: *Ai grijă de tine! sfaturi de asigurare pentru pici*, *Anotimpuri-surioare*, *E minunat să fii educat și să crești manierat*, *Mătu-motănică*, *Mușunache cu tractorul-salvatorul*, *Nani, puișor*, *Noapte bună*, *Turte-turteluțe* – în colecția *Să crești mare, puișor* (2011), *Cântece de leagăn*, *Ce mașini minunate*, *În ospete la menajerie*, *Învață de la Buna Dimineață*, *Lumea pădurii*, *Mica-ica-bâzâica* – în aceeași colecție *Să crești mare, puișor* (2012), *Când eram înger...* (2013). Pentru maturi a editat cărțile: *Păsări suntem când ne naștem* (1992), *Psalmii Mariei Magdalena* (1995), *O clipă (eseuri)* (1999), *Eu sunt* (2001), *ReCulegere* (2005), *Îmblânzirea câinilor* (2009), *Viața unei nopți sau Totentanz* (2009, reeditată în 2011), *Peisaj cu Dimineți și Clipe* (2011), *Ultima amantă* (2011), *101 Poeme* (2011).

Este autoarea a mai multor piese dramatice: *Păziți copiii, sufletul și animalele* (1995), *Unde ești, Iren?* (2001), *Ochiul care se uită în lume sau Cine l-a răpit pe Tonto* (2002), *Când zorii s-au trezit* (2003) ș.a.

Lucrările scriitoarei au fost apreciate la justa lor valoare. Cartea de versuri pentru copii *Are mama fată mare* a fost desemnată „Cea mai bună carte a anului” (1989), iar cartea *Un mare calendar pentru tine, mic ștregar* a fost premiată în cadrul Salonului de Carte de la Iași (1995). În cadrul aceluiași salon, în 2008, i s-a acordat Premiul „Otilia Cazimir” pentru cartea *Țara mea privită din stele*. Autoarea a obținut mai multe premii la diferite ediții ale Salonului Internațional de Carte pentru Copii și Tineret de la Chișinău: Premiul „Cea mai bună carte cognitivă” (2002, pentru cartea *Grăbește-te încet*); Premiul „Cartea anului” (2005, pentru *Salba cu mărgele care plâng*); Premiul Ministerului Culturii și Turismului (2006, pentru cartea *Domnița-Păstorită*); Premiul Comisiei Naționale UNESCO (2007, pentru cartea *De la facerea lumii citire*); Premiul Ministerului Educației al RM (2010 pentru cartea *Copilul din colivie*); Premiul „Simpatia copiilor” (2011, pentru colecția *Să crești mare, puișor*); Premiul pentru poezie „Grigore Vieru” (2014, pentru întreaga creație poetică pentru copii). Piesele Claudiei Partole s-au învrednicit de premii și mențiuni în cadrul Concursului Republican de Dramaturgie (1994, 2001, 2002, 2003), iar romanul *Viața unei nopți sau Totentanz* a fost apreciat cu Premiul „Vasile Vasilache” pentru proză acordat la ediția a XVIII-a, 2009, a Salonului Internațional de Carte de la Chișinău și Premiul Uniunii Scriitorilor pentru proză (2010). I-a fost acordat Premiul „Cartea pentru copii” în cadrul Salonului Internațional de Carte (ediția a XXII-a, 2013, Chișinău, pentru cartea *Copilul din colivie*). În anul 2008 scriitoarea a primit Diploma de Onoare IBBY pentru cartea *Domnița-Păstorită*, iar în 2010 i s-a acordat Medalia „Mihai Eminescu” pentru activitate literară.

Referințe

*Sunt un copil ce ține lumea
Ca un atlant în ochii săi.
Vor cade pleoapele-a stihie
Cortină peste anii mei,
Clepsidră peste pașii grei.
Și n-o să-mi reproșez mai mult:
Vai, sunt copil cu păr cărunt!..*

Claudia Partole

Muzicalitatea surprinzătoare a versului, din primele și până în ultimele pagini, este unul din componenții de bază ai poeziei Claudiei Partole.

(...) Autoarea trece cuvintele prin vrăji știute numai de dânsa, pentru a le înnobila cu infinite bogății spirituale. Din ele, din aceste cuvinte, poeta clădește mesaje însoțite, situații psihologice neordinare.

Gheorghe Gheorghiu

(...) Poezia Claudiei Partole este o poezie adâncă și cutremurătoare pe care autoarea a țesut-o cu toate firele eu-lui său fizic și spiritual... După lectura versurilor ei, rămâi cu spiritul luminat și dornic de viață, îți dai seama că anii hărăzuți de Cel de Sus nu trebuie să se călătorească înzadar (...). Zidite spre suflet ca un invizibil pod, scrierile Claudiei Partole încolțesc și dau rod, propunându-ne o succesiune de catrene nobil inspirate și subtil caligrafiate. Dânsa scrie în mod natural, așa cum gândește, așa cum respiră sau strânge la piept o ființă dragă...

Dumitru Păsat

Versurile Claudiei Partole ne îndeamnă spre descătușare, regenerare a binelui, tandreței, spre sentimente profunde și acțiuni bine chibzuite. Autoarea e foarte sinceră cu cititorul: îi destăinuie durerile, bucuriile cunoașterii prin profunde subtilități. Din atare poezii noua generație va învăța a iubi, a suferi, a ierta, a cugeta asupra sensului vieții.

Larisa Gulea

Claudia Partole este o scriitoare a confesiunii. Fie că se adresează cititorului în versuri, fie că îi atrage atenția cu istorii pline de dramatism din viața de zi cu zi a oamenilor, autoarea își identifică propriul eu cu eul liric sau cu eul narator și își lasă gândurile, impresiile, emoțiile să se materializeze în texte ce îi dezvăluie cele mai tainice ascunzișuri ale sufletului sau ale minții.

Lucia Țurcanu

Claudia Partole nu ambiționează să impună un stil care s-o singularizeze, ci să aștearnă gânduri și simțiri curate care spală zgura, alungă neliniștea și te împacă cu viața, iar tinerilor la răscruce de vreme, cartea ei poate fi aducătoare de sănătate morală.

Emilia Șt. Milicescu

Având o gândire multiplană care îi permite să intuiască, să deducă, să afle momentul prielnic meditațiilor, autoarea transformă obișnuitul în forme de reflecții, de uimire, traducându-l în limbaj poetic, fără a-l supune anumitor rigori (...). Atentă la vibrațiile sufletești ale semenilor, a căror destine sunt marcate de bucuriile și tristețile vieții, a învățat să privească lumea și lucrurile ca pe o nesfârșită descoperire – sensibilitatea-i poetică, energia creatoare, intuiția, dar mai ales capacitatea de muncă, secundată de o neasemuită dorință de a cunoaște, de a cerceta sufletul uman...

Drăgostița Bujor

Titluri pentru expoziții

Cea mai așteptată întâlnire cu Claudia Partole

Poeta cu predilecția sentimentului – Claudia Partole

Născută pentru a fi CUVÂNT

Cuvintele vrăjite din poeziile Claudiei Partole

(M. H.)

BIBLIOGRAFIE

Opera

AI GRIJĂ de tine: sfaturi de asigurare pentru pici / Claudia Partole; pict.: E. Ermakova. – Durluști: Moldpresa; Forpost, 2011. – [8] p.: il. – (Să crești mare, pușor).

ANOTIMPURI-surioare / Claudia Partole; [pict.: I. Esaulov]. – Ch.: Moldpresa, 2012. – [8] p.: il. – (Să crești mare, pușor).

ARE mama fată mare: versuri / Claudia Partole; des.: N. Mândrescu. – Ch.: Hyperion, 1992. – 43 p.: il. color.

CÂND eram îngeri... / Claudia Partole; des.: Nona Mândrescu, Violeta Zabolica-Diordiev; cop.: Iurie Canașin. – Ch.: Pontos, 2013. – 152 p.

CÂNTECE de leagăn / Claudia Partole; [pict.: I. Esaulov]. – Ch.: Moldpresa, 2012. – [8] p.: il. – (Să crești mare, pușor).

CE mașini minunate! / Claudia Partole; [pict.: I. Esaulov]. – Ch.: Moldpresa, 2012. – [8] p.: il. – (Să crești mare, pușor).

CEA mai așteptată întâlnire / Claudia Partole; des. de aut. – Ch.: Ruxanda, 1999. – 111 p.: il.

COPII din colivie / Claudia Partole; il.: Violeta Zăbulica-Diordiev, S. Romicu; cop.: Roman Stașcov. – Ch.: Lumina, 2012. – 128 p.: il.

DE LA facerea lumii citire. Cartea 1 / Claudia Partole; cop., il.: Violeta Diordiev, Radu Diordiev. – Ch.: Universul, 2006. – 80 p.

DOMNIȚA-PĂSTORIȚĂ: (legendă pentru copii mari și mici) / Claudia Partole; il.: Alexei Colăbneac. – Ch.: Prut Internațional, 2006. – 32 p.

DUMNEZEU vine la mare / Claudia Partole; cop.: C. Mihăiescu. – Timișoara: Augusta; Artpress, 2005. – 86 p.

E MINUNAT să fii educat / Claudia Partole. – Durlești: Moldpresa; Forpost, 2011. – [8] p.: il. – (Să crești mare, pușor).

EU sunt / Claudia Partole; des.: Vladimir Sinițki. – Ch.: Prometeu, 2000. – 126 p.: il.

FLOAREA iubirii = Cvetok lûbvi / Claudia Partole; trad. în lb. rusă: Chiril Paraschiv; il.: Violeta Zăbulica-Diordiev; cop.: Radu Diordiev. – Ch.: Lumina, 2012. – 16 p.: il.

THE flower of love = Floarea iubirii / Claudia Partole; pict.: Violeta Diordiev; cop.: Radu Diordiev. – Ch.: Lyceum, 2010. – 16 p.: il.

GRĂBEȘTE-te încet...: (Șapte ani de-acasă) / Claudia Partole; pict.: N. Mândrescu. – Ch.: Pontos, 2002. – 61, [3] p.: il. color.

ÎMBLÂNZIREA câinilor: (Jurnalul unei experiențe onirice) / Claudia Partole; cop.: Radu Diordiev. – Iași: Princeps Edit, 2009. – 267 p.

ÎN ospete la menajerie / Claudia Partole; [pict.: I. Esaulov]. – Ch.: Moldpresa, 2012. – [8] p.: il. – (Să crești mare, pușor).

ÎNVAȚĂ de la Buna dimineață / Claudia Partole. – Ch.: Moldpresa, 2012. – [8] p.: il. – (Să crești mare, pușor).

ÎNVAȚĂ de la toate...: câteva lecții de citire a naturii pentru cei mici și pentru mari / Claudia Partole; pict.: N. Mândrescu. – Ch.: Pontos, 2005. – 103 p.: il.

LUMEA pădurii / Claudia Partole; [pict.: I. Esaulov]. – Ch.: Moldpresa, 2012. – [8] p.: il. – (Să crești mare, pușor).

MĂȚU-MOTĂNICĂ / Claudia Partole; pict.: E. Pălițina. – Durlești: Moldpresa, 2011. – [6] p.: il. – (Să crești mare, pușor).

MICA-ICA-BĂZĂICA / Claudia Partole. – Ch.: Moldpresa, 2012. – [8] p.: il. – (Să crești mare, pușor).

MUȚUNACHE cu tractorul-salvatorul / Claudia Partole; pict.: I.

Egorova. – Durlești: Moldpresa; Forpost, 2011. – [8] p.: il. – (Să crești mare, pușor).

NANI, pușor / Claudia Partole; pict.: I. Egorova. – Durlești: Moldpresa; Forpost, 2011. – [8] p.: il. – (Să crești mare, pușor).

NOAPTE bună / Claudia Partole; pict.: I. Egorova. – Durlești: Moldpresa, 2011. – [8] p.: il. – (Să crești mare, pușor).

O PLUTĂ așteaptă... / Claudia Partole; pict.: V. Gheorghiu, R. Gheorghiu. – Ch.: Univers Pedagogic, 2005. – 25 p.: il.

PEISAJ cu dimineți și clipe / Claudia Partole; cop.: Violeta și Radu Diordiev. – Ch.: Lumina, 2011. – 159 p.

POVESTEA domnului Caras / Claudia Partole; prez. graf.: Petru Ghețoi. – Ch.: [Casa poveștilor], 2007. – 10 p.: il. – (Cunoaștem mediul înconjurător: lumea animalelor).

PSALMII Mariei Magdalena / Claudia Partole; cop.: Ala Florea. – Ch.: Museum, 1995. – 70 p.

RECULEGERE / Claudia Partole. – Ch.: Univers Pedagogic, 2005. – 188 p.

SALBA cu mărgele care plâng: poveste romanțată / Claudia Partole; pict.: Vasile Movileanu. – Ch.: Prag-3, 2004. – 64 p.: il.

ȘI LA mare vine Dumnezeu / Claudia Partole; pict.: Violeta Gheorghiu, Radu Gheorghiu. – Ch.: Univers Pedagogic, 2005. – 52 p.: il.

TÖTENTANZ sau Viața unei nopți: (Jurnalul menajerei) / Claudia Partole; pref.: Dorin Cârchelan; graf. și cop.: Teodor Buzu. – Ed. a 2-a rev. și compl. – Ch.: Pontos, 2011. – 208 p.: il.

ȚARA mea privită din stele / Claudia Partole, Iurie Miron; pict.: Anatol Slobozianu; fotogr.: Constantin Grigoriță; cop.: Silvia Țugui. – Ch.: Lyceum, 2008. – 40 p.: il., fotogr.

UN mare calendar pentru tine mic ștregar: almanah / Claudia Partole; pict.: Aurel Guțu. – Ch.: CND SRL, 1994. – 111 p.: il. color.

UNDE ești, Iren / Claudia Partole; cop.: Iurie Matei. – Ch.: Pontos, 2004. – 152 p.

Referințe critice

CLAUDIA Partole: biobibliogr. / Bibl. Naț. pentru Copii „Ion Creangă”; alcăt.: Sabina Dodul; cop.: Ia. Oliinâk. – Ch.: Pontos, 2005. – 88 p.; 4 p. fotogr.

BUSUIOC, Nicolae. De la poezie la proza de analiză psihologică

// Busuioc, Nicolae. Basarabia de suflet: lecturi și dialoguri esențiale / Nicolae Busuioc. – Ch., 2010. – P. 60-62.

CIMPOI, Mihai. Optzeciștii: Cearta dintre tradiționaliști și (post) moderni // Cimpoi, Mihai. O istorie deschisă a literaturii române din Basarabia / Mihai Cimpoi. – Ed. a 2-a rev. și adăug. – Ch., 1997. – P. 251.

CLAUDIA Partole // Scriitorii Moldovei în lectura copiilor și adolescenților: dicț. biobibliogr. / Bibl. Naț. pentru Copii „Ion Creangă”; alcăt.: Maria Harea, Elena Cugut. – Ed. a 2-a rev. și compl. – Ch., 2004. – P. 294-296.

MOVILĂ, Boris. Claudia Partole / Boris Movilă // Femei din Moldova: encicl. – Ch., 2000. – P. 218.

MARIN, Gheorghe. Înger, îngerașul meu // Marin, Gheorghe. Rotonda falnicilor tei: nuvelistică documentară / Gheorghe Marin. – Ch., 2012. – P. 219-230.

POSTOLACHI, Veronica. Spații sufletești în proza Claudiei Partole: [Cartea „Domnița-Păstoriță”] // Postolachi, Veronica. Mrejele unui dulce calvar / Veronica Postolachi. – Ch., 2007. – P. 141-144.

POSTOLACHI, Veronica. Claudia Partole, Din noaptea unei vieți, spre „Viața unei nopți”: Studiu interpretativ // Postolachi, Veronica. Zodia amiezii / Veronica Postolachi; pref.: Nicolae Dabija. – Ch.: Pontos, 2012. – P. 15-32.

POSTOLACHI, Veronica. Luminați de aura sfinților: (întâlnire cu scriitoarea Claudia Partole) // Postolachi, Veronica. Zodia amiezii / Veronica Postolachi; pref.: Nicolae Dabija. – Ch.: Pontos, 2012. – P. 86-87.

ȚOPA, Efimia. Partole Claudia / Efimia Țopa // Dicționarul scriitorilor români din Basarabia. 1812-2006 / Muzeul Literaturii Române „M. Kogălniceanu”. – Ch., 2007. – P. 340-342.

„**CREAȚIA** e o urcare pe un munte sfânt” / Claudia Partole; consemn.: Ilie Lupan // „a” MIC”. – 2013. – Nr. 1. – P. 2-3.

MARCU, Emilian. Panoramic editorial: Claudia Partole „Tötentanz sau Viața unei nopți” / Emilian Marcu // Convorbiri literare. – 2013. – Nr. 2. – P. 179.

ȚURCANU, Lucia. Ipostaze, forme, dimensiuni: Latura reflexivă a existenței / Lucia Țurcanu // Semn. – 2012. – Nr. 1. – P. 45.

MĂRGINEANU, Victoria. Adevărate poeme grafice / Victoria Mărgineanu // Clipa siderală. – 2011. – Nr. 3. – P. 24-25.

ROIBU, Nicolae. Claudia Partole: „Mă aflu în conflict cu mine însumi...” / Nicolae Roibu // Timpul. – 2011. – 28 iul. – P. 8.

STOICA, Valentina. Peisaj cu Dimineți și Clipe / Valentina Stoica // Făclia. – 2011. – 3 dec. – P. 2.

Dedicații lirice

DOGA, Alexandru. Cuget pelerin: pentru Claudia Partole // Doga, Alexandru. Graviții: versuri / Alexandru Doga. – Ch., 2010. – P. 61.

ȚURCANU, Ianoș. The Church in Washington: for Claudia Partole / Ianoș Țurcanu // Moldova. – 2004. – Nr. 4. – P. 48.

RUSNAC, Anatol. Moștenire: se dedică poetei Claudia Partole // Rusnac, Anatol. Ecouri albastre / Anatol Rusnac. – Ch., 2012. – P. 62.

29 iunie – 115 ani de la nașterea scriitorului Antoine de Saint-Exupéry (1900 – 1944)

Antoine de Saint-Exupéry, romancier și eseist, s-a născut la 29 iunie 1900 la Lyon (Franța) într-o familie aristocratică. Antoine își petrece copilăria la castelul de la Saint-Maurice-de-Remens, proprietatea mătușii sale și la Ain, în castelul bunicii din partea mamei. În 1909 se mută cu familia la Mans și este înscris extern la colegiul „Saint-Croix”, continuându-și ulterior studiile în Elveția, la Tribourg. La școală are rezultate onorabile. În 1917 ia bacalaureatul, după care va eșua în tentativa de a fi admis la Școala Navală. Urmează, în schimb, secția de arhitectură la Institutul des Beaux Arts din Paris. În 1921 își face stagiul militar în aviație, începând astfel o celebră carieră de aviator (pasiune ce avea să se reflecte în opera sa).

Din 1926 intră în Campania Aeriană Franceză, zburând – până la sfârșitul vieții – fie ca pilot de linie, fie ca pilot militar. În calitate de reporter pentru ziarul „France Soir” îl găsim în 1937 în mijlocul războiului din Spania. În 1940, după ocuparea Franței de către trupele naziste, se stabilește în SUA, de unde va reveni în 1943 pentru a se alătura luptei de rezistență și eliberare a țării sale.

Aptitudinile literare le-a manifestat de timpuriu: la șase ani scria versuri. În egală măsură era pasionat și de mecanică. A creat o literatură virală și angajată în sensul unei adeziuni totale la act, impunând un simț al datoriei față de sine și față de semenii.

Debutul literar se produce în 1926 la 1 aprilie. Jean Prevost îi publică în „La navire d'argent” nuvela scurtă intitulată *Aviatorul*, care în 1928 devine întâiul său roman *Curier-Sud*.

Opera sa literară cuprinde romane de mare audiență în epocă, prozatorul cultivând un umanism accentuat și dând credit moral individual ca luptător pentru mai binele omenirii. După romanul de debut, continuă publicarea unor scrieri ce valorifică deopotrivă experiența inedită pentru marele public de aviator și concepția sa pozitivă despre lume: *Zbor de noapte* (1931), *Pământ al oamenilor* (1939), *Pilot de război* (1942). În 1943 apar *Scrisoare către un ostatic* și proza poetico-alegorică *Micul Prinț* (tradusă în 110 limbi). Postum, în 1948, îi apare o lucrare vastă nefinisată, intitulată *Citadela*. Este distins cu Premiul Femina pentru romanul *Zbor de noapte* (1931), iar în 1939 pentru *Pământul oamenilor* Academia Franceză îl premiază cu Marele Premiu al Romanului.

Toți biografi săi arată că aviatorul și scriitorul era pasionat și de știință. Aprofundă teoria cuantică, principiile entropiei. Citea filozofie, dându-și tot mai mult seama că filozofia este învecinată cu știința.

În 1944 la 31 iulie, cu foarte puțin timp înainte de eliberarea Parisului, decolând de pe un aeroport din Corsica pentru o misiune de luptă, scriitorul și aviatorul Antoine de Saint-Exupéry avea să nu se mai întoarcă niciodată la bază: se presupune că și-a găsit moartea în apele Mediteranei. Corpul lui n-a fost găsit niciodată. În 1998 o brățară de platină a fost găsită de un pescar la estul insulei Riou aproape de locul dispariției. A fost identificată ca aparținând lui Exupéry: era gravat numele soției și a editorilor săi.

Aeroportul din Lion îi poartă numele.

Referințe

... Rareori, în vremi atât de josnice, un om a rămas atât de neclătinat în noblețea lui, drapel niciodată coborât al credinței omului în sine însuși, credință fără de care întreaga omenire ar putea să devină un uriaș cadavru.

Geo Bogza

Universul moral al lui Saint-Exupéry este alcătuit dintr-o respectuoasă admirație față de tot ce e fragil, amenințat, unic, față de tot ce privește viața în cosmos, floarea în grădină, surâsul într-o viață de om.

***

Activitatea sa în toate domeniile te face să te gândești la acele gusturi și la acea nevoie de universalitate care au însemnat renașterea. Și notițele ce le aruncă pe agendele de piele purtate mereu asupra-i (tipărite apoi sub titlul de *Carnete*, 1953) sunt dovadă că raționa, medita, reflecta asupra celor mai diverse probleme: de morală și politică, de inteligență și limbaj, de economie și sociologie, inventând chiar o nouă definiție – foarte valabilă și foarte sugestivă – a noțiunii fizice de masă pornind de la ecuațiile mecanicii ondulatorii.

R. M. Alberes

Antoine de Saint-Exupéry nu a fost un literat, în sensul cel mai propriu al cuvântului, și niciun filozof sistematic. A scris, în schimb, și a gândit cu o fervoare al cărei erou îl putem lesne desluși în întreaga operă. Cuvintele nu l-au trădat decât arareori și aceasta pentru că Exupéry s-a investit fără rezerve în experiența scrisului.

Dumitru Radu Popa

Opera lui Saint-Exupéry este exemplu de literatură constructivă, cultivând efortul conștient de depășire și aspirația permanentă către progres și civilizație.

Marea coordonată a operei sale este umanismul activ, având ca unic scop demonstrarea calității de om și necesitatea luptei continue a omului cu natura înconjurătoare, dar și cu sine însuși, pentru a atinge această calitate.

Jean-Paul Sartre

Titluri pentru expoziții

Antoine de Saint-Exupéry – un mare scriitor

Antoine de Saint-Exupéry – romancier și eseist

Un om cu gândire creatoare și deschisă

(M. U.)

BIBLIOGRAFIE

Opera

GÂNDURI / Antoine de Saint-Exupéry; culeg., coment. de Anghel Ghițulescu. – București: Albatros, 1985. – 210 p.

IZBRANNOE / Antoine de Saint-Exupéry; vstup. st.: M. Gallaj. – M.: Pravda, 1987. – 443 p.

MALEN'KIJ princ / Antoine de Saint-Exupéry; per.: A. Šarov; ris. avt. – Moskva: Bambuk, 2000. – 98 p. – (Biblioteka mladšego škol'nika) (Biblioteka škol'nika).

MICUL prinț / Antoine de Saint-Exupéry; trad.: Igor Crețu; des. de aut. – Ch.: Făt-Frumos, 1994. – 80 p.

NOČNOJ polet; Planeta lúdej; Voennyj letčik; Pis'mo založniku: (povesti); Malen'kij princ: (skazka) / Antoine de Saint-Exupéry; komment.: L. Gračeva. – Moskva: Pravda, 1979. – 336 p.

PĂMÂNT al oamenilor / Antoine de Saint-Exupéry; pref.: Leo Butnaru; trad.: Ion Caraion. – Ch.: Prut Internațional, 2004. – 159 p.

POVESTI, rasskazy, skazki / Antoine de Saint-Exupéry; predisl.: R. Gračeva. – Alma-Ata: Kazahstan, 1982. – 560 p.

ZBORUL de noapte / Antoine de Saint-Exupéry; pref.: André Gide; trad.: Gh. Dinu; postf.: T. Nedelcea. – Craiova: Scrisul Românesc, 1994. – 110 p.

Referințe critice

ALHAU, Max. Saint-Exupéry Antoine de / Max Alhau // Le nouveau dictionnaire des auteurs: de tous les temps et des tous les pays. T. 2 / Lafont - Bompiani. – Paris: V. Bompiani et Editions Robert Laffont S.A., 1994. – P. 2830-2831. – (Bouquins).

CITADELLE: (ouvrage de l'écrivain français Antoine de Saint-Exupéry) // Le nouveau dictionnaire des oeuvres: de tous les temps et des tous les pays. T. 1 / Laffont - Bompiani. – Paris: Robert Laffont, 1994. – P. 1188. – (Bouquins).

COURRIER Sud: (oeuvre de l'écrivain français Antoine de Saint-Exupéry) // Le nouveau dictionnaire des oeuvres: de tous les temps et des tous les pays. T. 2 / Laffont - Bompiani. – Paris: Robert Laffont, 1994. – P. 1551. – (Bouquins).

LETTRE à un otage: (ouvrage en prose de l'écrivain français Antoine

de Saint-Exupéry) // Le nouveau dictionnaire des oeuvres: de tous les temps et des tous les pays. T. 3 / Laffont – Bompiani. – Paris: Robert Laffont, 1994. – P. 4001. – (Bouquins).

NOËL, Bernard. Petit Prince (Le) : (personage de récit homonyme d'Antoine de Saint-Exupéry) / Bernard Noël // Dictionnaire des personnages littéraires et dramatiques: de tous les temps et des tous les pays: Poesié –Theatre. Roman-Musique. – Paris: Robert Laffont, 1992. – P. 775. – (Bouquins).

PETIT Prince (Le): (recit de l'écrivain français Antoine de Saint-Exupéry) // Le nouveau dictionnaire des oeuvres: de tous les temps et des tous les pays. T. 5 / Laffont – Bompiani. – Paris: Robert Laffont, 1994. – P. 5511. – (Bouquins).

PILOTE de guerre: (recit de l'écrivain français Antoine de Saint-Exupéry) // Le nouveau dictionnaire des oeuvres: de tous les temps et des tous les pays. T. 5 / Laffont – Bompiani. – Paris: Robert Laffont, 1994. – P. 5603. – (Bouquins).

TERRE des hommes: (ouvrage de l'écrivain français Antoine de Saint-Exupéry) // Le nouveau dictionnaire des oeuvres: de tous les temps et des tous les pays. T. 6 / Laffont – Bompiani. – Paris: Robert Laffont, 1994. – P. 7052. – (Bouquins).

VOL de nuit: (roman de l'écrivain français Antoine de Saint-Exupéry) // Le nouveau dictionnaire des oeuvres: de tous les temps et des tous les pays. T. 6 / Laffont – Bompiani. – Paris: Robert Laffont, 1994. – P.7584-7585. – (Bouquins).

ROMANCIUC, Valentina. Misterul dispariției unui mare scriitor / Valentina Romanciuc // ”a”MIC”. – 2012. – Nr. 10. – P. 14.

SPÂNU, Sandu. Antoine de Saint-Exupéry: ”Numai cu inima poți vedea bine, lucrurile esențiale rămân ascunse ochilor” / Sandu Spânu // Moldova Suverană. – 2013. – 20 sept. – P. 3.

**19 iulie – 60 de ani
de la nașterea poetului
Leo Bordeianu
1955**

Leo Bordeianu, poet, publicist, editor, se naște la 19 iulie 1955, în s. Coșnița, Dubăsari. Absolvește Facultatea de Matematică și Cibernetică a Universității de Stat din Moldova în 1977. Activează la Centrul de Calcul

al aceleiași universități (1977-1991); stagiar la Institutul de Cercetări Nucleare din Moscova, doctorand la centrul de calcul al Academiei de Științe a URSS, redactor al revistei *Limba Română* (1991), șef de redacție la revista *Noi* (din 1992). Din 2003 este secretar de redacție la revista *Moldova*, serie nouă (până în 2009), *Florile dalbe* (2004-2011), șef sector la revista *Monitorul Oficial* al Republicii Moldova (din 2010), redactor-șef la ziarul de cultură creștin-ortodoxă pentru copii și adolescenți *Scara spre cer* (din 2010).

A debutat literar în revista „Moldova”, 1984. Editorial, a debutat cu placheta de versuri *Mai multă dragoste decât ură* (1989), urmată de *Palpabilitatea marginilor* (1993), *Pânzele albe ale libertății* (2000), *Linie de demarcație* (2005), *Nimeni să nu se teamă de moarte* (2011) .

Publică în revistele de cultură din Republica Moldova, România, Italia, Franța, Olanda, SUA: „Contrafort”, „România Literară”, „Limba Română”, „Convorbiri Literare”, „Poezia”, „Cronica”, „Familia”.

În cadrul revistei „Noi” la fiecare trei ani a pregătit pentru tipar și a prefațat antologii poetice, cuprinzând cele mai bune lucrări ale cititorilor apărute în paginile publicației: *Dragoste amară* (1995), *Buletin de identitate* (1998), *Pasărea de cafea* (2001), *Catargele lumii* (2004), *Sufletul cu valul nestins* (2007) și *Alb-negru asimetric* (2010).

Membru al Uniunii Scriitorilor din Moldova devine în 1990, Membru al Uniunii Scriitorilor din România din 1994.

În anul 2001, pentru volumul *Pânzele albe ale libertății*, a primit Premiul Uniunii Scriitorilor din Moldova.

Referințe

Leo Bordeianu ne propune o poezie de atmosferă cu proiecții ușor-existențiale ale întrebărilor și spaimelor nocturne, stranietăților acumulate, dalbelor flori și rarefiatului aer al iernii și ale reflecțiilor asupra timpului „marginilor” și omului ca „purtător de iluzii”. Versurile sunt dispuse spațial și ideea de a contura caligramatic stări, noțiuni, cuvinte.

Mihai Cimpoi

... De o discreție rarisimă, copleșitoare – pare cutreierat de pulsuni contradictorii. El acuză, totuși, trăiri tonifiante, cu „explozii de floare” dar și cocleala sentimentelor, este gol, trist, înaintând „în descoperirea

morții”, constatând că viața se scurge, ca o ploaie. Ultimul Leo Bordeianu a intrat într-o „viață nouă”. Știe că pentru a rezista „e nevoie de mult cântec” și își dorește un „schimb de priviri care să ne rotească”, aflându-și sinele.

Adrian Dinu Rachieru

Ispitit de reflecția consfințită în imagini providențiale, poetul Leo Bordeianu investeste în conștiința aproapelui său sămânța versului cuminte și inteligent. El împarte cu dărnicie bobii simpli ai înțelepciunii creștine, rotunjiți în sâni spicelor credinței...

Andrei Moroșanu

Mai puțin tehnicizat decât la colegii săi de generație – o tehnicizare în sensul unei împodobiri stridente fără gust și măsură, versul lui Leo Bordeianu respiră ușor într-un spațiu al sentimentului și al marginilor fragile. Cu toate acestea poemele sale apar bine așezate în măsura lor riguros și îndelung calculată. Deși expiră tribulațiile unei conștiințe, a unei sensibilități ultragiutate, această poezie reușește să-și păstreze calmul și seninătatea rostirii, degajând un aer de apropiere și dragoste.

Vasile Gârneț

Titluri pentru expoziții

Leo Bordeianu între tradiție și ironie

Leo Bordeianu – poetul cu o sensibilitate ultragiată

Leo Bordeianu – exponent al intelectualității creștine

(M.U.)

BIBLIOGRAFIE

Opera

LINIE de demarcație: versuri / Leo Bordeianu; cop.: Camil Mihăiescu. – Timișoara: Augusta, Artpress, 2005. – 104 p.

NIMENI să nu se teamă de moarte / Leo Bordeianu. – Ch.: Axios, 2011. – 74 p.

PALPABILITATEA marginilor: poeme / Leo Bordeianu; prez. graf.: T. Coman. – Ch.: Hyperion, 1993. – 140 p.

PÂNZELE albe ale libertății / Leo Bordeianu. – Timișoara: Augusta, 2000. – 108 p.

Referințe critice

BORDEIANU Leo // Dicționarul general al literaturii române. Vol. 1: A/B. – București, 2004. – P. 602.

RACHIERU, Adrian Dinu. Leo Bordeianu și „pantoful de aur” al poeziei // Rachieru, Adrian Dinu. Poeți din Basarabia / Adrian Dinu Rachieru. – București; Ch., 2010. – P. 462-472.

TRIFAN, Călina. Leo Bordeianu / Călina Trifan // Dicționarul scriitorilor români din Basarabia. 1812-2010. – Ch., 2010. – P. 64-65.

ȚURCANU, Andrei. Poezia: dezagregare în verb // Țurcanu, Andrei. Bunul-simț / Andrei Țurcanu. – Ch., 1996. – P. 73-77.

MOROȘANU, A. Peste trupul mirării ninge cu îngeri / A. Moroșanu // Lit. și arta. – 2013. – 21 febr. – P. 5.

MOROȘANU, A. Puterea generativă a luminii / A. Moroșanu // Lit. și arta. – 2013. – 16 mai. – P. 6.

CRUDU, D. O pledoarie pentru a trăi și a scrie altfel / D. Crudu // Timpul. – 2011. – 15 apr. – P. 27.

MOLDOVEANU, A. Dimensiunea creștin-ortodoxă a poetului Leo Bordeianu / A. Moldoveanu // Lit. și arta. – 2011. – 4 aug. – P. 5.

„**POEMUL** ca o poiană de lumină” / Leo Bordeianu; consemn.: Iulia Șepircă // Noi. – 2010. – Nr. 1. – P. 6-7.

**10 august – 85 de ani
de la nașterea poetului
Vitalie Filip
1930**

Vitalie Filip, poet, prozator și dramaturg pentru copii, s-a născut la 10 august 1930, în s. Dușmani, Glodeni. A absolvit Universitatea de Stat din Moldova, Facultatea de Istorie și Filologie, specialitatea Limba și Literatura română (1955). Colaborator la ziarul „Tânărul leninist”, secretar de redacție, iar din 1977 este redactor la revista „Scânteia leninistă”.

Primele versuri datează din anul 1950. Editorial, a debutat în 1956 cu placheta *Versuri*, iar în 1979 editează volumul selectiv de versuri *Diapazon*. S-a afirmat cu precădere ca poet pentru copii, editând culegerile de versuri: *Mii de tovarăși* (1961), *Iarna în codru* (1966),

Orașul din poiană (1969), *Hai băieți prin nămeți* (1976), *Spre cosmodrom* (1979), *Ia – măgăruș cuminte* (1985).

În sfera poeziei s-a manifestat prin culegerile pentru copii și tineret: *Cioc-Prim* (1959), urmată de *Prietenii se întâlnesc la drum* (1963), *Ciripici și florica soarelui* (1964), *Între munte și-ntre mare* (1968), *Răspântii* (1972).

Este alcătuitorul *Crestomației de literatură artistică pentru instituțiile preșcolare* (în colaborare, 1976). A mai publicat *Povestiri* (1980). A semnat culegeri de piese și scenete pentru teatrele de copii și tineret: *Darul primăverii* (1980), *Când pisica nu-i acasă* (1989), basmul în versuri *Căpcăunul din Hârtoș*, înscenat de Teatrul de Păpuși „Licurici”, precum și cărți de ghicitori și jocuri: *Din cartea c-un noian de file* (1982), *Cine-i mai isteț* (1986).

A întocmit antologii de piese și povestiri: *Autobuzul fermecat* (1972), *Stropi de soare* (1988), *Dintre câte sunt sub soare* (2011). În 2013 apare cartea *A fost odată ca niciodată... Legende, snoave, povestiri din lumea întregă și Popasuri pe Licuricia – planeta copiilor isteți*.

A tradus în română romanul *12 scaune* de I. Ilf și E. Petrov, unele scrieri de K. Simonov, V. Bianki, M. Prișvin, N. Pogodin, J. London, M. Twain ș.a. Opera lui Vitalie Filip a fost tradusă și în alte limbi.

Este Membru al Uniunii Scriitorilor din Moldova. „Om Emerit al Culturii” din Republica Moldova (1980), iar în 1996 Mircea Snegur l-a decorat cu Medalia „Meritul Civic”, Premiul Bibliotecii Naționale pentru Copii „Ion Creangă” pentru cartea *Popasuri pe Licuricia – planeta copiilor isteți* în cadrul Salonului Internațional de Carte pentru Copii și Tineret (2012).

Referințe

*Ai și tu în viață o menire –
Cea mai sfântă dintre câte sunt:
Împărțind destinul omenirii,
Să fii om în toate și oricând.*

***

*Afundă-ți ochii treji, copile,
În cartea c-un noian de file
A lumii noastre de sub soare*

*Și-atâtea lucruri uimitoare
Le vei afla de-a lungul vieții
De mic și pân-la... bătrânețe.*

Vitalie Filip

... Scrisul devine pentru Vitalie Filip o neconținută bucurie. Drumul propriei sale descoperiri rămâne literatura pentru cei mici: un tărâm pe care se statornicește, se confirmă. Și azi, pentru a spune ceva despre el până la urmă, n-am nevoie decât de un omagiu: aceeași modestie de altădată, aceeași răspundere în fața cuvântului, aceeași închinare la frumos.

Anatol Gugel

A scrie despre anii aceia, când nu știi încă unde se termină basmul și unde începe realitatea, e poate cel mai interesant lucru. Dar și cel mai anevoios.

... Simbolicul titlu „Răspântii”, dat de autor cărții, vine să sugereze ideea că omul însuși, fie că are numai treisprezece ani, trebuie să-și făurească destinul, să-și călească sufletul.

Vladimir Beșleagă

...Interesul pentru poezie s-a conjugat în permanență cu interesul pentru proză, scenetele de teatru au alternat traducerile, preocupările autorului fiind vaste, dar convergând cu fidelitate către literatura pentru copii... Poetul încondeiază un vers sincer și simplu, caracterizându-se prin ritmul sprintar și optimismul robust, prin comunicarea clară și precisă. În obiectiv vin aceleași probleme tradiționale ale literaturii pentru cei mici: prietenia, omul și natura, problemele etice, dragostea de țară...

Eliza Botezatu

Titluri pentru expoziții

Om în toate și oricând
Vitalie Filip – poet și prozator român
Vitalie Filip – 85 de ani de la naștere

(M.U.)

BIBLIOGRAFIE**Opera**

A FOST odată ca niciodată...: povești populare, legende, snoave, povestiri din lumea întreagă / Vitalie Filip; il.: Estela Răileanu. – Ch.: Epigraf, 2013. – 104 p.: il.

CINE-I mai isteț? / Vitalie Filip; des.: Lică Sainciuc. – Ch.: Lit. artistică, 1986. – 112 p.: il.

CÂND pisica nu-i acasă: culeg. de scenete / Vitalie Filip; il.: A. Evtuşenco. – Ch.: Lit. artistică, 1989. – 144 p.: il.

CUM mi-am petrecut vacanța sau între munte și mare: povestire / Vitalie Filip; il.: Estela Răileanu. – Ed. a 2-a. – Ch.: Epigraf, 2012. – 80 p.: il.

DIN cartea c-un noian de file: un mănunchi de ghicitori pentru voi și frațiori / Vitalie Filip; il.: I. Rostova. – Ch.: Lit. artistică, 1982. – 23 p.: il.

DINTRE câte sunt sub soare: poezii pentru copii / Vitalie Filip; cop. și il.: Igor Hmelnițchi. – Ch.: Lumina, 2011. – 96 p.

IA – MĂGĂRUȘ cuminte / Vitalie Filip; il.: E. Camin. – Ch.: Lit. artistică, 1985. – 48 p.: il.

POPASURI pe Licuricia – planeta copiilor isteți / Vitalie Filip; il.: Estela Răileanu. – Ch.: Epigraf, 2012. – 103 p.: il.

SCENETE pentru copii / Vitalie Filip; il.: Estela Răileanu. – Ch.: Epigraf, 2013. – 192 p.: il.

SKAZKI u ognâ: stihotvorenîâ / Vitalie Filip; hudož.: G. Popescu. – Ch.: Lit. artistică, 1985. – 59 p.: il. color.

STROPI de soare: povestiri / Vitalie Filip; pict.: V. Ganea. – Ch.: Lit. artistică, 1988. – 254 p.

Referințe critice

BEȘLEAGĂ, Vladimir. Kniga našego detstva / Vladimir Beșleagă // Filip, Vitalie. Pereput'â / Vitalie Filip. – Ch., 1977. – P. 307-311.

FILIP Vitalie // Dicționarul general al literaturii române. E/K. – București: Univers Enciclopedic, 2005. – P. 148.

FILIP Vitalie // Dicționarul scriitorilor români din Basarabia. 1812-2010. – Ed. a 2-a rev. și compl. – Ch., 2010. – P. 244-245.

VITALIE Filip // Scriitorii Moldovei în lectura copiilor și adolescenților: dict. biobibliogr. / Bibl. Naț. pentru Copii „Ion Creangă”; alcăt.: Maria Harea, Elena Cugut. – Ch., 2004. – P. 175-177.

DOAR prin jocuri și prin carte poți ajunge hăt departe!: [Vitalie Filip. „Popasuri pe Licuricia – planeta copiilor isteți”] // Florile dalbe. – 2013. – 12 sept. – P. 4.

**28 octombrie - 95 de ani
de la nașterea pictoriței
Valentina Rusu-Ciobanu
1920**

La 28 octombrie 1920, la Chișinău, se naște artista plastică basarabeană Valentina Rusu-Ciobanu. Încă din anii de liceu este atrasă de misterul și armonia culorilor. Ca îndrumător l-a avut pe fratele Victor, care studiasse la Școala „Belle Arte” din Chișinău. Din 1938 și până în 1940 a studiat la Școala de Arte din Chișinău. Dovedind capacități deosebite, continuă studiile la Academia de Arte Plastice din Iași (1942-1944, astăzi Universitatea de Arte „George Enescu”), Facultatea de Arte Vizuale și Design, iar din 1946 – Școala de Arte Plastice „I. Repin” din Chișinău. I-a avut ca învățători pe Auguste Baillayre, un personaj spectaculos al artelor plastice din perioada interbelică, care a exercitat o influență enormă asupra formării artistei sub aspectul abilităților sale tehnice, concepțiilor estetice, dar și pe renumitul sculptor Alexandru Plămădeală, în clasa căruia a studiat desenul. Urmează o stagiere la baza de creație din Senej, Moscova, urmată de un workshop la Moscova în 1949. Participă la tabere de creație în Federația Rusă în 1951, 1952 și 1954. Lucrează în mai multe genuri: portret, tablou, peisaj, natură statică. Tânăra pictoriță a început să-și expună lucrările din 1946, iar debutul a avut loc în 1950 cu lucrări în spirit tradițional: *Fata cu ulciore* (sfârșitul anilor 40 – începutul anilor 50), *Fata la fereastră* (1957), *La bal mascat*, *Invitație la dans*, *Plantarea pomilor* (1961), *Portretul lui Emil Loteanu* (1964), *Vizita doctorului* (1971), *Portretul actorului Dumitru Fusu* (1964), *Foc de artificii* (1966), *Micul dejun* (1979, 1980), *Scriitorul Serafim Saka* (1996) etc.

A avut expoziții personale în 1961 – Chișinău, 1984 – Muzeul de Arte din Chișinău, 2000 – Biblioteca Națională, Chișinău. A participat și la expoziții de grup. Din 1947-1980 participă la aproape toate expozițiile organizate de Uniunea Artiștilor Plastici din Moldova, iar în 2009 participă la expoziția „Bessarabia Moia” (curator Ruxandra Garofeanu și Vladimir Bulat), Galeria Artmark, București. Lucrările sale au fost

expuse și peste hotarele republicii: Moscova (1957), Sofia, Bulgaria (1961), Varșovia, Polonia (1963), Montreal, Canada (1968), Plovdiv, Bulgaria (1970, 1971), București, România (1975), Irak (1975), Siria (1975).

Valentina Rusu-Ciobanu practică și scenografia. Ei îi aparțin decorurile pentru spectacolele *Radu Ștefan Întâiul și Ultimul* (Teatrul „Lucefărul”) și *Păsările tinereții noastre* (Teatrul Mic din Moscova). Un gust estetic deosebit denotă peisajele și naturile statice: *Natura statică, Vedere din Crimeea, Cană ș.a.*

Puritatea culturii, valoarea energetică, luminozitatea sunt calitățile pe care pictorița le valorifică și transpune în limbaj modern. Dacă în perioada de la începutul activității creatoare pictorița și-a asumat o percepție și o interpretare dramatică, lirică, apoi, în continuare, gama modalității de interpretare se lărgeste prin acreditarea în apanajul modalității de expresie a entităților filozofic, parabolă, primitivism.

Este Membru al Uniunii Artiștilor Plastici din URSS din 1948, Membru al Uniunii Artiștilor Plastici din Moldova.

De-a lungul anilor, pentru participarea activă la viața artistică, s-a învrednicit de mai multe premii și mențiuni, printre care: Ordinul „Insigna de Onoare” (1961), Medalia de Argint a EREN (1966), Laureată a Premiului de Stat (1974), „Maestru Emerit în Artă” din RSSM (1980), Artist al Poporului din RSSM (1985), Cavaler al Ordinului Republicii (1996), Premiul Uniunii Artiștilor Plastici pentru întreaga activitate și prosperarea artelor plastice (1998), Medalia „Dimitrie Cantemir” a AȘ a Moldovei (2009), Cetățean de Onoare al Chișinăului (2010).

De 20 de ani nu mai pictează, i-a cedat vederea. În anul 2010 Galeria de Arte „Constantin Brâncuși” din Chișinău a găzduit cea mai amplă expoziție personală, prilejuită de jubileul artistei, expoziție ce a impresionat prin dimensiuni și înaltă valoare artistică a minunatelor opere de artă create pe parcursul a mai multor decenii.

Referințe

... Am avut un ideal: să particip la viață în general și, mai ales, la viața spirituală în special. A fost o dorință mare a mea, încă din tinerețe – de a pătrunde în viața artei plastice. Alte lucruri parcă nici nu m-au prea interesat. Pictura îmi era de ajuns. Dorința de a afla cât mai multe nu m-a părăsit niciodată. Aici nu ai odihnă, nu trebuie să obosești (...). Dacă mă

uit în trecut, nu văd lucruri triste. Eu le-am uitat. (...) Întotdeauna există ceva frumos. Esențialul e să observi acest frumos, să te bucuri, să-l poți trăi, să fie al tău ...

***

Chiar dacă aș fi dorit să ascund ceva de oamenii acestui plai, nu aș fi reușit din simplul motiv că i-am iubit exemplar. Țara și poporul sunt cele două lumini, care mi-au călăuzit viața... Și eu am trăit deschis și onest, dăruindu-mă culorilor și amestecându-mă cu ele...

Valentina Rusu-Ciobanu

Opera Valentinei Rusu-Ciobanu s-a constituit de-a lungul a cinci decenii și jumătate de muncă și dăruire în liniștea atelierului. Personalitate marcantă a culturii românești din stânga Prutului, Valentina Rusu-Ciobanu este pentru multe generații de creatori și admiratori un exemplu de credință în artă, pe care a înțeles să o practice cu devotament și exigență. A fost interesată de-a lungul carierei în reprezentarea vieții sub toate aspectele, rămânând întotdeauna sub tutela măsurii și a bunului simț.

Emilia Ghețu

Valentina Rusu-Ciobanu aparține acelei generații de artiști plastici basarabeni care s-au format încă în ambianța culturală a României interbelice, dar a căror activitate de creație s-a desfășurat în a doua jumătate a secolului XX, în contextul extrem de contradictoriu al realităților social-politice dictate de regimul totalitar comunist.

Elaborând o nouă poetică a imaginii, plasticiana a îmbrățișat maniera sinceră a „artei naive”, manieră în care șarja, grotescul, umorul bonom veneau oarecum în replică la clișeele și principiile promovate de regim. A experimentat reușit în cheie fotorealistă, a folosit posibilitățile intertextualității și ale oniricului, creând tablouri cu profunde semnificații metaforice. Este o ființă portretistă, multe dintre lucrările sale fiind achiziționate în muzee.

Constantin I. Ciobanu

Pictura Valentinei Rusu-Ciobanu este o simbioză de „realism poetic” și „spirit original”.

Sofia Bobernaga

Stilul pentru care a optat pictorița putea fi „citat” în perioada regimului sovietic totalitar ca o „subversiune sublimată”, risc pe care Valentina Rusu– Ciobanu și l-a asumat.

Vladimir Bulat

În persoana Valentinei Rusu–Ciobanu identificăm o artistă înzestrată cu o mare forță de analiză, o artistă care se află într-o asiduă căutare a noilor și diverselor modalități de expresie. Valentina Rusu–Ciobanu în istoria picturii este considerată drept un maestru excelent al portretului psihologic, care refuză tipul–canon de portret centric, până la jumătate, limitat de cadru. Mai e ceva: portretele ei necesită o viziune activă, trezesc curiozitatea vizitatorului.

E. Costina

Titluri pentru expoziții

Pictura este domeniul în care am trăit

A reușit un vis într-un portret

Valentina Rusu–Ciobanu – o artistă de excepție

Sublima poezie a pictorului – Valentina Rusu–Ciobanu

(M.U.)

BIBLIOGRAFIE

Referințe critice

BOBERBAGA, Sofia. Valentina Rusu-Ciobanu / Sofia Bobernaga. – Ch.: Lit. artistică, 1978. – 78 p. – (Artiști plastici din Moldova).

CIOBANU, Constantin I. Valentina Rusu-Ciobanu / Constantin I. Ciobanu. – Ch.: ARC, 2003. – 152 p. – (Maestri basarabeni din secolul XX).

CUPCEA-JOSU, Argentina. Rusu-Ciobanu Valentina / Argentina Cupcea-Josu // Chișinău: encicl. – Ch., 1997. – P. 404.

NASTAS, T. Valentina Rusu-Ciobanu / T. Nastas // Calendar Național. 2010 / Bibl. Naț. a RM. – Ch., 2009. – P. 214-215.

PURICE, Lucia. Sub semnul tinereții spirituale // Purice, Lucia. A patra dimensiune / Lucia Purice, Vlad Zbârciog. – Ch., 1991. – P. 42-50.

RUCAN, Lora. „Sunt un Robinson Crusoe, căci fac să triumfe civilizația cu posibilități minime...” // Rucan, Lora. Voci umane, destine neordinare / Lora Rucan. – Ch., 2006. – P. 218-221.

VALENTINA Rusu-Ciobanu // Calendar Național. 2000 / Bibl. Naț. a RM . – Ch., 1999. – P. 272.

ZAMURA, Elena. Rusu-Ciobanu Valentina / Elena Zamura // Femei din Moldova: encicl. – Ch., 2000. – P. 245.

BORZIN, Aurelia. Rezistența unei „subversiuni sublimată” / Aurelia Borzin // Ziarul Național. – 2014. – 31 ian. – P. 18.

RUSU-HARABA, Anastasia. Nefrica de a fi așa cum ești / Anastasia Rusu-Haraba // ArtInfinit. – 2011. – Nr. 1-3. – P. 5.

STATI, Larisa. Valentina Rusu-Ciobanu, Cetățean de Onoare al Chișinăului la 90 de ani / Larisa Stati // Fashion VIP. – 2011. – Nr. 11. – P. 136-139.

BURAC, Andrei. Generația – veșnica repetiție a vieții / Andrei Burac // BiblioPolis. – 2010. – Nr. 4. – P. 121-124.

BURAC, Andrei. Incontestabila maestră a penelului / Andrei Burac // Moldova. – 2010. – Nr. 9-10. – P. 52-57.

NECHIT, Irina. Să redescoperim talentul uriaș al Valentinei Rusu-Ciobanu / Irina Nechit // Jurnal de Chișinău. – 2010. – 26 oct. – P. 10.

OMUL săptămânii – Valentina Rusu-Ciobanu, artist plastic // Timpul. – 2010. – 15 oct. – P. 3.

POSTOLACHE, Gheorghe. Valentina Rusu-Ciobanu / Gheorghe Postolache // „a” MIC”. – 2010. – Nr. 10. – P. 2.

TAMAZLÂCARU, Elena. Valentina Rusu-Ciobanu și expoziția sa jubiliară / Elena Tamazlâcaru / Lit. și arta. – 2010. – 28 oct. – P. 6.

Dedicații lirice

LOTEANU, Emil. Pasărea măiastră: Valentinei Rusu-Ciobanu // Loteanu, Emil. Ritmuri: versuri / Emil Loteanu. – Ch., 2007. – P. 89.

**13 noiembrie – 85 de ani
de la nașterea scriitorului
Mihail Garaz
(1930 – 1990)**

Personalitate de înaltă cultură, complexă, în care activau poetul, ecologul, antropologul și psihologul, Mihail Garaz s-a născut la 13 noiembrie 1930 în s. Susleni, Orhei, în familia lui Macar Garaz și a

Nadejdei Caraman. Studiile le face la școala medie din satul natal (1939-1950). În 1951 se înscrie la Facultatea de Filologie a Universității de Stat din Chișinău, pe care o abandonează o lună mai târziu, devenind învățător de limba franceză la școala din satul Susleni, iar în 1952 susține examenele de admitere la Institutul Pedagogic din Tiraspol, Facultatea de Științe Naturale, apoi se transferă la cursurile fără frecvență, activând ca profesor de chimie și biologie la școala medie din Zubrești, Strășeni. După absolvirea institutului, în 1958, se transferă la școala medie din satul natal.

Pe parcursul vieții sale zbuciumate Mihail Garaz a activat în calitate de colaborator al secției enciclopedice din cadrul Academiei de Științe a Moldovei, redactor literar la televiziune, profesor la Institutul Pedagogic „Ion Creangă” din Chișinău.

Între anii 1952-1965 a publicat în presa periodică o serie de versuri, povestiri și materiale publicistice.

Editorial, a debutat în 1966 cu placheta de versuri *Cântec în septembrie*. Pe parcursul activității literare a publicat culegerile de versuri, proză și publicistică *Ceașca de porțelan* (1971), *Salcie albă* (1972), *Din valea Răutului* (1973), *Perseverența* (1975), *Enigma FP?* (1976), *Adevărul și inima și Orașul de mărgean* (1977), *Meșter și zburător* (1981), *Semnele șarpelui* (1982, tradusă în 1988 și în limba rusă), *Sărbătoarea memoriei* (1986), *Relație diagonală* (1988) și *Apa: descrieri și aspecte fizico-matematice* (1969), plachetele de versuri și proză pentru copii *Cir-Li-Lai* (1968), *Clasa noastră* (1985), *Comandantul* (1987), *Avanpost ecologic și Izvorul din codrul verde* (2002), *Dator o veșnicie* (2007), *Semnele șarpelui* (2008). *Steaua poetului de dincolo de stele* este un omagiu pe marginea activității și vieții lui Mihail Garaz (2009). Biblioteca Publică Orașenească „A. Donici” din Orhei a editat în 2007 biobibliografia lui Mihail Garaz *O viață sub semnul diagonalei*.

A tradus din creația scriitorilor M. Prișvin, A. Virghelis ș. a.

Membru al Uniunii Scriitorilor din Moldova devine în 1967.

În 1986 primește Diploma de Onoare și locul III la Concursul literar pentru cea mai reușită lucrare pentru preșcolari și elevii școlii primare, Premiul Uniunii Scriitorilor din Moldova pentru volumul de proză *Povestirile corăbierului* (1993, post-mortem), iar în 1999, în semn de înaltă apreciere a activității sale de om, scriitor și cetățean, a fost decorat post-mortem cu Medalia „Mihai Eminescu”.

A fost asasinat la 13 spre 14 iulie 1990 în curtea casei sale din satul

Trebujeni (Orhei). Așa s-a încheiat soarta unui om cu mintea luminată, muncitor cu mare dăruire de sine și cu sufletul curat.

Întru înveșnicirea memoriei omului și scriitorului Mihail Garaz, din inițiativa vecinilor de bloc, în curtea casei din Chișinău, în care a locuit ultimii ani de viață, a fost înălțată și sfințită o răstignire.

În noiembrie 1994, întru comemorarea scriitorului, în satul Trebujeni, Orhei, bibliotecii din această localitate i s-a conferit numele scriitorului Mihail Garaz.

Referințe

*Sunt omul ce merge spre ziua de mâine,
Venind dintre vremuri bătrâne;
Și pașii, din urmă, ba sunt, ba nu-s –
Semnul trudei peste ei am pus...*

***

Lumea trebuie alcătuită nu cu oameni, ci cu oameni buni. Că omul bun și drept este o piatră mai scumpă și mai rară decât nestematele din prundiș. El nu se naște – se alcătuiște cu încetul, dacă vrea și dacă nu tăgăduiește faptele bune ale altora...

***

... Plutesc prin aerul Patriei și-i culeg florile cu duiumul și mă bucur de iarbă, de mugur și chiar de fiece piatră ce stă să-mi împiedice drumul.

Mihail Garaz

Mihail Garaz a înregistrat în scrisul său poetic din ultimii ani evidente progrese de ordin artistic. Poetul s-a interiorizat, și-a disciplinat versul în sensul unui clasicism programatic, a obținut o acuratețe stilistică ce îi face cinste.

Acest romantism juvenil, raportat la vârsta poetului, aduce un spor de reflexivitate, accentuând tema trecerii timpului, punând problema veche și mereu nouă – cea a împlinirii umane. Este o seninătate și o demnitate care marchează versurile, dându-le un aer hieratic, contur clar.

Mihai Cimpoi

Și în proză, ca și în poezie, Mihail Garaz preferă reflecția cu adresă concretă. Nu acceptă jocul de-a fantezia sau imaginea distractivă. El ocolește trepidația simbolică, abstractă. Totul se supune în el unei ordonări calme și lucide. Până și enigma se vrea în creațiile sale manifestată așa cum se ridică ea din neînțelesuri, ca o auroră, adică înfățișându-se mai mult sub semnul uimirii.

Timofei Roșca

Destin pe cât de tragic, pe atât de luminos, Mihail Garaz a fost nu numai un bun poet, prozator, ziarist, publicist, ci și un chimist profesionist de cea mai înaltă probă.

Fără îndoială, Mihail Garaz a fost o conștiință și un om al inspirației, cu un suflet mai înalt decât muntele și mai greu decât plumbul și chiar uranul. Fire extraordinar de sensibilă, impresionabilă și vulnerabilă, Mihail Garaz era pornit prin convingere spre a restabili, a recupera echilibrul afectat de pe Terra. Voi, cititori din viitor, să nu-l uitați pe mult regretatul cărturar Mihail Garaz.

Dumitru Batîr

Personalitate cu un acut simț civic, de o rară omenie și o dăruire totală, Mihail Garaz, ecologistul și omul de cultură, a făcut mult pentru detoxicarea conștiinței și depoluarea plaiului, s-a ridicat în apărarea patrimoniului natural și spiritual, a pledat pentru reîntoarcerea valorilor naționale și a armoniei dintre om și natură. A fost un patriot dar și un bărbat al neamului nostru.

*Colectivul executiv
al Mișcării Ecologice din Moldova*

Titluri pentru expoziții

O viață de om între oameni și cărți
Un poet martir basarabean
Steaua poetului de „după stele”

(M.U.)

BIBLIOGRAFIE

Opera

AVANPOST ecologic: publicistică; Relație diagonală: proză / Mihail Garaz; cop.: Iaroslav Oliinik. – Ch.: Pontos, 2001. – 346 p.

CEAȘCA de porțelan / Mihail Garaz; pict.: A. Gherber. – Ch.: [s.n.], 2010. – 30 p.

CIR-Li-Lai / Mihail Garaz; pict.: E. Camin. – Ch.: [s.n.], 2010. – 26 p.: il.

CLASA noastră: versuri / Mihail Garaz; pict.: Gh. Guzun. – Ch.: [s.n.], 2011. – 47 p.

DATOR o veșnicie: pagini alese / Mihail Garaz; cop.: Igor Hmelnițchi. – Ch.: Lumina, 2007. – 288 p.

DESTIN: versuri / Mihail Garaz; pict.: M. Bacinschi. – Ch.: Hyperion, 1991. – 180 p.

DIN valea Răutului: Povestiri. Legende / Mihail Garaz. – Ch.: [s.n.], [2011]. – 76 p.

IZVORUL din codrul verde / Mihail Garaz; cop.: Marcel Șendrea. – Ch.: Prut Internațional, 2001. – 124 p.

MEȘTER și zburător: versuri / Mihail Garaz. – Ch.: Lit. artistică, 1981. – 111 p.

OPERE complete în 6 volume / Mihail Garaz; cop.: Ruxanda Romanciuc. – Ch.: Pontos, 2010.

POD znakom zmei: povest' / Mihail Garaz; hudož.: Iu. Șvarț. – Ch.: Lit. artistică, 1988. – 202, [2] p.: il.

POVESTIRILE corăbierului: nuvele / Mihail Garaz; cop.: S. Hămuraru. – Ed. a 2-a rev. și compl. – Ch.: Hyperion, 1993. – 194, [1] p.

SĂRBĂTOAREA memoriei / Mihail Garaz. – Ch.: Dragodor, 2002. – 224 p.

SEMNELE șarpelui / Mihail Garaz; cuv. înainte: Nicolae Bătrânu; pict.: Aurel Guțu. – Ed. a 2-a rev. – Ch.: Pontos, 2008. – 224 p.: il.

Referințe critice

O VIAȚĂ sub semnul diagonalei: Mihail Garaz: biobibliogr. / Bibl. Publică Orășenească „Alexandru Donici” (Orhei); alcăt.: Elena Crudu. – Ed. a 2-a rev. și compl. – Orhei, 2007. – 136 p. – (Personalități orheiene).

CIMPOI, Mihai. [Mihail Garaz] // Cimpoi, Mihai. Basarabia sub steaua exilului / Mihai Cimpoi. – București, 1994. – P. 117.

CIMPOI, Mihai. Schimbarea la față: [Mihail Garaz] // Cimpoi, Mihai. O istorie deschisă a literaturii române din Basarabia / Mihai Cimpoi. – Ed. a 2-a rev. și adăug. – Ch., 1997. – P. 216.

CIOCANU, Ion. Mihail Garaz și destinul său // Ciocanu, Ion.

Dincolo de literă: (incursiuni critice în procesul literar contemporan) / Ion Ciocanu. – Timișoara, 2002. – P. 54-63.

MARDARE, Marcela. Zborul spre lumină / Marcela Mardare // Garaz, Mihail. Opere complete în 6 volume. Vol. 2: Versuri / Mihail Garaz. – Ch., 2010. – P. 7-12.

GARAZ Mihail // Dicționarul general al literaturii române. E/K. – București, 2005. – P. 248.

MIHAIL Garaz // Scriitorii Moldovei în lectura copiilor și adolescenților: dict. biobibliogr. / Bibl. Naț. pentru Copii „Ion Creangă”; alcăt.: Maria Harea, Elena Cugut. – Ed. a 2-a rev. și compl. – Ch.: Prut Internațional, 2004. – P. 182-185.

PALLADI, Tudor. „Steaua” poetului de „după stele” / Tudor Palladi // Garaz, Mihail. Opere complete în 6 volume. Vol. 1: Versuri / Mihail Garaz. – Ch., 2010. – P. 7-14.

RACHIERU, Adrian Dinu. Un cruciat „ecosof”: Mihail Garaz // Rachieru, Adrian Dinu. Poeți din Basarabia / Adrian Dinu Rachieru. – București; Ch., 2010. – P. 263-264.

SLUTU-SOROCEANU, Nina. Scriitorul-pedagog Mihail Garaz / Nina Slutu-Soroceanu // Garaz, Mihail. Opere complete în 6 volume. Vol. 3: Versuri. Povestiri pentru micul cititor / Mihail Garaz. – Ch., 2010. – P. 9-11.

ȚOPA, Efimia. Garaz Mihail / Efimia Țopa // Dicționarul scriitorilor români din Basarabia. 1812-2010. – Ed. a 2-a rev. și compl. – Ch., 2010. – P. 254-255.

CIOCANU, Ion. Omagiu unui regretat poet și publicist / Ion Ciocanu // Florile dalbe. – 2010. – 25 febr. – P. 7.

Dedicații lirice

BUCUȘCANU, Mariana. De ce?: dedicație regretatului Mihail Garaz / Mariana Bucușcanu // „a” MIC”. – 1997. – Nr.4. – P. 5.

COCARCEA, Vasile. Trezește-te, Moldovă...: se dedică poetului martir Mihail Garaz / Vasile Cocarcea // Cocarcea, Vasile. Mesajul Neamului: versuri / Vasile Cocarcea. – Ch., 2011. – P. 55.

ROȘCA, Agnesa. Această sfântă fremătare: (lui Mihail Garaz) // Garaz, Mihail. Avanzpost ecologic / Mihail Garaz. – Ch., 2001. – P. 344.

ROȘCA, Agnesa. Mirul de credință și iubire / Agnesa Roșca // Lit. și arta. – 2002. – 18 iul. – P. 3.

ZBÂRCIOG, Vlad. ... Nimic nu mai poate opri evoluția speciei: memoriei lui Mihail Garaz / Vlad Zbârciog // Lit. și arta. – 1997. – 23 ian. – P. 5.

**3 decembrie – 65 de ani
de la nașterea poetului
Ion Anton
1950**

Poetul și prozatorul Ion Anton s-a născut la 3 decembrie 1950 în s. Ghelăuza, Strășeni. În 1958 este înscris elev la școala de opt ani din satul natal, pe care o absolvete în 1966. Își continuă studiile la Școala nr.1 din Strășeni, dar examenele de absolvire le susține în 1969 la Școala medie a sanatoriului pentru copii și adolescenți „Dubăsar” din satul Carantin (azi Dzerjinskoe), raionul Dubăsari, unde s-a tratat de o afecțiune pulmonară. Între anii 1969-1972 a muncit ca strungar la uzina „Electrotocipribor” (actualmente „Introsop”) din Chișinău. În această perioadă publică versuri în ziarul „Tinerimea Moldovei” și frecventează cenaclul literar „Luceafărul” de pe lângă aceeași publicație (conducătorul cenaclului – poetul Liviu Damian). Din 1972 devine student la Facultatea de Litere (secția jurnalism) a Universității de Stat din Moldova. În 1977 absolvete cu mențiune universitatea și este angajat la săptămânalul Uniunii Scriitorilor „Literatura și arta” în calitate de corespondent, apoi în funcție de secretar de redacție (1978-1983). Din 1987 se transferă la ziarul „Tânărul leninist” (actualmente „Florile dalbe”), unde exercită pe rând funcția de secretar responsabil, apoi cea de redactor-șef adjunct. În 1994 este numit, prin concurs, redactor-șef al săptămânalului „Florile dalbe”, unde activează până în prezent.

Debutează literar în culegerile de versuri *Dintre sute de catarge*. Debutul editorial este marcat de *Vamă pentru speranță*, în 1983, urmat de *Viitorul ca moștenire*, în 1992.

Semnează cărți de versuri pentru copii: *Buna dimineața, Ziuă!* (1986), *Garderoba veselă* (1988), *Alfabetul pe portativ* (1998, în colaborare cu compozitorul Mihai Ungureanu), *Semaforul* (2000), *Cuibul soarelui* (2003). În anul 2010 apare cartea pentru copii *Veseli îndrumar pentru vestiar* (o versiune nouă a *Garderobei vesele*), *Căderea sentimentală pe gânduri* (2010), *De ce? Enciclopedie pentru fete și băieți curioși* (2011), *FOKA*, roman-cronică (2012), *Viața ca amintire* (roman, 2013).

Este membru al Uniunii Scriitorilor din Moldova (1990) și al Uniunii Scriitorilor din România, Filiala Chișinău (1996). Membru al Uniunii Jurnaliștilor din Moldova.

Pentru merite în dezvoltarea literaturii, activitate publicistică prodigioasă și contribuție la promovarea valorilor naționale pe parcursul anilor i s-au decernat mai multe premii și mențiuni: Meritul Civic (2000), Premiul Ligii Jurnaliștilor Profesioniști „Pentru înalt profesionalism jurnalistic și merit personal deosebit în activitatea presei” (2002), Premiul Internațional pentru Calitate și Excelență „Steaua Calității”, categoria Aur, decernat la Paris revistei „Florile dalbe”, de B.I.D. (Business Initiative Directions) (2008), Ordinul de Onoare (2010), Premiul pentru poezie al săptămânalului „Literatura și arta” (2010), Diploma de gradul I a Guvernului Republicii Moldova (2010), Premiul Internațional ERA CALITĂȚII, categoria Platină, instituit de B.I.D. cu sediul la Madrid, Spania (2010), Premiul BM „B.P. Hasdeu”, acordat în cadrul Salonului Internațional de Carte pentru Copii și Tineret pentru cartea *Vesel îndrumar pentru vestiar* (2011), Premiul Salonului Internațional de Carte pentru Copii și Tineret „Carte cognitivă”, acordat pentru volumul *Enciclopedia De Ce?* (2012), Premiul Asociației Oamenilor de Creație pentru romanul-cronică *FOKA*(2012), Premiul Ministerului Educației al Republicii Moldova pentru *Enciclopedia DE CE?* în cadrul Salonului de Carte 2012, Premiul „Danaster” pentru cartea *FOKA*, Fundația Culturală „Eco Art” din Iași (2013), Premiul Ministerului Tineretului și Sportului al Republicii Moldova pentru romanul *Viața ca amintire*, Salonul Internațional de Carte pentru Copii și Tineret (2014).

Referințe

*Sunt călător și mă întorc din vise
Pe-același drum în punctul inițial
Cum s-ar întoarce-n largul mării-nvinse,
Câte un pic topindu-se, un val.
În calea mea-s atâtea urme scrise,
Pe care le-nnoiesc cu pasu-mi, pal:
Sunt călător și mă întorc din vise
Pe-același drum în punctul inițial.*

Ion Anton

Ion Anton proiectează destine prinse în vârtejul istoriei basarabene faste sau nefaste, al trăirii vieții la cotele înalte ale dragostei, bucuriei funciare și tristeții destinale, ardorii etice. Patosul spovedaniei nu împiedică cursul narativ să se desfășoare într-o albie a firescului naturaleții, Ion Anton lăsând totul să curgă de la sine, într-un stil poetic fără emfază și note silite. Un merit de seamă e și acela de a spune lucrurilor pe nume, din perspectiva Adevărului Istoriei, destinul Ghelăuzei simbolizând însuși destinul Basarabiei românești.

Mihai Cimpoi

Ion Anton își asumă condiția cronicarului care dă sama de ceea ce scrie: baștina, Moldova, deportările și ghețurile siberiene, tragedia ostașilor moldoveni care au luptat în Afganistan, agresiunile de tot felul, nu numai asupra omului, dar și cele săvârșite de om împotriva naturii – cauză și consecință a degradării condiției umane...

Nicolae Turtureanu

Pe lângă calitatea de poet, Ion Anton mai este și un ziarist bun, când enigmatic și sarcastic, când liric și plin de umor, când încrâncenat și intransigent. În tot ceea ce scrie el lasă impresia de onestitate și forță morală. Îl crezi pe cuvânt, trăiești cu sufletul poeziei scrise de el, în care se vede ca în oglindă perspectiva vieții, mai ales problemele generației în creștere.

Poezia, proza și publicistica lui Ion Anton sunt puse în slujba națiunii și culturii române. Ele îi conturează profilul unui om înzestrat, sensibil la prefacerile din societate, la care își pune nemijlocit umărul îndemnându-i și pe alții să o facă.

Ion Leu

Titluri pentru expoziții

Poetul metaforei
Cavaler al florilor dalbe
Ion Anton – fidelul îndrăgostit de cuvânt
Rondelurile unui călător întors din vise

(M.U.)

BIBLIOGRAFIE

Opera

ALFABETUL pe portativ / Ion Anton. – Ch.: Litera, 1998. – 40 p.: il.

CĂDERE sentimentală pe gânduri: scrieri alese / Ion Anton. – Ch.: Lumina, 2010. – 352 p.

CUIBUL soarelui / Ion Anton; cop.: Camil Mihăiescu. – Timișoara: Artpress, 2003. – 62 p.

DE CE?: enciclopedie pentru fete și băieți curioși / Ion Anton; pref.: Claudia Partole; cop.: Valeriu Oprea. – Ch.: Silvius Libris, 2001. – 319 p.

FOKA / Ion Anton. – Ch.: Silvius Libris, 2012. – 334 p.

GARDEROBA veselă / Ion Anton; il.: Violeta și Radu Diordiev. – Ch.: Princeps, 2006. – 55 p.: il.

MĂINE nu va fi ieri: (101 poeme de dragoste) / Ion Anton. – Timișoara: Augusta, 2002. – 134 p.

NECUPRINSUL punctului: versuri / Ion Anton; cop.: Iaroslav Oliinik. – Ch.: Pontos, 2005. – 95 p. – (Pegasus).

RONDELURILE călătorului / Ion Anton; prez. graf.: Aurel Guțu. – Ch.: Ed. Uniunii Scriitorilor, 1997. – 120 p.

VESEL îndrumar pentru vestiar / Ion Anton; prez. graf.: Maxim Cerevcov. – Ch.: Silvius Libris, 2010. – 64 p.: il.

VIATA ca amintire: roman / Ion Anton. – Ch.: Iulian, 2013.

VIITORUL ca moștenire / Ion Anton; prez. graf.: Simion Zamșa. – Ch.: Hyperion, 1992. – 176 p.: il.

ZODIA Zimbrului / Ion Anton; cop.: Camil Mihăiescu. – Timișoara: Augusta; Artpress, 2004. – 79 p.: il.

Referințe critice

ANTON Ion // Dicționarul general al literaturii române. Vol. 1: A/B. – București, 2004. – P. 194.

CIMPOI, Mihai. Generația „ochiului al treilea” (reabilitarea esteticului) // Cimpoi, Mihai. Istoria literaturii române din Basarabia: compendiu / Mihai Cimpoi. – Ch., 2003. – P. 355-356.

CIOCANU, Anatol. Ion Anton / Anatol Ciocanu // Dicționarul scriitorilor români din Basarabia. 1812-2010. – Ch., 2010. – P. 16-17.

CIOCANU, Ion. Ion Anton. Instructivă și agreabilă „Zodia Zimbrului” // Ciocanu, Ion. Nevoia de vase comunicante sau cartea între scriitor și cititor / Ion Ciocanu. – Ch., 2006. – P. 385-388.

CIOCANU, Ion. Ion Anton: polivalența necesară // Ciocanu, Ion. Salahorind: Articole, cronici, portrete și medalioane literare. Eseuri răzlețe / Ion Ciocanu. – Ch., 2008. – P. 174-183.

ION Anton // Aniversări culturale. 2005 / Bibl. Naț. pentru Copii „Ion Creangă”. – Ch., 2004. – P. 126-129.

ION Anton // Aniversări culturale. 2010 / Bibl. Naț. pentru Copii „Ion Creangă”. – Ch., 2009. – P. 223-228.

ION Anton // Scriitorii Moldovei în lectura copiilor și adolescenților: dicț. biobibliogr. / alcăt.: M. Harea, E. Cugut. – Ch., 2004. – P. 13-15.

VODĂ, Gheorghe. Pe drumul nesfârșit al poeziei // Anton, Ion. Vamă pentru speranță / Gheorghe Vodă. – Ch., 1983. – P. 3-5.

CIOCANU, Ion. Analiză concretă și discurs reflexiv în romanul „Viața ca amintire” de Ion Anton / Ion Ciocanu // Florile dalbe. – 2014. – 6 mart. – P. 3.

MOVILĂ, Lica. „Am venit cu ideea de a fi profesor, dar am fost elev” / Lica Movilă // Florile dalbe. – 2014. – 17 apr. – P. 2.

MOVILĂ, Lica. O carte se simte bine atunci când e citită: [Ion Anton. „Viața ca amintire”] / Lica Movilă // Florile dalbe. – 2014. – 6 febr. – P. 2.

POSTOLACHI, Veronica. Forța tămăduitoare a amintirii / Veronica Postolachi // Florile dalbe. – 2014. – 16 ian. – P. 3.

CIMPOI, Mihai. O cronică-cardiogramă, o cronică-destinogramă / Mihai Cimpoi // Lit. și arta. – 2013. – 20 iun. – P. 6.

CIOCANU, Ion. „Foka” – roman istoric inovator / Ion Ciocanu // Florile dalbe. – 2013. – 26 sept. – P. 2-3.

COLESNIC, Iurie. O sağă basarabeană: [romanul „Foka”] / Iurie Colesnic // Florile dalbe. – 2013. – 14 febr. – P. 8.

MOVILĂ, Lica. Iubirea de neam se învață: [romanul „Foka”] / Lica Movilă // Florile dalbe. – 2013. – 24 ian. – P. 2.

NOUR, Alina. „Foka” – simbol al deportării „binelui” în „rău” și viceversa / Alina Nour // Limba Română. – 2013. – Nr. 1-4. – P. 276-280.

„**SCRIITORUL** nu trebuie să coboare, ci să urce la nivelul copilului” / Ion Anton; consemn.: Petre Popa // Florile dalbe. – 2013. – 5 sept. – P. 8.

BANTOȘ, Ana. Ion Anton: punctul de vedere ca punct de sprijin / Ana Bantoș // Limba Română. – 2012. – Nr. 9-10. – P. 88-92.

CIOCANU, Ion. Încă o enciclopedie, mai a noastră: [Ion Anton, „De ce?”] / Ion Ciocanu // Florile dalbe. – 2012. – 12 apr. – P. 3.

MOVILĂ, Lica. „Foka” – o frescă a realității basarabene / Lica Movilă // Florile dalbe. – 2012. – 13 sept. – P. 2-3.

VERDEȘ, E. Hrană spirituală pentru minte și suflet / E. Verdeș // Florile dalbe. – 2012. – 19 ian. – P. 3.

CIOCOI, Gh. Înălțimea copilăriei / Gh. Ciocoi // Florile dalbe. – 2011. – 31 mart. – P. 5.

LEU, Ion. Onestitate și forță morală / Ion Leu // Lit. și arta. – 2011. – 7 apr. – P. 7.

VERDEȘ, E. Scânteia creației / E. Verdeș // Florile dalbe. – 2011. – 22 dec. – P. 3.

Dedicații lirice

CIOCOI, Gheorghe. Ghiocelul primăverii sau al învierii? / Gheorghe Ciocoi // Lit. și arta. – 2008. – 24 apr. – P. 8.

LEU, Ion. Lanul graiului: pentru Ion Anton / Ion Leu // Lit. și arta. – 2008. – 18 sept. – P. 2.

13 decembrie – 75 de ani de la nașterea compozitorului Andrei Tamazlăcaru 1940

Andrei Tamazlăcaru compozitor, etnomuzicolog, folclorist, fondatorul ansamblului „Tălăncuța”, s-a născut la 13 decembrie 1940 în s. Grăseni, Ungheni. Pe parcursul anilor 1961-1964 studiază la Școala muzical-pedagogică de la Călărași, clasa Dirijat coral. În anul 1964 devine student al Institutului de Arte „Gavriil Musicescu” (actualmente Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice) de la Chișinău, Facultatea Dirijat coral.

După absolvirea facultății, în anul 1969, este invitat să lucreze la Catedra de Folclor a Conservatorului (1969-1979). A activat și la Casa de Creație Populară de la Chișinău în calitate de metodist (1979-1990), iar în 1980 devine conducător artistic și dirijor al Ansamblului etnofolcloric „Tălăncuța”.

Pe parcursul anilor 1980-1989 a fost consultant al Societății Corale din cadrul Uniunii Muzicienilor din Moldova.

Andrei Tamazlăcaru își dedică întreaga viață studierii și culegerii folclorului, în special muzicii, organizează nenumărate expediții etnofolclorice prin toată Moldova și nu numai, editând mai multe culegeri, printre care: *Trandafir bătut la poartă* (1980), *Răsărit-a, semănat* (1994), *Lui, lui, lui...* (1996), *Antologia cântecului pascal* (1996), *Tăpușele, tăpușele* (1998). În anul 2000 editează cărțile *Vă invită Maria Bieșu, Pe drumul dorului* (2001), *Aprindeți luminile* (2003), *Vin, bădiță, vin diseară* (2006), *Astă seară-i seară mare* ș.a.

În 1996 organizează primul Festival de Folclor din republică.

Titlul Onorific „Lucrător Emerit al Culturii” din Republica Moldova i-a fost conferit în 1989, Premiul „Simion Florea Marian” al Academiei Române (1993), Ordinul „Gloria Muncii” (1997), Premiul „Inima de Aur” pentru întreaga activitate de valorificare și promovare a folclorului românesc (2008), Artist al Poporului din Republica Moldova (2010), Premiul Ministerului Culturii „Isidor Burdin” pentru contribuție în domeniul patrimoniului cultural (2013).

Referințe

Pentru mine, a fi mioritic înseamnă a fi de o inteligență rară, dată de Dumnezeu, cultivată pentru o înțelegere, o cunoaștere profundă a lumii (...) E o filozofie a neamului, un mister pe care urmează a-l cerceta chiar și omul cultivat de astăzi.

Andrei Tamazlăcaru

Numai neastâmpărul trudnic „smintit” al lui Andrei Tamazlăcaru a putut scoate minuni dintr-o „Tălăncuță”, dintr-o mână de oameni. Cine a văzut și a ascultat Osoiencile sale, crede în minunea nepieritoare a folclorului nostru cel autentic.

Grigore Vieru

Andrei Tamazcaru este un rapsod nepereche, lipit dumnezeiește de cântecele de leagăn și de colindele care vin de departe, aducând cu ele greul pământului și nesomnul strămoșilor.

Ion Ciocanu

Domnia Sa este galantul și fidelul cavalier al celei mai demne modestii, un „pierdut” printre comorile folclorului...

Elena Tamazlăcaru

Andrei Tamazlăcaru este un Brăiloiu al Basarabiei, care sporește albul pe alb, care luminează pereții de mănăstire, iată de ce vă îndemn să-l admirați, să-l ascultați, să-l cântați, să-l citiți, dar mai mult ca orice – să-l iubim...

El trece de la o vitală expediție folclorică la alta – arde prin ele – tot îngrijind flacăra verdelui care ne pecetluiește această strămoșească gură de rai, tot adunând colinde, cântece de leagăn.

Andrei Tamazlăcaru este un etnomuzicolog de primă mărime, a redescoperit matricea pământului plină de culori, forme și sunete.

Ana Manole

Titluri pentru expoziții

Împătimitul căutător de comori

Folclorul este izvorul culturii naționale

Andrei Tamazlăcaru, un Brăiloiu al Basarabiei

Andrei Tamazlăcaru – un arheolog al muzicii

Andrei Tamazlăcaru – muzician, care a sondat adâncurile spiritualității noastre

(M.U.)

BIBLIOGRAFIE

Opera

APRINDEȚI luminile: colinde / Andrei Tamazlăcaru; notogr.: Gh. Trifăuțan. – Ch.: [s.n.], 2002. – 116 p.: n.

CÂNTECELE populare pascale despre patimile lui Hristos: caiet pascal / Andrei Tamazlăcaru. – Ch.: Cartier, 1996. – 80 p.

PE DRUMUL dorului: caiet de folclor: în memoria Tamarei Ciobanu / alcăt.: Andrei Tamazlăcaru. – Ch.: Searec-Com, 2001. – 134 p.

RĂSĂRIT-A, semănat-a / Andrei Tamazlăcaru. – Ch.: [s.n.], 1994. – 126 p.

SPICUȚA. Anotimpurile pâinii: pentru educatori, pedagogi, părinți și copii / aut.: Ana Manole, Valentina Osoianu, Iulia Osoianu; muz.: Andrei Tamazlăcaru. – Ch.: Reclama, 2012. – 159 p.

TE DUCI, tinerețe, te duci: album de romanețe / Andrei Tamazlăcaru, Alexei Agachi. – Ch.: Draghiștea, 2005. – 111 p.

VIN' bădiță, vin' diseară: caiet de folclor / cântece notate și îngrijite de Andrei Tamazlăcaru. – Ch.: Grafema Libris, 2006. – 296 p.

Discuri

TAMAZLĂCARU, Andrei. Foaie verde iasomie: cântec popular / prelucr.: Andrei Tamazlăcaru // Dragă-mi este țara mea / Studioul coral pentru copii al Teleradiodifuziunii Moldovenești. – M.: Melodia, 1989. – 1 disc. – C 50-28361-005.

Referințe critice

ANDREI Tamazlăcaru // Ansamblul Etnofolcloric „Tălăncuța” în cronici și în imagini / alcăt.: Veta Ghimpu-Munteanu. – Ch., 2012. – P. 7.

ANDREI Tamazlăcaru // Aniversări culturale. 2005 / Bibl. Naț. pentru Copii „Ion Creangă”. – Ch., 2004. – P. 133-134.

ANDREI Tamazlăcaru // Calendar Național. 2000 / Bibl. Naț. a RM. – Ch., 1999. – P. 352-354.

BUZILĂ, Serafim. Tamazlăcaru Andrei // Buzilă, Serafim. Interpreți din Moldova: lexicon enciclopedic / Serafim Buzilă. – Ch., 1996. – P. 418-419.

CIOCANU, Ion. Andrei Tamazlăcaru în preajma colindelor / Ion Ciocanu // Ansamblul Etnofolcloric „Tălăncuța” în cronici și în imagini / alcăt.: Veta Ghimpu-Munteanu. – Ch., 2012. – P. 42-44.

„**ISTORIA „Tălăncuței” este istoria mea**” / Andrei Tamazlăcaru; consemn.: Galina Cotelea // Ansamblul Etnofolcloric „Tălăncuța” în cronici și în imagini / alcăt.: Veta Ghimpu-Munteanu. – Ch., 2012. – P. 50-54.

MANOLE, Ana. Andrei Tamazlăcaru, un Brăiloiu al Basarabiei / Ana Manole // Ansamblul Etnofolcloric „Tălăncuța” în cronici și în imagini / alcăt.: Veta Ghimpu-Munteanu. – Ch., 2012. – P. 55-57.

ROȘCA, Agnesa. Andrei Tamazlăcaru și cântarea inimii neamului / Agnesa Roșca // Ansamblul Etnofolcloric „Tălăncuța” în cronici și în imagini / alcăt.: Veta Ghimpu-Munteanu. – Ch., 2012. – P. 67-70.

ȘVEȚ, Maria. Andrei Tamazlăcaru / Maria Șveț // Calendar Național. 2010 / Bibl. Naț. a RM. – Ch., 2009. – P. 241-242.

MORĂRAȘ, Mihai. Un domn al datoriei // Morăraș, Mihai. Răzbunătorul eu pe mine însumi / Mihai Morăraș. – Ch., 2007. – P. 285-286.

„**CRED că ne-a găsit și ne-a adunat Dumnezeu**” / Andrei Tamazlăcaru; consemn.: Gh. Budeanu // Noi. – 2013. – Nr. 7. – P. 14-15.

„**FOLCLORUL este filozofia vieții**” / Andrei Tamazlăcaru; consemn.: E. Verdeș // Florile dalbe. – 2011. – 20 ian. – P. 2-3.

„**MI-AM dedicat viața ca să descopăr frumusețea folclorului nostru**” / Andrei Tamazlăcaru; consemn.: Dinu Rusu // Natura. – 2011. – Nr. 2. – P. 9.

TAMAZLĂCARU, E. Bădița Andrei Tamazlăcaru / E. Tamazlăcaru // Lit. și arta. – 2011. – 8 dec. – P. 6.

Dedicații lirice

LUPULEAC, A. Printre sunet de chitare: lui Andrei Tamazlăcaru // Lupuleac, A. Vino, mam, acasă: versuri / A. Lupuleac. – Ch., 2013. – P. 29-30.

**29 decembrie – 60 de ani
de la nașterea pictorului
Tudor Zbârnea
1955**

Tudor Zbârnea, pictor, manager în domeniul valorificării și promovării artelor plastice, s-a născut la 29 decembrie 1955 în orașul Nisporeni, în familia Tudorei și a lui Vasile Zbârnea. Absolvește Școala medie de cultură generală din orașul natal în 1973, după care este mobilizat în Armata Sovietică (1974-1976). În anii 1977-1981 face studii la Școala Republicană de Arte Plastice „Ilia Repin” din Chișinău (în prezent – Colegiul de Arte „Alexandru Plămădeală”). Licența și-o ia în 2001 la Academia de Arte „George Enescu” din Iași, Facultatea de Arte Plastice, secția pictură. După absolvirea colegiului și până în 1990 lucrează pictor-decorator la Academia de Științe a Moldovei, fiind coordonatorul unui atelier de design. Este șef adjunct al Departamentului Cultură al Primăriei municipiului Chișinău (1990-1992). În 1992, împreună cu Andrei Sârbu, Andrei Mudrea, Dumitru Bolboceanu, Vasile Moșanu, Ilie Cojocaru, Victor Hristov, Anatol Rurac, Iurie Platon, constituie *Grupul Zece*, o primă asociație de acest fel la noi. Lucrează ca șef al Direcției patrimoniului cultural și arte plastice din cadrul Ministerului Culturii (1992-1994), Președinte al Secției pictură a Uniunii Artiștilor Plastici din Moldova.

În anii 1994-2000 locuiește și activează la București. Este perioada unor importante acumulări: își desăvârșește studiile de plastician, se familiarizează îndeaproape cu arta românească și occidentală, își aprofundează gândirea estetică.

Din anul 2000 și până în prezent este director general al Muzeului Național de Artă al Moldovei. În această calitate a contribuit la ameliorarea condițiilor de conservare a lucrărilor de artă, valorificarea pe noi principii a patrimoniului existent, impune o nouă politică expozițională, inclusiv selectarea mai riguroasă a autorilor și creațiilor pentru expoziții. Astfel la Muzeul de Artă a fost creat în premieră un

fond de artă plastică românească contemporană.

Tudor Zbârnea a debutat în 1984 la expoziția republicană de artă plastică de la Chișinău. Din acest an participă la toate expozițiile organizate de Uniunea Artiștilor Plastici și/sau Ministerul Culturii.

A avut expoziții personale la Chișinău (1986, 1987, 1988, 1992, 1997), Botoșani – 1992, Iași – 1994, Piatra-Neamț – 1994, București – 1995, 1997, în Italia – 1991, Franța – 2001.

A prezentat lucrări și la numeroase expoziții de grup de talie națională și internațională la Chișinău, București, precum și în Rusia (Moscova 1986, 1993, 1998), Finlanda – 1988, Cipru – 1989, Italia (1990, 1993, 1999), Germania – 1992 ș.a.

A efectuat călătorii de studii și documentare în Germania, Italia, Turcia, Georgia, Rusia, Franța, Olanda, Belgia, Elveția, Polonia, Austria.

Este autor și curator de proiecte în domeniul artelor vizuale *Vecinii de la Răsărit*, Utreht, Olanda – 2006, *Moldova, Arta Contemporană*, Bruxelles, Belgia – 2006, Curatorul Bienalei Internaționale de Pictură, Chișinău – 2009, 2011, 2013.

Picturi de Tudor Zbârnea se află în colecții de stat: Muzeul Național de Artă – Chișinău, Muzeul Național de Artă Contemporană – București, Colecția de artă a Președinției Republicii Moldova, alte muzee și galerii de artă din Moldova, România, Turcia. Numeroase lucrări i-au fost achiziționate de colecționari particulari.

Este Membru al Uniunii Artiștilor Plastici din Moldova (1990), Membru al Uniunii Artiștilor Plastici din România (1996), Membru al *Grupului Zece* (1992) și Membru al AIAP – UNESCO (1997).

Pentru activitatea desfășurată și munca depusă pe parcursul anilor s-a învrednicit de numeroase premii și mențiuni, printre care: Premiul II la Saloanele Moldovei (1992), Premiul Simpozionului „Lucian Blaga” (1992), Diploma de Onoare a Academiei Europene de Artă (Bruxelles, 1997), Medalia de Argint a Salonului Mondial Eureca (1998), Diploma de Onoare a Breslei Artiștilor Plastici Flamanzi (Bruxelles, 1998), Premiul Centrului Cultural Internațional „G. Apostu” (2001), Premiul Uniunii Artiștilor Plastici din Moldova pentru pictură (2001, 2002, 2008), Diploma Ministerului Culturii, Concursul Național în Domeniul Artelor Plastice (2005, 2008, 2009, 2010), Premiul Uniunii Artiștilor Plastici din România (2007), Trofeul „Vicolo Poldo”, Como, Italia (2009), Grande Medalle d’Or, Salon Grand Prix International de Prestige M.C.A. de Cannes (2009, 2010), Titlul Onorific „Maestru în

Artă” (2009), Diploma de Onoare de Gradul II a Guvernului Republicii Moldova (2010). Premiul Național al RM (2014).

Referințe

Din copilărie mă vedeam pictând pe șevalet, dar până când mi-am văzut visul realizat am avut nevoie de mult timp, ambiție, voință și răbdare. Pot să spun că sunt un om împlinit, deși nu mă voi opri aici, ci voi aduce celor care mă apreciază încă multe picturi de valoare.

Tudor Zbârnea

Un destin, o ființă, o inimă, un tremur de suflet – asta este credința sa.

Ion Hadârcă

Tudor Zbârnea surprinde prin ordonarea compozițională și cromatică bazată pe o consecvență riguroasă a materiei picturale. Paleta strunită, suprafețele de amplă respirație sunt supuse unui meșteșug pe măsură, natura fiind aureolată de farmecul misterului.

Traian Mocanu

Gânditor în ordinea moralei, pictorul își caută cu disperată fervoare elementele de sprijin pentru o posibilă construcție în dimensiunea esteticului. Ca cei vechi mai crede încă în triada antichității clasice, unde valorile etico-estetice ne reamintesc un veritabil cod umanist. Concomitent, însă, Tudor Zbârnea caută cu pasiune semnele eterne ale lumii și le află în arhetipuri, mituri și simboluri străvechi. Compune astfel cu devotament și măiestrie dipticuri și polipticuri unde asociază elemente aparent disparate, cărora el le induce însă, în funcție de context, semnificații noi. În plus, nu ezită să transmită ideea de arhitate ca metaforă a unui trecut utopic...

Valentin Ciucă

Tudor Zbârnea cultivă deliberat echivocul și penumbra, observația neutră și propria lui protecție, nu atât pentru a crea stări de nesiguranță în exercițiul lecturii, cât pentru a înțelege care sunt mecanismele prin care materia se organizează și sarcina spirituală supradetermină lumea substanței. El pornește de la premisa creatorului geniu care, într-un

moment de clarviziune, are intuiția unei armonii de dincolo de simțuri ce trebuie transferată din virtualitate în act sau, altfel spus, din existența latentă în realitatea manifestată...

Pavel Șușară

Pictura lui Tudor Zbârnea aparține în toate detaliile ei cu adevărat tradiției românești, dar se vede că în adâncurile simțirii sale, în adâncurile gândirii lui artistice, aceste gene, aceste canoane ale colorismului românesc s-au înfăptuit din tată în fiu, din vechime, pentru că Tudor Zbârnea este, mai presus de toate, un colorist. (...) Opera lui e o pictură clădită cu fermitate, o pictură gândită, o pictură care înnoiește. Picturii lui Tudor Zbârnea îi sunt caracteristice două trăsături fundamentale ale școlii românești: în primul rând o construcție coerentă, lucidă, o distribuție foarte bine gândită a culorii pe suprafața tabloului și, în al doilea rând, o înțelegere exactă a funcției culorii (...) Tudor Zbârnea este un reprezentant al sensibilității școlii românești de artă, care își are obârșia încă în pictura mănăstirilor moldovene și care continuă prin mari pictori ai secolului XIX și XX. Prin toate componentele sale esențiale – spirituale, sensibilitate și gândire plastică – pictura lui Tudor Zbârnea aparține acestei mari școli.

Dan Grigorescu

Titluri pentru expoziții

Un clasic modern – Tudor Zbârnea
Un pictor de idei
Clasic prin atitudine și viziune picturală
Tudor Zbârnea – poetul culorilor

(M.U.)

BIBLIOGRAFIE

Referințe critice

TUDOR Zbârnea: pictura = painting: [album] / fotogr.: Iu. Foka, E. Zbârnea; trad.: V. Galcenco. – Ch.: [s.n.], 2010. – 28 p. – În lb. rom. și engl.

GRAUR, Ion. O operă care a admirat-o și străbunii / Ion Graur // Lit. și arta. – 2010. – 4 noiembr. – P. 6.

**30 decembrie – 150 de ani
de la nașterea poetului,
prozatorului englez
Joseph Rudyard Kipling
(1865-1936)**

Poetul, nuvelistul și romancierul englez, Joseph Rudyard Kipling, unul dintre cei mai importanți scriitori care au exprimat în operele lor ideologia imperiului britanic, s-a născut la 30 decembrie 1865, la Bombay, în India. Tatăl său, John Lockwood Kipling, preot metodist, a fost profesor la Facultatea de Arte Plastice din Bombay. Mama sa, Alice Macdonald, făcea parte dintr-o familie de politicieni celebri, fiind mătușa primului ministru al Angliei, Baldwin.

Viitorul scriitor și-a petrecut copilăria în mijlocul naturii exotice, luxuriante și a vieții variate a populației indiene băștinașe. În ambianța de cultură din casa părintească a învățat limba hindi.

La vârsta de șase ani este trimis la școala din Anglia, unde a frecventat și școala militară din Devonshire. Aici pe lângă învățătură își începe și activitatea literară, editând o revistă care înmănunchea scrieri de ale lui (în primul rând), dar și ale colegilor. Aspecte ale vieții petrecute la școala militară din Devonshire vor fi evocate cu savoare în romanul *Stalky and Co* (*Jgheburile și compania*, 1899).

La 18 ani Kipling s-a întors în India, unde lucrau părinții săi. Hotărât să devină ziarist, a intrat în redacția ziarului „Civil and Military Gazette” („Gazeta civilă și militară”). Paralel cu activitatea ziaristică se afirmă ca poet și nuvelist, reușind să capteze interesul cititorilor și să câștige popularitate prin noutatea tematicii sale. În 1886 publică primul său volum de poezii *Departmental Ditties* (*Căntece funcționărești*), versuri cu un pronunțat caracter satiric, iar peste un an, în 1887, îi apare primul volum de povestiri *Plains Tales from the Hills* (*Povestiri simple din munți*). Acesta este urmat de *Wee Willie Winkie and Other Stories* (*Micuțul Willie Winkie și alte povestiri pentru copii*, 1888), din care fac parte și povestirile: *Soldiers Three* (*Trei soldați*, 1888), *The Story of Gadsbys* (*Povestea familiei Gadsby*, 1888), *In Blank and White* (*În alb și negru*, 1888), *Under the Deodars* (*La umbra cedrilor*, 1888), *The Phantom Rickshaw and Other Tales* (*Ricșa fantomatică și alte povestiri*, 1888).

În 1889 „Gazeta civilă și militară” l-a numit corespondent în Anglia, unde Kipling a plecat trecând prin Birma, China, Japonia și SUA,

stabilindu-se la Londra. A călătorit apoi prin Africa de Sud, în insula Ceylon și în Noua Zeelandă. În perioada călătoriei sale, Kipling scrie primul său roman *The Light that Failed* (*Lumina care s-a stins*, 1890), închinat soartei pictorului Dick Helder.

În 1892 Kipling s-a căsătorit cu americana Caroline Balestier. A locuit câțiva ani în SUA, după care s-a întors din nou în Africa de Sud, unde în timpul războiului anglo-bur, în calitate de redactor al unui ziar local, a apărut cu zel politica expansionistă britanică. În această perioadă a vieții sale s-a dedicat scrierii celor două cărți pentru copii: *The Jungle Book* (*Cartea Junglei*, 1894) și *The Second Jungle Book* (*A doua carte a Junglei*, 1895), în care se descrie lumea naturii, personaje fiind animalele. Povestea puiului de om Mowgli, pripășit printre fiarele sălbatice din jungla Indiei și hrănit de o lupoaică, este povestea luptei pentru existență și supraviețuire a omului. Prin arta sa de a individualiza animalele, de a le înzestra cu darul vorbirii și de a le face personaje prinse într-un conflict de înaltă tensiune, Kipling a îmbogățit narațiunea modernă cu elemente neobișnuite, proprii miturilor primitive.

Tot în perioada șederii sale în SUA a publicat volumul de poezii *The Seven Seas* (*Cele șapte mări*, 1896), romanele *Captains Courageous* (*Căpitanii curajoși*, 1897), *Kim* (1901) și a compus un număr mare de povestiri ce aveau să alcătuiască volumul *Just so Stories for Little Children* (*Povestiri adevărate pentru copiii mici*, 1902).

A fost supranumit *poetul Imperiului*, pentru că în lucrările sale face apologia colonialismului. Deși a refuzat distincții cu caracter național, s-a arătat interesat de primirea onorurilor din partea unor universități. Primește doctoratul Universității Durham, Oxford și premiul Universității McGill din Montreal (1907). În decembrie 1907 i se acordă Premiul Nobel pentru literatură, motivația juriului fiind *pentru puterea de observație, originalitatea imaginației, virilitatea ideilor și remarcabilul talent narativ care caracterizează creația acestui autor de reputație mondială*.

La Stockholm este prezentat regelui Gustav al V-lea, fiind primul englez încoronat la Curtea Europei literare. În 1924 acceptă Ordinul pentru Merit (Order of Merit).

După decernarea Premiului Nobel scrie puțin sau aproape deloc. Biografia lui nu mai înregistrează noi titluri, ci doar reeditări, între care la loc de frunte se află *Cărțile Junglei*, retipărite în zeci și zeci de ediții și traduse în toate limbile de largă circulație.

S-a stins din viață la 18 ianuarie 1936, la reședința sa din sudul Angliei, din cauza unei hemoragii cerebrale, după ce numele lui devenise cunoscut pe toate meridianele globului.

Referințe

*И, память обо мне храня
Один короткий миг,
Расспрашивайте обо мне
Лишь у моих же книг.*

Редьярд Киплинг

În cuprinsul bogatei sale opere un loc de frunte îl ocupă nuvelele și povestirile scrise într-o manieră impresionistă, folosind un stil lapidar bogat în elemente folclorice. Maestru al narațiunii scurte, colorate și vioaie, plasează întâmplările într-un cadru exotic, de obicei India, sporindu-le interesul prin descrieri sugestive ale naturii specifice ținuturilor tropicale.

***

Cartea Junglei este cartea dragostei pentru natura străveche, în care puține s-au schimbat de la începutul lumii.

Zoe Dumitrescu-Bușulenga

Lui Rudyard Kipling i s-a decernat Premiul Nobel, fapt ce confirmă că, prin tot ce are mai bun creația sa și, în special, prin componenta dedicată copiilor, ea învederează o valoare incontestabilă, atestată de axiologia universalității și clasicității, ca interes și valabilitate perpetui în cuprinsul spiritualității umane. Este opera unui resort estetic inconfundabil, ce se manifestă ca o legitate cardinală a sensibilității, a stimulării capacității de a inventa, de a crea, deci – de a trăi plenar.

***

Simple povești constituie, fiecare în parte și toate dimpreună, opera unei tonalități confesive, adică de o suficientă confidențialitate și lejeră familiaritate ce trezește încrederea și interesul copilului față de cele

întâmpate prin vremurile când „omul abia începuse să fie iscusit și animalele abia prindeau să învețe a-l sluji”. Adică, este vorba de fapte din timpurile când lumea noastră „era nou-nouță și toate lucrurile dintr-însa erau și ele noi”.

Leo Butnaru

Киплинг от рождения был наделен редким писательским даром – умением постичь описанное изнутри. Именно эта внутренняя сопричастность придает его текстам ощущение абсолютной правдивости.

***

Киплинг знал, как из самого непоэтического материала высекать истинные искры поэзии. Писал он о свободе, нравственном долге, нравственной стойкости, зависимости цивилизации от воли обычных людей, иными словами, о настоящих бытийных, философских проблемах.

Е. Гениева

В сказках Киплинга есть та неповторимая интонация, которой нет ни у одного европейского сказочника, причем речь идет не о стилизации, а о чем-то вполне органичном. В этих сказках, как верно заметил Честертон, нечто от древней легенды.

Ю. Кагарлицкий

Titluri pentru expoziții

Rudyard Kipling – maestru al narațiunii scurte
Rudyard Kipling – realist și fabulist

(M.H.)

BIBLIOGRAFIE

Opera

BREMÂ Belyh / Rudyard Kipling. – M.: Komsomol'skaâ pravda; SPb.: Amfora, 2012. – 240 p. – (Velikie poëty).

CARTEA Junglei / Rudyard Kipling; trad.: M. Gheorghiu. – București: Litera, 2011. – 190 p.

CĂPITANI curajoși: roman / Rudyard Kipling; trad.: E. Sârbulescu. – Craiova: Literatorul, 1992. – 168 p.

COMMENT le Rhinocéros se fit la peau / Rudyard Kipling; trad.: D. Desrousilles. – Paris: Sorbier, 1994. – 30 p.

HISTOIRES comme ça / Rudyard Kipling; trad.: R. d’Humières et L. Fabulet; ill. de l’auteur. – Paris: Delagrave, 1991. – 187 p. – (Folio Junior).

HOW the Rinoceros got his skin / Rudyard Kipling. – Ch.: Avat, 1992. – 16 p. – (Povești fără hotare).

THE Jungle Books / Rudyard Kipling. – London: Penguin Books, 1994. – 328 p.

JUST so Stories / Rudyard Kipling. – London: Penguin Books, 1994. – 158 p.

KIM: roman / Rudyard Kipling; trad.: L. Popa. – București: Adevărul Holding, 2012. – 384 p. – (101 cărți de citit într-o viață).

KNIGA Džunglej. Stihotvorenîa i ballady / Rudyard Kipling. – M.: AST, 2001. – 528 p. – (Škola klassiki).

LE livre de la Jungle / Rudyard Kipling; trad.: R. D’Humières. – Paris: Mercure de France, 1990. – 222 p.

MOWGLI: skazki / Rudyard Kipling; ill.: T. Lâhovič. – M.: EKSMO, 2006. – 512 p.: il.

POVEȘTI din India / Rudyard Kipling; trad.: D. Stancu. – Pitești: Paralela 45, 2006. – 144 p.

RIKKI-TIKKI-TAVI și alte povești / Rudyard Kipling; trad.: Al. Fenoghen. – Ch.: ARC, 2013. – 64 p.

RINOCERUL și pielea lui / Rudyard Kipling; trad.: V. Țurcanu. – Ch.: Avat, 1992. – 16 p. – (Povești fără hotare).

SIMPLE povești / Rudyard Kipling; trad.: V. Oroveanu. – Ch.: Prut Internațional, 2003. – 160 p. – (Biblioteca pentru toți copiii).

SKAZKI o životnyh / Rudyard Kipling; ris.: V. Duvidov. – M.: RIPOL klassik, 2010. – 128 p.: il. – (Biblioteka malyšej).

SOČINENIÂ dlâ detej / Rudyard Kipling. – M.: Algoritm, 2000. – 496 p.

Referințe critice

BUTNARU, Leo. Mowgli și frații săi / Leo Butnaru // Kipling, Rudyard. Cartea Junglei / Rudyard Kipling. – M., 2003. – P. 5-10.

BUTNARU, Leo. Șapte ani și șapte cărți de-acasă / Leo Butnaru // Kipling, Rudyard. Simple povești / Rudyard Kipling. – Ch., 2003. – P. 5-10.

CAPITAINES courageux [Captains Courageous] : (conte de l’écrivain anglais Rudyard Kipling) // Le nouveau dictionnaire des

oeuvres: de tous les temps et des tous les pays. T. 1 / Laffont – Bompiani. – Paris: Robert Laffont, 1994. – P. 850. – (Bouquins).

CINQ Nations (Les) [The Five Nations]: (volume de vers de l'écrivain anglais Rudyard Kipling) // Le nouveau dictionnaire des oeuvres: de tous les temps et des tous les pays. T. 1 / Laffont – Bompiani. – Paris: Robert Laffont, 1994. – P. 1181. – (Bouquins).

D'UNE mer à l'autre [From Sea to Sea]: (journal de voyage de l'écrivain anglais Rudyard Kipling) // Le nouveau dictionnaire des oeuvres: de tous les temps et des tous les pays. T. 2 / Laffont – Bompiani. – Paris: Robert Laffont, 1994. – P. 2063. – (Bouquins).

DOLININ, A. Rudyard Kipling novellist i poet / A. Dolinin // Kipling, Rudyard. Rasskazy i stihotvoreniâ / Rudyard Kipling. – Leningrad, 1989. – P. 5-16.

GARIN, Eugenio. Mowgli / Eugenio Garin // Dictionnaire des personnages littéraires et dramatiques: de tous les temps et des tous les pays: Poesié –Theatre. Roman-Musique. – Paris: Robert Laffont, 1992. – P. 688. – (Bouquins).

HISTOIRES comme ça pour les petits [Just so Stories for Children]: (nouvelles de l'écrivain anglais Rudyard Kipling) // Le nouveau dictionnaire des oeuvres: de tous les temps et des tous les pays. T. 3 / Laffont – Bompiani. – Paris: Robert Laffont, 1994. – P. 3380. – (Bouquins).

HISTOIRES en noir et blanc [In Black and White]: (contes sur la vie indienne de l'écrivain anglais Rudyard Kipling) // Le nouveau dictionnaire des oeuvres: de tous les temps et des tous les pays. T. 3 / Laffont – Bompiani. – Paris: Robert Laffont, 1994. – P. 3384. – (Bouquins).

JOSEPH Rudyard Kipling // 100 de scriitori notorii ai lumii. – Ch., 2006. – P. 162-164.

KAGARLICKIJ, Û. Pisatel'-skazočnik / Û. Kagarlickij // Kipling, Rudyard. Sočineniâ dlâ detej / Rudyard Kipling. – M., 2000. – P. 5-14.

KIM: (roman de l'écrivain anglais Rudyard Kipling) // Le nouveau dictionnaire des oeuvres: de tous les temps et des tous les pays. T. 3 / Laffont – Bompiani. – Paris: Robert Laffont, 1994. – P. 3904. – (Bouquins).

KIPLING Joseph Rudyard // Dicționar de scriitori străini. – Cluj-Napoca, 2000. – P. 330-331.

KIPLING Rudyard // Enciclopedia Universală Britannica: Vol. 8. – București, 2010. – P. 340.

KIPLING Rudyard // Pisateli našego detstva: 100 imen. Č. I. – M., 1998. – P. 202-207.

LET'TRES de marque [Letters of Marque] : (recueil d'articles envoyés au Pioneer et publiés où l'écrivain anglais Rudyard Kipling) // Le nouveau dictionnaire des oeuvres: de tous les temps et des tous les pays. T. 4 / Laffont – Bompiani. – Paris: Robert Laffont, 1994. – P. 4070. – (Bouquins).

LIVRE de la jungle [The Jungle Book]: Le Livre de la jungle et Le Second Livre de la jungle (de l'écrivain anglais Rudyard Kipling) // Le nouveau dictionnaire des oeuvres: de tous les temps et des tous les pays. T. 4 / Laffont – Bompiani. – Paris: Robert Laffont, 1994. – P. 4147. – (Bouquins).

MEI, Francesco. Kipling Rudyard: romancier et poète anglais / Francesco Mei // Le nouveau dictionnaire des auteurs: de tous les temps et des tous les pays. T.2 / Lafont - Bompiani. – Paris: V. Bompiani et Editions Robert Laffont S.A., 1994. – P. 2830-2831. – (Bouquins).

NIKOLAENKO, V. Rudyard Kipling / V. Nikolaenko // Ënciklopediâ dlâ detej: Vsemirnaâ literatura. – M., 2001. – P. 287-291.

PEREMYŠLEV, E. „Kamenšik byl i korol' â...” / E. Peremyšlev // Kipling, Rudyard. Kniga Džunglej. Stihotvoreniâ i ballady / Rudyard Kipling. – M., 2001. – P. 5-22.

RAȚIU, Iuliu. De la „Visul unei nopți de vară” la „Alice în Țara Minunilor”, în literatura engleză // Rațiu, Iuliu. O istorie a literaturii pentru copii și adolescenți / Iuliu Rațiu. – Ch., 2006. – P. 210-211.

TIMOFEEVA, I. Rudyard Kipling // Timofeeva, I. Čto i kak čitat' vašemu rebenku ot goda do desâti / I. Timofeeva. – SPb., 2000. – P. 317-320.

TABEL cronologic: [Rudyard Kipling] // Kipling, Rudyard. Cartea Junglei / Rudyard Kipling. – București; Ch.: 1998. – P. 3-6.

VICOLEANU, Ioan. Rudyard Kipling // Budău, Eugen. Ghid de literatură universală / Eugen Budău, Ioan Vicoleanu. – București, 1998. – P. 134-140.

Documente audiovizuale și electronice

CARTEA Junglei: CD educativ pentru copii de toate vârstele / Rudyard Kipling. – București: Erc Press, 2004. – 1 CD-ROM. – (Să ne jucăm pe calculator).

INDEX DE NUME

Alecsandri, Vasile	17
Alighieri, Dante	12, 73-77
Ampère, André-Marie	5
Andersen, Hans Christian	9, 24
Anton, Ion	22, 123-128
Apostolov, Mefodie	12
Arghezi, Tudor	14
Babansky, Valeriu	20
Baconsky, Anatol	15
Bach, Johann Sebastian	8
Barbu, Ion	7
Barbu, Lăutarul	23
Băleanu, Andrei	13
Beaumarchais, Pierre Augustin Caron de	24
Bejenaru, Ion	18
Beranger, Pierre-Jean	17
Beethoven, Ludwig van	23
Bieșu, Maria	16
Blaga, Lucian	12
Blok, Aleksandr	22
Bogaci, Gheorghe	10
Bogza, Geo	24
Bolintineanu, Dimitrie	23
Bordeianu, Leo	16, 106-109
Botticelli, Sandro	7
Bradbury, Ray	17
Brâncoveanu, Valentina	20
Brânzei, Boris	20
Brodskij, Iosif	14
Budai-Deleanu, Ion	4
Bunin, Ivan	20
Calamanciuc, Gheorghe	6, 41-45
Cantacuzino, Constantin	23
Cantemir, Dimitrie	24
Caragiale, Mateiu Ion	8

Carroll, Lewis	24
Cărare, Petru	6
Cârmu, Isai	12, 83-87
Čehov, Anton	5
Christie, Agatha	17
Cibotaru, Arhip	6
Ciocanu, Anatol	15
Ciocanu, Ion	5, 35-41
Ciolacu, Olga	19
Cirimpei, Victor	6
Coetzee, John Maxwell	6
Colesnic, Iurie	16
Constantinov, Constantin	16, 91-94
Corbu, Haralambie	6
Corlăteanu, Nicolae	12, 78-83
Costin, Miron	25
Costin, Nicolae	23
Creangă, Ion	25
Cuciuc, Serghei	6
Cujbă, Sergiu Victor	9
Curbet, Vladimir	22
Curecheru-Vatamanu, Elena	14
Curoglo, Stepan	4
Čajkovskij, Petr	12, 68-73
Čapek, Karel	4
Dadiani, Natalia	16
Damian, Liviu	7, 51-58
Daudet, Alphonse	12
Defoe, Daniel	23
Dimitriu, Elena	18
Diordiev, Ion	14
Diviza, Ion	6
Doinaș, Ștefan Augustin	25
Durrell, Gerald Malkolm	4
Eminescu, Mihai	4
Eršov, Petr	7
Esenin, Sergej	19
Esinencu, Nicolae	4, 30-35

Filip, Vitalie	16, 109-113
Garaz, Mihail	21, 117-123
Garšin, Vsevolod	6
Gherlac, Victor	5
Goia, Pavel	5
Goma, Paul	19
Griboedov, Aleksandr	5
Grimm, Jakob	4
Grin, Aleksandr	17
Gromov, Alexandru	10
Gruia, Călin	8
Guillot, René	5
Haugen, Tormod	12
Iachim, Ion	4, 26-29
Iacoban, Mircea Radu	6
Iftodi, Eugenia	6
Iliuț, Maria	6
Ioviță, Vlad	23
Iorga, Nicolae	22
Iovu, Vasile	16
Ispirescu, Petre	4
Jucov, Titus Bogdan	18
Kipling, Rudyard	23, 136-142
Kobizeva, Claudia	8, 59-61
Krasnopolski, Ion	7
Labiș, Nicolae	22
Lamartine, Alphonse-Marie Louis de	20
Le Clezio, Jean-Marie Gustave	10
Lermontov, Mihail	24
Levitan, Isaak	17
Lindgren, Astrid	25
Lozanciuc, Alexandru	23
Maiorescu, Titu	6, 45-51
Maurois, André	16
Mătcaș, Nicolae	11, 62-67
Michelangelo, Buonarroti	7
Mihai, Veronica	16
Moraru, Haralambie	7

Neaga, Ștefan	22
Neamțu, Petre	6
Negruță, Valeriu	13
Negruzzi, Costache	24
Negruzzi, Leon	15
Nosov, Evgenij	5
Ôe, Kenzaburô	5
Paganini, Niccolo	14
Panaitescu, Petre P.	7
Partole, Claudia	15, 94-102
Pasternak, Boris	6
Paulencu, Ioan	22
Piaf, Edith	23
Plăcintă, Arcadie	15
Pogodin, Radij	17
Popescu, Suzana	10
Proca, Ion	22
Puiu, Ion	19
Rațiu, Iuliu	16
Ravel, Maurice	7
Rebreanu, Liviu	22, 24
Rodari, Gianni	20
Rodin, René Auguste François	20
Roșca, Valentin	4
Russo, Alecu	24
Rusu, Vladimir	16
Rusu-Ciobanu, Valentina	20, 113-117
Sadoveanu, Mihail	20, 24
Saka, Serafim	7
Samoilă, Alexandru	20
Sat-Okh	10
Saint-Exupéry, Antoine	16, 102-106
Sârbu, Andrei	23
Sârbu, Ioan	5
Sinclair, Lewis	4
Stendhal	25
Stere, Constantin	15, 87-91
Stevenson, Robert Lewis	21

Strâmbeanu, Andrei	17
Strugackij, Arkadij	17
Șcurea, Ion	21
Știrbu, Chiril	7
Taburța, Ion	5
Tamazlăcaru, Andrei	23, 128-132
Tărățeanu, Vasile	18
Târțău, Constanța	17
Teodorovici, Petre	13
Twain, Mark	22, 24
Ungureanu, Ion	16
Ureche, Grigore	23
Varlaam	23
Vestly, Anne Catrine	6
Verne, Jules	24
Vieru, Grigore	6
Vilinciuc, Valentin	7
Vrânceanu, Silvia	7
Wells, Herbert	25
Zbârnea, Tudor	23, 132-135
Zola, Émile	9, 24
Železnikov, Vladimir	20

SUMAR

INTRODUCERE

3

ENUMERAREA DATELOR REMARCABILE ȘI MEMORABILE 2015

4

LISTE DE RECOMANDARE A LITERATURII

26

INDEX DE NUME

143